

ΑΛΗΘΕΙΕΣ και ΨΕΜΑΤΑ για τη σύγχρονη κυπριακή ιστορία

Έκδοση Κεντρικού Συμβουλίου ΕΔΟΝ - 2019

ΑΛΗΘΕΙΕΣ και ΨΕΜΑΤΑ **για τη σύγχρονη κυπριακή ιστορία**

Έκδοση Κεντρικού Συμβουλίου ΕΔΟΝ

Σχεδιασμός/Σελίδωση:

Άντρη Νικολαΐδου

Εκτύπωση:

PRINTCO LTD

Εκδοτική Επιμέλεια:

Κεντρικό Συμβούλιο ΕΔΟΝ

© Copyright

Κεντρικό Συμβούλιο ΕΔΟΝ

Λευκωσία, Κύπρος, 2019

*Το εξώφυλλο κοσμεί το έργο του σπουδαίου Κύπριου ζωγράφου Μιχάλη Κυρλιτσιά που απεικονίζει τους εμπνευστές, τους εκτελεστές και τα θύματα των εγκλημάτων της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Δεκαετίες 1920 – 1950	6
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ (ΚΚΚ) δεν είχε καμιά ανάμειξη στα Οκτωβριανά το 1931 και δεν είχε αντιαποικιακή δράση τη δεκαετία του 1930	6
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ πήρε την απόφαση για αντιφασιστικό αγώνα και συμμετοχ στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το 1943, μόνο μετά που σύμφερε στη Σοβιετική Ένωση.....	9
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ ήταν συνεργάτης των Άγγλων αποικιοκρατών και αυτό αποδεικνύεται μέσα από τη στάση των εκλεγμένων δημάρχων του το 1940 και στη Διασκεπτική το 1948 – Η εκκλησία και η αστική τάξη ήταν ανέκαθεν αντιαποικιοκράτες και είχαν να επιδείξουν απελευθερωτικούς αγώνες.....	12
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ ήταν ενάντια στον απελευθερωτικό αγώνα αφού δεν συμμετείχε στο ενωτικό δημοψήφισμα του 1950, εναντιώθηκε στον αγώνα της ΕΟΚΑ και για παράδειγμα ο Γ.Γ. του βοηθήθηκε από τους Άγγλους να αποδράσει από τη φυλακή στο τέλος του 1955.....	18
ΨΕΜΑ: Οι αριστεροί που δολοφονήθηκαν από τους μασκοφόρους του Γρίβα το 1955-59 ήταν προδότες και γι' αυτό εκτελέστηκαν	20
ΨΕΜΑ: Ο αγώνας της ΕΟΚΑ πέτυχε τους στόχους του για απελευθέρωση – αυτοδιάθεση – ένωση	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Δεκαετία 1960	22
ΨΕΜΑ: Ο Γρίβας ήταν ο μόνος που αντιτάχθηκε στις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου.....	22
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ δεν είχε τουρκοκύπριους μέλη του κόμματος και ποτέ δεν ήταν δικοινοτικό κόμμα. Ο Καβάζογλου που ήταν από τους ελάχιστους ήταν πράκτορας των Τούρκων.....	23
ΨΕΜΑ: Το 1963-64 ήταν τουρκανταρσία και όχι διακοινοτικές ταραχές.....	24
ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος ήταν φιλοκομμουνιστής και για αυτό χαρακτηρίστηκε ως «ο Κάστρο της Μεσογείου»	28
ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος κάλεσε τον Γρίβα το 1967 στην Κύπρο και με δικές του εντολές έγιναν οι επιχειρήσεις εξόντωσης των τουρκοκυπρίων στην Κοφίνου	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δεκαετία 1970.....	32
ΨΕΜΑ: Το ΝΑΤΟ δεν σχεδίασε το δίδυμο έγκλημα του 1974 στην Κύπρο	32
ΨΕΜΑ: Ο Γρίβας ήταν αντικουντικός	33
ΨΕΜΑ: Ο Γρίβας πέθανε πριν το πραξικόπημα, άρα δεν είχε καμιά εμπλοκή και ευθύνη για αυτό. Η ΕΟΚΑ Β' μπορεί να υπήρχε από το 1971, αλλά αν ζούσε ο Γρίβας δεν θα γινόταν πραξικόπημα	35
ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος με την επιστολή προς Γκιζίκη στην οποία απαιτούσε την ανάκληση των Ελλήνων αξιωματικών, προκάλεσε τη Χούντα και αποφάσισε να τον ανατρέψει με πραξικόπημα	36
ΨΕΜΑ: Το πραξικόπημα το έκαναν άφρονες που ήταν σε διατεταγμένη αποστολή, άρα δεν ήταν συνειδητά προδότες	38
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ δεν έκαμε τίποτε για να αποτρέψει το πραξικόπημα.....	38
ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ δεν αντιστάθηκε στο πραξικόπημα και η ηγεσία του κρύφτηκε στις πρεσβείες.....	39
ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος κάλεσε την Τουρκία να εισβάλει στην Κύπρο από το βήμα της Γ.Σ. του ΟΗΕ	40
ΨΕΜΑ: Οι Ακελιστές με την εκδήλωση της εισβολής δεν έκαναν τίποτε και κρύφτηκαν;	41
ΨΕΜΑ: Η Σοβιετική Ένωση κράτησε ουδέτερη στάση απέναντι στην εισβολή και διαχρονικά δεν στήριξε την Κυπριακή Δημοκρατία	41
ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος ποτέ δεν συμφώνησε για την Διζωνική Δικοινοτική Ομοσπονδία ως βάση για διαπραγματεύσεις λύσης του Κυπριακού.....	43

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκδοση κρίθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο της ΕΔΟΝ ως μια αναγκαία συνεισφορά της Οργάνωσης μας προς τη νέα γενιά της Κύπρου, καθώς και προς τις επόμενες γενιές. Σε μια εποχή που η κυβέρνηση Αναστασιάδη – ΔΗΣΥ, μαζί με την Εκκλησία και άλλους φορείς εξουσίας, χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα (Παιδεία, ΜΜΕ κλπ.) προωθεί την παραχάραξη της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας, θεωρούμε την παρέμβαση μας αυτή επιβαλλόμενη. Μέσα από την παράθεση διαφόρων ψεμάτων που γράφονται ή/και λέγονται κατά καιρούς μέσα από σχολικά εγχειρίδια, εφημερίδες, ιστοσελίδες και εκπομπές, απαντούμε με την αλήθεια. Αποκαθιστούμε την αλήθεια όσο το δυνατόν με τεκμηρίωση μέσα από πρωτογενείς πηγές, υλικό από έγκυρες και αξιόπιστες ιστοσελίδες και ασφαλώς την υφιστάμενη βιβλιογραφία.

Με την έκδοση «Αλήθειες και Ψέματα για τη σύγχρονη κυπριακή ιστορία», ως ΕΔΟΝ, φιλοδοξούμε να συμβάλουμε στη διάδοση της αλήθειας γύρω από την ιστορική πορεία της πατρίδας μας την κρίσιμη περίοδο 1920 – 1980. Να βοηθήσουμε τον κάθε νέο και νέα που δεν συμβιβάζεται με την παραχάραξη της ιστορίας, με τα ψέματα και το αφήγημα της άρχουσας τάξης και των δυνάμεων που την υπηρετούν, να διασταυρώσει την πληροφόρηση και τη γνώση για το πώς φτάσαμε ως εδώ που βρισκόμαστε σήμερα. Πώς διαμορφώθηκε μέσα από τις δεκαετίες στον 20ο αιώνα το σημερινό status quo, της διαίρεσης του τόπου και του λαού μας. Με τη συνεχιζόμενη κατοχή και εποικισμό της μισής Κύπρου και τον κίνδυνο της οριστικής διχοτόμησης να βρίσκεται προ των πυλών. Να ξεκαθαριστεί ποιο ρόλο έπαιξε ο καθένας σε αυτή την ιστορική πορεία των πραγμάτων. Ποιο ρόλο έπαιξε το ΚΚΚ, το ΑΚΕΛ και οι οργανώσεις του Λαϊκού Κινήματος, οι αντίπαλοι εθνικισμοί των δυο κυπριακών κοινοτήτων, οι στρατοί, η εκκλησία και ο διεθνής ιμπεριαλισμός.

Σε μια τόσο σύντομη έκδοση, γνωρίζουμε ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει μια τέτοια επιστημονική συνέπεια και συνέχεια, σε σχέση με το σύνολο της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας. Ευελπιστούμε όμως, να έχουμε πετύχει να απαντήσουμε στα πιο καυτά θέματα που συζητούνται στη σημερινή κοινωνία σε σχέση με τη σύγχρονη ιστορία μας. Να συμβάλουμε κι εμείς με τη σειρά μας στην αποκατάσταση της αλήθειας και στην ανάγκη, ο λαός μας να γνωρίζει την ιστορία του για να μην είναι καταδικασμένος να την ξαναζήσει (με τον ίδιο ή/και χειρότερο τρόπο).

Η παρούσα έκδοση είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς. Εκ μέρους του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΔΟΝ, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους συντελεστές δημιουργίας της. Ευχαριστίες στους Χρυσόστομο Πασιαρδή, Χριστόφορο Πιτταρά, Χρυσόστομο Παναγή και Δημήτρη Παλμύρη. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον ιστορικό και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ Γιαννάκη Κολοकाσιδή για τις πολύτιμες συμβουλές και απόψεις του στην τελική διαμόρφωση των κειμένων.

Ελπίζουμε να έχουμε πετύχει τους πιο πάνω στόχους και η Αλήθεια να βγει νικητής στην ιδεολογική διαπάλη με το ψέμα και την παραχάραξη. Για να μπορεί η νέα γενιά αυτού του τόπου να ελπίζει ότι θα καταφέρει μέσα από την οργανωμένη πάλη να ξημερώσει η μέρα που θα έχουμε μια Κύπρο λεύτερη, επανενωμένη, αποστρατιωτικοποιημένη και ειρηνική, πατρίδα όλων των παιδιών της. Η μέρα που ο λαός μας ενωμένος, θα μπορεί με αισιοδοξία να αγωνιστεί για μια κοινωνία στο μπόι των ανθρώπων, στο μπόι των ονείρων μας.

Χρίστος Χριστόφιας
Γενικός Γραμματέας ΕΔΟΝ
Ιούλης 2019

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Δεκαετίες 1920 – 1950

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ (ΚΚΚ) δεν είχε καμιά ανάμειξη στα Οκτωβριανά το 1931 και δεν είχε αντιαποικιακή δράση τη δεκαετία του 1930.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Είναι γενικά παραδεκτό ότι η εξέγερση τον Οκτώβρη του 1931 ήταν μια αυθόρμητη λαϊκή εξέγερση η οποία ξέσπασε λόγω κυρίως του ενωτικού κινήματος από τη μια και των επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης από την άλλη μαζί με την αντιλαϊκή αποικιακή διακυβέρνηση. Όλες οι πολιτικές ηγεσίες, τόσο της δεξιάς, όσο και του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (ΚΚΚ), πιάστηκαν εξ' απροόπτου.

Οι εξελίξεις ξέφυγαν γρήγορα από τον έλεγχο της ηγεσίας (εκκλησιαστικής και πολιτικής) που αμήχανη και τρομαγμένη παρακολουθούσε να ξεσπά η οργή του λαού κατά των αποικιοκρατών, αδύναμη να αρθεί στο ύψος των γεγονότων.

Οι πρωταγωνιστές των ημερών ούτε επιθυμούσαν, ούτε και πίστευαν ότι τα γεγονότα θα μπορούσαν να πάρουν την έκταση που τελικά πήραν.

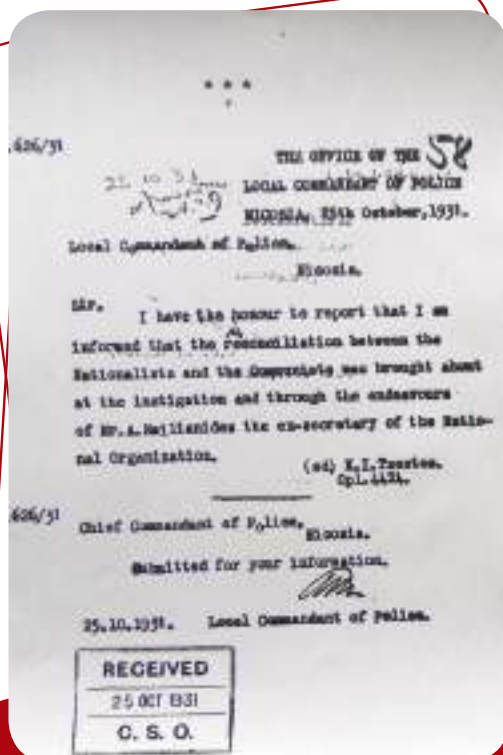
Η απολογία του Αρχιεπισκόπου Κύριλλου του Γ' προς τον άγγλο κυβερνήτη μετά την καταστολή της εξέγερσης, είναι ενδεικτική των διαθέσεων και προθέσεων της τότε δεξιάς, εθνικιστικής ηγεσίας.

Είναι αλήθεια ότι η ηγεσία του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου, παρόλο που αντιλαμβάνονταν όσο κανένας άλλος την οργή του λαού από την πολιτική των βρετανών αποικιστών, ξαφνιάστηκε από τις εξελίξεις.

Το επιχείρημα όμως ότι, το ΚΚΚ δεν είχε καμιά ανάμειξη στα Οκτωβριανά το 1931 και δεν είχε αντιαποικιακή δράση τη δεκαετία του 1930, καταρρίπτεται από τα ίδια τα γεγονότα, τις αστυνομικές αναφορές και τον τύπο της εποχής.

Μετά το πρώτο ξάφνιασμα, η Κ.Ε. του ΚΚΚ εξέδωσε στις 23 του Οκτώβρη 1931 διακήρυξη, στην οποία χαρακτήρισε την εξέγερση αντιιμπεριαλιστική και κάλεσε εθνικιστές και κομμουνιστές σε ενιαίο μέτωπο και κοινό αγώνα για να απαλλαγεί η Κύπρος από τον αγγλικό ιμπεριαλισμό¹.

Την επόμενη της διακήρυξης με τη μεσολάβηση του Αχιλλέα Αιμιλιανίδη, Γραμματέα της Πολιτικής Οργάνωσης, ο Χαράλαμπος Βατυλιώτης (Βάτης) Γενικός Γραμματέας του ΚΚΚ, συναντήθηκε με τον Κύριλλο Γ' στην Αρχιεπισκοπή με σκοπό να

Αστυνομική αναφορά υπογραμμένη από τον περιβόητο διώκτη των κομμουνιστών Κ. Τσόστο, που επιβεβαιώνει ότι η προσέγγιση εθνικιστών και κομμουνιστών έγινε με τη μεσολάβηση του Αχ. Αιμιλιανίδη.

¹ Διακήρυξη Κ.Ε. ΚΚΚ για την εξέγερση των Οκτωβριανών, 23 Οκτωβρίου 1931

συζητήσουν τρόπους συνεργασίας και συντονισμού της πάλης ανάμεσα σε εθνικιστές και κομμουνιστές. Μάλιστα, μαζί με άλλους ομιλητές, απευθύνθηκε στο πλήθος που ήταν συγκεντρωμένο έξω από την Αρχιεπισκοπή τονίζοντας την ανάγκη της ενιαίας αντιιμπεριαλιστικής πάλης.

Παράλληλα, η ηγεσία του ΚΚΚ ήρθε σε επαφή με Τ/κύπριους της Λευκωσίας και συζήτησε το ενδεχόμενο της έκδοσης κοινής ανακοίνωσης πάνω στις εξελίξεις. Αυτά τα γεγονότα μαρτυρούνται όχι μόνο από αναμνήσεις ανθρώπων που τα έζησαν και έγραψαν γι' αυτά αργότερα, αλλά και από επίσημες αστυνομικές αναφορές (τέτοιες αναφορές υπάρχουν και στο Μουσείο του ΑΚΕΛ).

Οι Άγγλοι αποικιοκράτες κατέστειλαν την εξέγερση των Κυπρίων με βίαιο τρόπο και εκμεταλλεύτηκαν την κατάσταση για να καταργήσουν τις ελάχιστες και πολύ περιορισμένες ελευθερίες και δικαιώματα που είχαν μέχρι τότε οι Κύπριοι.

Μια άλλη απόδειξη του ρόλου των κομμουνιστών, τόσο στα Οκτωβριανά, όσο και γενικά στη δράση τους κατά των Άγγλων αποικιστών, ήταν το μένος με το οποίο κινήγησαν τόσο τα ηγετικά στελέχη, όσο και απλά μέλη και οπαδούς του ΚΚΚ. Στις εφημερίδες της εποχής συχνά υπάρχουν ειδήσεις για συλλήψεις και καταδίκες κομμουνιστών λόγω της αντιαποικιακής τους δράσης.

Το ΚΚΚ βρέθηκε στο επίκεντρο των διώξεων των αποικιοκρατών. Ο Κώστας Χριστοδουλίδης (Σκελέας) τέως Γ.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΚ και ο Χαράλαμπος Βατυλιώτης (Βάτης) νέος Γ.Γ., εξορίστηκαν εκτός Κύπρου. Δεκάδες στελέχη και μέλη του Κόμματος συνελήφθησαν, βασανίστηκαν απάνθρωπα και φυλακίστηκαν χωρίς δίκες. Πολλοί απ' αυτούς στη συνέχεια εξορίστηκαν («εντοπισμός» είναι ο όρος που χρησιμοποιήθηκε τότε) σε απόμακρα χωριά. Το ΚΚΚ τέθηκε εκτός νόμου και απαγορεύθηκε κάθε κομμουνιστική δραστηριότητα. Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι ανάμεσα στους νεκρούς κατά τα γεγονότα της εξέγερσης ήταν και ο Γεώργιος Φιλής, μέλος της Κομμουνιστικής Νεολαίας, που σκοτώθηκε στο Βαρώσι.

Το ΚΚΚ έβαλε το δικό του αντιιμπεριαλιστικό στίγμα στην εξέγερση και επέμεινε στην ανάγκη του ενιαίου αντιαποικιακού μετώπου, αφού πολύ ορθά θεωρούσε ότι σε συνθήκες αντιαποικιακού αγώνα είναι δυνατή και αναγκαία η δημιουργία ενός πολύ πλατιού μετώπου πάλης.

Μετά τα Οκτωβριανά και ενώ η αστική τάξη και η εκκλησιαστική ηγεσία ουσιαστικά αποδέχτηκαν και συμβιβάστηκαν με το στιγμό καθεστώς της παλμεροκρατίας, το ΚΚΚ και οι κύπριοι κομμουνιστές ήταν οι μόνοι που συνέχιζαν να μάχονται.

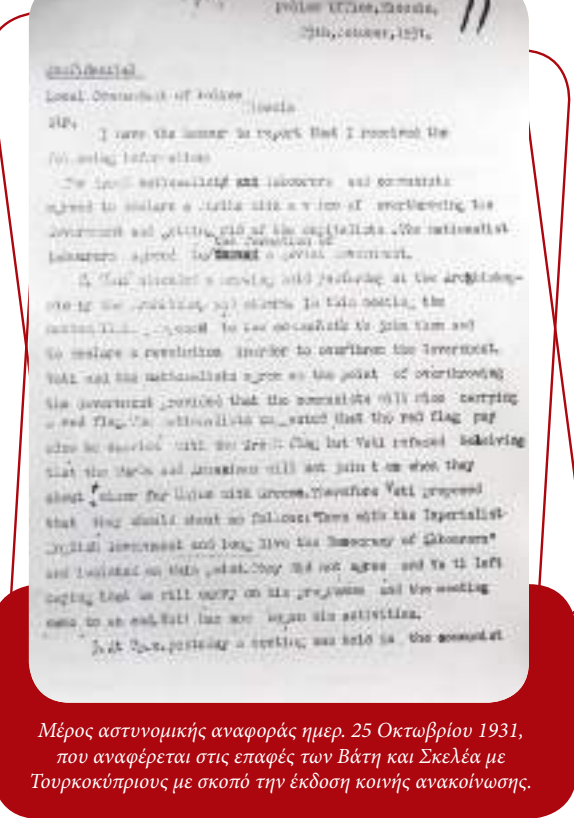
Δήλωση των Βάτη και Σκελέα από την εξορία τους, στο Λονδίνο, τον Δεκέμβριο του 1931, με την οποία αξιολογούν τα «Οκτωβριανά» και κατακραυμώνουν τους εθνικιστές ηγέτες ότι, όχι μόνο κρύφθηκαν και εγκατέλειψαν τον αγώνα, αλλά και ανοιχτά αποκήρυξαν το κίνημα και συστήνανε στο λαό «ησυχία» και «υπακοή» (εγκύκλιος Αρχιεπισκόπου).

Στο ψηφιακό Αρχείο Παπαδημήτρη στο σχετικό κεφάλαιο, υπάρχει τόσο η ανακοίνωση του ΚΚΚ, όσο και εκτενής αναφορά στη δράση του ΚΚΚ κατά τα Οκτωβριανά. Στην Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια του Παπαδημήτρη στο σχετικό τόμο αναφέρεται και το εξής για τα χρόνια που ακολούθησαν τα Οκτωβριανά: «Οι προκλήσεις του ΚΚΚ παρά τα μέτρα του προσωρινού κυβερνήτη Χίτον έκαμαν την εμφάνισή τους τακτικά και σε όλη σχεδόν την Κύπρο» και σε άλλο σημείο αναφέρει: «Η δραστηριότητα των κομμουνιστών ανησυχούσε ιδιαίτερα τον κυβερνήτη. Η δράση τους ήταν η μόνη παραφωνία στη διακυβέρνηση που είχε κατορθώσει να επιβάλει. ...Η άλλη παράταξη, η δεξιά, βουλευόταν με διορισμούς και άλλες θέσεις...»².

Αρκεί να αναρωτηθεί κανείς γιατί στα βρετανικά έγγραφα που αποδεσμεύτηκαν κατά καιρούς, τόσο το ΚΚΚ όσο και τα στελέχη και τα μέλη του ήταν υπό συνεχή παρακολούθηση από τις βρετανικές Αρχές και κατέγραφαν λεπτομερώς τη δράση των Κυπρίων Κομμουνιστών.

Σε έκθεση του ο αρχηγός της Αστυνομίας με ημερομηνία 10 Αυγούστου 1931, κατέγραφε ενδιαφέροντα στοιχεία. Ενώ εντόπιζε το ενδεχόμενο σύγκρουσης των κομμουνιστών με τους εθνικιστές, θεωρούσε ότι θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα εναντίον των κομμουνιστών: «Οι κακές σχέσεις μεταξύ των κομμουνιστών και των αντι-κομμουνιστών στην αποικία αυξάνονται με τέτοιο ρυθμό, που αν δεν ληφθούν μέτρα για την καταστολή ή έλεγχο του κομμουνισμού στην αποικία, η κατάσταση μπορεί πολύ εύκολα να εξελιχθεί σε σοβαρό πρόβλημα για το δημόσιο και την ειρήνη στην Κύπρο».

Ο αναπληρωτής κυβερνήτης με έκθεση του προς το Υπουργείο Αποικιών στις 21 Αυγούστου 1931, προειδοποιούσε ότι αναμένονταν σοβαρές εξελίξεις σε σχέση με τη δράση των κομμουνιστών.

«... Οι δραστηριότητες των κομμουνιστών στην Κύπρο και η αντιπολίτευση προς αυτούς έχουν χειροτερέψει σε τέτοιο βαθμό τους τελευταίους μήνες, που αυξάνουν τις ανησυχίες ότι πιθανόν να οδηγήσουν σε σοβαρές ταραχές, περιλαμβανομένης και απώλειας ζωής. Εσωκλείω επιστολή του Αρχηγού της Αστυνομίας, ο οποίος σε πρόσφατη συνάντηση με το Εκτελεστικό Συμβούλιο δήλωσε ότι εκτός και αν παρθούν μέτρα για τον έλεγχο της επέκτασης του κομμουνισμού, υπάρχει το ενδεχόμενο σοβαρών ταραχών, που θα οδηγήσουν σε αιματοχυσία...».

Οι Βρετανοί αποικιοκράτες δεν ένιωθαν απειλή από την πολιτική της Δεξιάς, αλλά τους απασχολούσε η πολιτική του ΚΚΚ.

Ο βετεράνος του ΚΚΚ Κυριάκος Κουκουκλής, σε μια συνέντευξη του στον Παντελή Βαρνάβα αναφέρει χαρακτηριστικά:

«η Αστυνομία, μας παρακολουθούσε βήμα προς βήμα, όπου πηγαίναμε και όπου καθόμασταν. Μια φορά πήγα από τη Λεμεσό στην Πάφο για δουλειά του Κόμματος. Μόλις κατέβηκα από το

Μέρος αστυνομικής αναφοράς ημερ. 25 Οκτωβρίου 1931, που αναφέρεται στις επαφές των Βάτη και Σκελέα με Τουρκοκύπριους με σκοπό την έκδοση κοινής ανακοίνωσης.

²Ψηφιακό Αρχείο Παπαδημήτρη, Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια, σελ. 147

αυτοκίνητο τον πρώτο που συνάντησα ήταν ένας αστυνομικός. Μόλις με είδε μου είπε: "Καλωσόρισε κύριε Κουκκουλή". Εγώ ούτε τον ήξερα. (...) Τον Μάρτη του 1931 η Αστυνομία συνέλαβε τους Γιωσήφη Μαύρο, Ευάνθη Νικολαΐδη, Βάσο Λοιζίδη, τον Γιώργαρο και τον υποφαινόμενο, γιατί μετά τη λειτουργία, έξω από την εκκλησία της Φανερωμένης διανέμαμε προκηρύξεις του Κόμματος που θεωρήθηκαν παράνομες. Μας καταδίκασαν από δύο μήνες φυλακή.»

Τα έγγραφα του Φόρεϊν Όφισ μάς παρουσιάζουν πλέον μια διαφορετική εικόνα των γεγονότων της εποχής. Οι Άγγλοι αποικιοκράτες είχαν υπό συνεχή παρακολούθηση τους κομμουνιστές γιατί ήταν η μόνη πολιτική δύναμη που διεξήγαγε με ειλικρίνεια αντιαποικιακό αγώνα και ήταν δυνατό να τους δημιουργήσει προβλήματα, ακόμη και ανατροπή της πολιτικής κατάστασης στην Κύπρο.

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ πήρε την απόφαση για αντιφασιστικό αγώνα και συμμετοχή στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το 1943, μόνο μετά που σύμφερε στη Σοβιετική Ένωση.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Μια συνεχής ιστορική διαστρέβλωση που ξεκίνησε από την πρώτη στιγμή που το ΑΚΕΛ αποφάσισε να στείλει οργανωμένα εθελοντές στον πόλεμο είναι και η περίπτωση με την απόφαση της 16ης Ιουνίου 1943. Αυτή η διαστρέβλωση, στόχο έχει να μειώσει και να απαξιώσει την μοναδική οργανωμένη ενέργεια που έγινε στην Κύπρο την περίοδο εκείνη από ένα κόμμα – και μάλιστα νεοϊδρυθέν – για συντονισμένη κατάταξη στελεχών και μελών του στο στρατό.

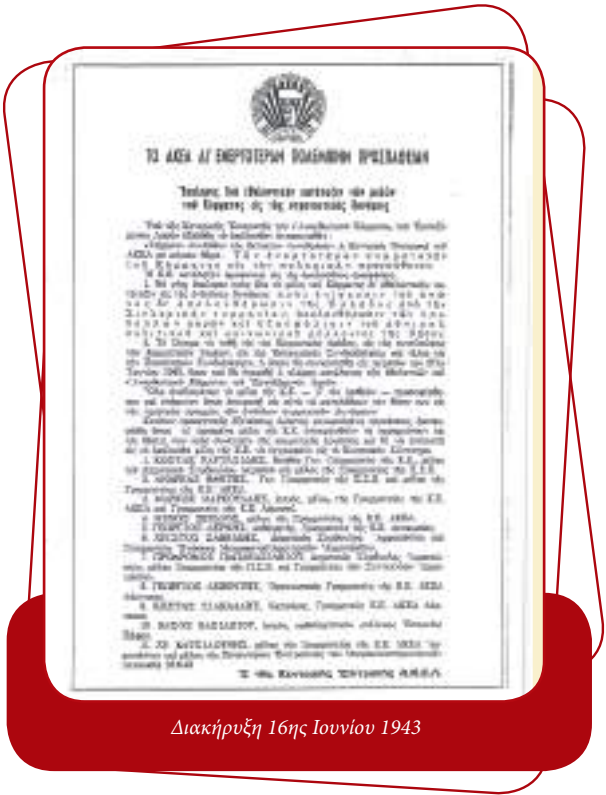
Στις 16 του Ιουνίου 1943, η Κεντρική Επιτροπή του ΑΚΕΛ κάλεσε τα μέλη του Κόμματος να καταταχτούν εθελοντικά στο στρατό για να πολεμήσουν ενάντια στο χιτλεροφασισμό. Η 16η του Ιουνίου 1943, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί, ότι αποτελεί το αποκορύφωμα της αντιφασιστικής πάλης, όχι μόνο του ΑΚΕΛ, αλλά και του κυπριακού λαού στο σύνολο του. Και τούτο, γιατί η απόφαση του ΑΚΕΛ υπήρξε η μόνη οργανωμένη και πλήρως συνειδητή πάνω σε καθαρά αντιφασιστική βάση, κατάταξη κυπρίων εθελοντών στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Στην έκκληση της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ, δήλωσαν ετοιμότητα να ανταποκριθούν όλα τα μέλη της Κ.Ε. (11 από τους 17 τελικά κατατάγηκαν) και περίπου 700 μέλη του Κόμματος. Να σημειωθεί ότι εκείνα τα χρόνια, τα μέλη του ΑΚΕΛ δεν ξεπερνούσαν τις 2 χιλιάδες.

Επιχείρημα αυτών που προσπαθούν να απαξιώσουν το ρόλο του ΑΚΕΛ, είναι η δήθεν καθυστερημένη αντίδραση και ότι δήθεν το ΑΚΕΛ θεώρησε τον πόλεμο ως αντιφασιστικό μετά την εισβολή της Ναζιστικής Γερμανίας στη Σοβιετική Ένωση.

Για να γίνει κατανοητή η βαρύτητα της απόφασης του ΑΚΕΛ, αλλά και η σκόπιμη διαστρέβλωση της πραγματικότητας από ορισμένους «καλοθελητές» θα πρέπει να εξεταστεί στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής.

Η Κύπρος με το ξέσπασμα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου βρίσκεται κάτω από Βρετανική κυριαρχία και παρά την πολεμική σύγκρουση με το φασιστικό καθεστώς της Γερμανίας, η Βρετανία επέβαλε τη δική της δικτατορική καταπίεση στην Κύπρο, αφού διακυβέρνηση η οποία έμεινε γνωστή ως Παλμεροκρατία.

Διακήρυξη 16ης Ιουνίου 1943

Για τους πρώτους Κύπριους που κατατάχτηκαν στο στρατό τον Οκτώβριο του 1939, βασικό κίνητρο ήταν το οικονομικό. Αυτό άλλαξε με την Ιταλική επίθεση κατά της Ελλάδας ένα χρόνο αργότερα. Πλέον η μαζική κατάταξη στο στρατό λάμβανε και μια εθνική διάσταση.

Η σύγκρουση με τις δυνάμεις του άξονα υποχρέωσε τους Βρετανούς να προβούν σε μερική φιλελευθεροποίηση της διακυβέρνησης των αποικιών, σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσουν τη στήριξη και τη συνεργασία τους στον πόλεμο. Στην Κύπρο, οι αποικιοκράτες χαλάρωσαν τα σκληρά μέτρα που εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο της Παλμεροκρατίας και ανάμεσα σε άλλα επέτρεψαν τη δημιουργία κομμάτων, απέσυραν σειρά νόμων και διατάξεων που περιόριζαν τις πολιτικές και άλλες ελευθερίες των Κυπρίων κ.α.

Αυτό οδήγησε στις 14 του Απρίλη 1941 στην ίδρυση, με πρωτοβουλία του παράνομου ΚΚΚ, του Ανορθωτικού Κόμματος Εργαζόμενου Λαού (ΑΚΕΛ).

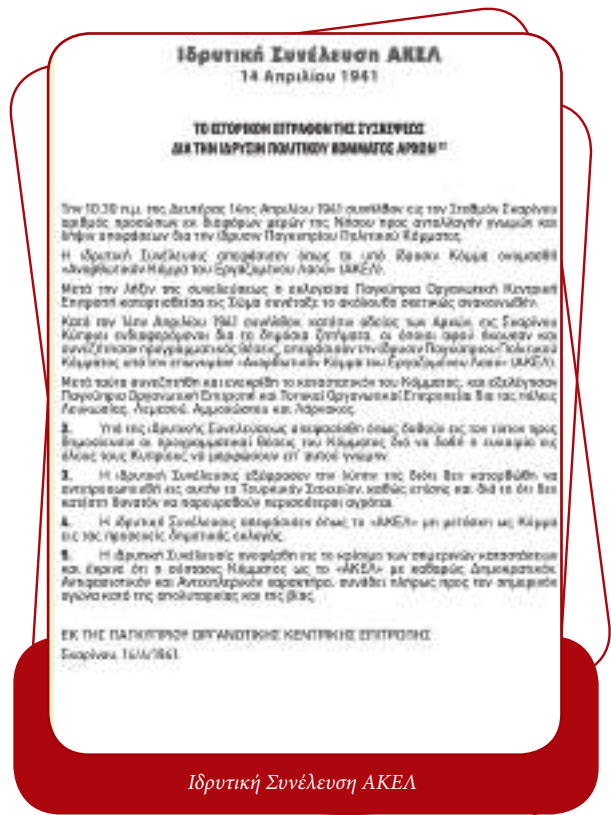
Η συνέλευση στη Σκαρίνου που αποφάσισε την ίδρυση του ΑΚΕΛ τόνισε: «Η ιδρυτική Συνέλευσις ανεφέρθη εις το κρίσιμο των σημερινών καταστάσεων και έκρινε ότι η σύστασις Κόμματος ως το «ΑΚΕΛ» με καθαρώς Δημοκρατικών, Αντιφασιστικών και Αντιχιτλερικών χαρακτήρα, συνάδει πλήρως προς τον σημερινόν αγώνα κατά της απολυταρχίας και της βίας».

Βλέπουμε δηλαδή ότι, ήδη με την ιδρυτική του πράξη το ΑΚΕΛ κατατάσσει τον εαυτό του στο δημοκρατικό, αντιφασιστικό, αντιχιτλερικό στρατόπεδο. Κάτι ιδιαίτερα σημαντικό, αφού έγινε δυο μήνες πριν από τη γερμανική εισβολή στην Σοβιετική Ένωση. Αυτό καταρρίπτει και τον αντικομμουνιστικό μύθο ότι τάχα το ΑΚΕΛ ευαισθητοποιήθηκε για τον πόλεμο μετά την χιτλερική επίθεση κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Ως γνωστόν η εισβολή των χιτλερικών στην ΕΣΣΔ άρχισε στις 22 του Ιουνίου 1941, δηλαδή δυο μήνες μετά την ίδρυση του ΑΚΕΛ.

Συνεπώς, αν το ΑΚΕΛ λάμβανε την απόφαση με κριτήριο την επίθεση της Γερμανίας εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης, τότε η απόφαση θα μπορούσε να ληφθεί δύο μήνες μετά την ίδρυση του, όταν ο Χίτλερ επιτέθηκε στην ΕΣΣΔ και όχι με την ιδρυτική του διακήρυξη και όχι να μιλά ενάντια στο φασισμό από την πρώτη μέρα εμφάνισής του.

Το ΑΚΕΛ δεν έμεινε μόνο στη διακήρυξη αρχών της ιδρυτικής του συνέλευσης. Στο διάστημα που ακολούθησε μέχρι την 16η Ιουνίου 1943, το ΑΚΕΛ πήρε μια σειρά από πρωτοβουλίες με στόχο την αντιφασιστική συνειδητοποίηση του λαού και την κλιμάκωση της αντιχιτλερικής συμμετοχής του Κόμματος και κατ' επέκταση της Κύπρου.

Παράδειγμα αυτής της δράσης του ΑΚΕΛ, ήταν η ανάπτυξη μιας έντονης και πλατιάς αντιφασιστικής εκστρατείας αμέσως μετά την ίδρυση του κόμματος, σε όλες τις πόλεις και τα χωριά του νησιού. Με ομιλίες και διαλέξεις προσπαθούσε να διαφωτίσει το λαό για τον πραγματικό χαρακτήρα του φασισμού

Ιδρυτική Συνέλευση ΑΚΕΛ

και του πολέμου, προχώρησε στην οργάνωση αντιφασιστικών επιτροπών και καλούσε τους αποικιοκράτες να άρουν πλήρως τα δικτατορικά μέτρα της παλμεροκρατίας για να αυξηθεί και η συμβολή των κυπρίων στον αντιφασιστικό αγώνα. Παράλληλα, το συνδικαλιστικό κίνημα της Αριστεράς αποφεύγει κατά το δυνατόν τις απεργίες ή άλλες ενέργειες στα αμυντικά έργα.

Στις 30 Μαΐου 1942, το ΑΚΕΛ με υπόμνημα της Κεντρικής Επιτροπής προς τον Κυβερνήτη αναπτύσσει κατά ένα ολοκληρωμένο τρόπο τις απόψεις του «για τη συμβολή του κυπριακού λαού στον αντιφασιστικό συμμαχικό πόλεμο». Μέσα στον ίδιο χρόνο, δηλαδή το 1942, το ΑΚΕΛ ρίχνει το σύνθημα «μια μέρα δουλειάς για την άμυνα της Κύπρου» και καλεί τους εργαζόμενους να προσφέρουν μια μέρα δουλειάς χωρίς πληρωμή για την ενίσχυση της άμυνας του νησιού με την κατασκευή οχυρωματικών έργων και το στήσιμο της αεράμυνας της Κύπρου.

Η απόφαση λοιπόν, της 16ης Ιουνίου 1943 ήταν το επιστέγασμα όλων των ενεργειών του ΑΚΕΛ στα δυο χρόνια ζωής του.

Πολλοί, και τότε αλλά ακόμα και σήμερα, επιχειρούν με διάφορους τρόπους να μειώσουν τη σημασία της απόφασης του ΑΚΕΛ, αναφερόμενοι είτε στον αριθμό των εθελοντών, είτε στο χρονικό σημείο το οποίο λήφθηκε.

Η σημασία της 16ης Ιουνίου δεν έγκειται τόσο στον αριθμό των εθελοντών, όσο στο γεγονός ότι ήταν η πρώτη και η μόνη οργανωμένη, πλήρως συνειδητή αντιφασιστική κατάσταση που έγινε στα χρονικά της Κύπρου. Οι ΑΚΕΛιστές εθελοντές με την παρουσία τους στο στρατό μετέφεραν τις προοδευτικές αντιλήψεις του κόμματος στους συμπολεμιστές τους και καλλιέργησαν τις συνειδήσεις εκατοντάδων κυπρίων εθελοντών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η απόφαση για μαζική συμμετοχή των ΑΚΕΛιστών στον αντιφασιστικό πόλεμο – που μόνο μέσω της κατάταξης στον αγγλικό στρατό θα μπορούσε να γίνει, τον στρατό δηλαδή των αποικιστών που καταδυνάστευσαν την Κύπρο και καταδίωκαν την Αριστερά – δεν ήταν μια εύκολη απόφαση, αλλά μια ιδέα που χρειαζόταν χρόνο για να ζυμωθεί και να ωριμάσει.

Με δεδομένο ότι το ΑΚΕΛ ιδρύθηκε τον Απρίλη του 1941 ως ο επίσημος συνεχιστής του παράνομου και κατατρεγμένου ΚΚΚ, χρειαζόταν χρόνος το Κόμμα να αποκτήσει οργανωτική συγκρότηση, να μαζικοποιηθεί να διακλαδωθεί σε όλη την Κύπρο και να στελεχωθεί. Χρειαζόταν χρόνος να οικοδομηθεί αντιφασιστική συνείδηση στο βαθμό που κάποιος συνειδητά να είναι έτοιμος να δώσει και τη ζωή του ακόμα, προκειμένου να κτυπηθεί το φασιστικό τέρας.

Ασφαλώς πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ακόμα και πριν την ιστορική απόφαση της 16ης Ιουνίου 1943, πολλοί ΑΚΕΛιστές είχαν καταταγεί εθελοντικά στο Κυπριακό Σύνταγμα.

Με την απόφαση της 16ης του Ιουνίου 1943 το Κόμμα κάλεσε τα μέλη του να ενταχθούν στις ένοπλες δυνάμεις για να πολεμήσουν, «προς ενίσχυση του αγώνος δι' απελευθέρωση της Ελλάδος από την Χιτλερικήν τυρρανίαν, απελευθέρωση των υποδούλων χωρών και εξασφάλισιν του εθνικού, πολιτικού και κοινωνικού μέλλοντος της Νήσου».

Αυτό το απόσπασμα από την ανακοίνωση, κονιορτοποιεί επίσης τις συκοφαντίες που διατυπώνονται ότι το ΑΚΕΛ δεν ενοχλήθηκε και δεν «συγκινήθηκε» από την φασιστική επίθεση εναντίον της Ελλάδας. Το πιο πάνω απόσπασμα δείχνει ακόμα ότι το ΑΚΕΛ από την αρχή συνέδεε τον αντιφασιστικό αγώνα με τον αγώνα για την απελευθέρωση της Κύπρου από τα δεσμά της αποικιοκρατίας.

Ένα ερώτημα που δεν τέθηκε ποτέ από τη σύγχρονη ιστοριογραφία και θα πρέπει να απαντηθεί, είναι ακριβώς ποια στάση κράτησε η Δεξιά εκείνη την περίοδο και τι έκανε προς την αντιφασιστική κατεύθυνση; Και γιατί η Δεξιά σε συνεργασία με τους αποικιοκράτες παρεμπόδιζε τις αντιφασιστικές εκδηλώσεις του ΑΚΕΛ, όπως έγινε με την ακύρωση καλλιτεχνικής εκδήλωσης στη Λάρνακα της οποίας τα έσοδα θα δίνονταν στον αγώνα του ελληνικού λαού.

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ ήταν συνεργάτης των Άγγλων αποικιοκρατών και αυτό αποδεικνύεται μέσα από τη στάση των εκλεγμένων δημάρχων του το 1940 και στη Διασκεπτική το 1948 – Η εκκλησία και η αστική τάξη ήταν ανέκαθεν αντιαποικιοκράτες και είχαν να επιδείξουν απελευθερωτικούς αγώνες.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Το συγκεκριμένο επιχείρημα στερείται κάθε ιστορικής υπόστασης και εντάσσεται στο πλαίσιο της αντιακελικής προπαγάνδας για υποτίμηση του ρόλου του ΑΚΕΛ ενάντια στην αποικιοκρατία και ταυτόχρονη εξύψωση του ρόλου των δυνάμεων της αστικής τάξης. Αρκεί να εξετάσει κανείς την ιστορία του ΑΚΕΛ κατά την πρώτη δεκαετία της ζωής του για να αντιληφθεί τον γνήσια αντιαποικιακό χαρακτήρα του κόμματος, τόσο μέσα από τις συνεδριακές του αποφάσεις όσο και μέσα από τον καθημερινό τύπο και τα κομματικά έντυπα.

Η δεκαετία του 1940 υπήρξε εκείνη η δεκαετία κατά την οποία το ΑΚΕΛ εξελίχθηκε από μια παράνομη με περιορισμένη επιρροή δύναμη, σε ένα μεγάλο, ισχυρό μαζικό κόμμα, στηριγμένο στις αρχές του Μαρξισμού – Λενινισμού. Σ' αυτό υπήρξε καταλύτης η στάση του κόμματος γύρω από τις εργατικές διεκδικήσεις αλλά και η θέση του για αυτοδιάθεση. Μελετώντας τη στάση του ΑΚΕΛ, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας την επίδραση των διεθνών συνθηκών και γεγονότων έτσι όπως διαμορφώθηκαν με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτά τα χρόνια κορυφώνεται ανά το παγκόσμιο το αντιαποικιακό κίνημα, η ανθρωπότητα μπαίνει στην εποχή του ψυχρού πολέμου, ενώ η Ελλάδα παρασύρεται στη δίνη του εμφυλίου πολέμου.

Στην Κύπρο διαμορφώθηκαν δυο πόλοι αντιαποικιακού αγώνα. Ο πόλος της δεξιάς κάτω από την καθοδήγηση της Εθναρχίας και ο πόλος της Αριστεράς κάτω από την καθοδήγηση του ΑΚΕΛ. Όλοι συμφωνούσαν στον στρατηγικό στόχο, το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση (στις τότε συνθήκες αν εφαρμοζόταν θα οδηγούσε στην Ένωση με την Ελλάδα), ωστόσο οι διαφορές ήταν τεράστιες και διαρκώς αυξανόμενες.

Για το ΑΚΕΛ, ο αγώνας του κυπριακού λαού ήταν συνυφασμένος με τους άλλους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες του αντιαποικιακού κινήματος και ως εκ τούτου επέμενε στη διεθνοποίηση του αγώνα. Τον θεωρούσε επίσης αγώνα αντιιμπεριαλιστικό και αντιτασσόταν κάθετα στην όποια σκέψη παραχώρησης βάσεων και διευκολύνσεων στους Άγγλους ως αντάλλαγμα για την αυτοδιάθεση.

Η Δεξιά αντιμετώπιζε τον αγώνα της Κύπρου εθνοκεντρικά. Ήταν η προέκταση των αλυτρωτικών αγώνων των αρχών του 20ου αιώνα (Μακεδονομάχοι, Κρήτη κ.α.) και κατά περιόδους εξέφραζε την πίστη της ότι το Κυπριακό θα λυθεί στο πλαίσιο της ελληνο-βρετανικής φιλίας. Ήταν παράλληλα έτοιμη για την παραχώρηση οποιωνδήποτε ανταλλαγμάτων στους Βρετανούς με τους οποίους ταυτιζόταν απόλυτα σε ότι αφορά τον αντικομμουνισμό και τον αντισοβιετισμό.

Το ΑΚΕΛ κατανοούσε ότι ο στόχος αυτοδιάθεση-ένωση ήταν κάτι που δημιουργούσε προβλήματα στις σχέσεις με την Τ/κ κοινότητα, γι' αυτό και τόνιζε την ανάγκη κατοχύρωσης των δικαιωμάτων των Τ/κ, την ανάγκη συνεννόησης μαζί τους, την ανάγκη ένταξης τους στον αντιαποικιακό αγώνα. Αντίθετα η Δεξιά παραγνώριζε εντελώς τον παράγοντα Τ/κύπριοι ως να μην υπήρχαν στην Κύπρο και ως να μην είχαν κανένα δικαίωμα.

Επιπρόσθετα, βασικό στοιχείο της πολιτικής του ΑΚΕΛ ήταν η επιμονή του στη θέση για ενότητα δράσης στον αντιαποικιακό αγώνα. Η Αριστερά με κάθε ευκαιρία, είτε αυτή ήταν οι δημοτικές εκλογές,

είτε προσφυγές στα Ηνωμένα Έθνη, είτε το δημοψήφισμα του 1950, πρόβαλλε την ανάγκη ενιαίου αντιαποικιακού μετώπου στη βάση ενός μίνιμουμ συμφωνημένου προγράμματος και αμοιβαίου σεβασμού ανάμεσα στις δυο παρατάξεις. Αντίθετα, η Δεξιά με εξαίρεση μια σύντομη περίοδο επί αρχιεπισκόπου Λεοντίου, επέμενε στην μονοπώληση της πάλης από την Εθναρχία και θεωρούσε ως μίσση και εθνική προδοσία κάθε σύμπραξη με τους κομμουνιστές.

Πρώτο σημαντικό δείγμα της στάσης του ΑΚΕΛ έναντι των Βρετανών μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν ο αγώνας για αποστράτευση. Οι Βρετανοί ήθελαν να καθυστερήσουν την αποστράτευση των κυπρίων στρατιωτών, είτε γιατί εκτιμούσαν ότι θα οδηγούσε σε σοβαρή αναταραχή, αν γινόταν μαζικά, είτε γιατί σκόπευαν να χρησιμοποιήσουν τους Κύπριους στρατιώτες ενάντια στους λαούς των αποικιών, που πάλευαν για την ελευθερία τους.

Δημιουργήθηκε έτσι το κίνημα για την αποστράτευση, με τους Ακελιστές να διεκδικούν στην πρώτη γραμμή με δυναμικές κινητοποιήσεις. Οι κινητοποιήσεις αυτές ήταν φυσικό επακόλουθο να πάρουν και αντιαποικιακό χαρακτήρα, αφού πέραν από το αίτημα για αποστράτευση διατυπώνεται η απαίτηση για κατάργηση των ανελεύθερων νόμων, καθώς και το αίτημα για παραχώρηση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης στον κυπριακό λαό.

Οι αποικιοκράτες απάντησαν στο κίνημα της αποστράτευσης με τη βία. Αποκορύφωμα της βίαιης αντίδρασης ήταν η δολοφονία του Ακελιστή στρατιώτη Τάκη Κυθραιώτη στο Βαρώσι στις 8 Οκτωβρίου 1945 και ο τραυματισμός άλλων πέντε.

Μετά από αυτό ακολούθησαν νέες μαζικές λαϊκές κινητοποιήσεις με μπροστάρη το ΑΚΕΛ. Χαρακτηριστικό απόσπασμα από την εφ. Ανεξάρτητος αναφέρει:

«...Μία επιτροπή, εκ του Δημάρχου κ. Αδάμαντος, εκ μέρους του Δημοτικού Συμβουλίου, του Αντιδημάρχου κ. Σαββίδη, εκ μέρους του ΑΚΕΛ, ενός στρατιώτη και μιας γυναικός μέλους των ενώσεων οικογενειών των στρατιωτών, ανήλθεν εις το Διοικητήριον και υπέβαλε διαμαρτυρίαν προς τον Διοικητήν. Το Δημοτικόν Συμβούλιον, το ΑΚΕΛ, αι Συντεχνίαί και αι λοιπαί Λαϊκάί Οργανώσεις απέστειλαν διαμαρτυρίας προς τον Κυβερνήτην...»

Παράλληλα, η Κ.Ε. του ΑΚΕΛ με τηλεγράφημα της προς τον Υπουργό Αποικιών ημερ. 13 Οκτωβρίου 1945 ανάμεσα σε άλλα αναφέρει: «...Ο κυπριακός εργαζόμενος λαός εκθύμως υποστηρίζει το αίτημα των Κυπρίων στρατιωτών όπως παραμείνουν εν Κύπρω και αποστρατευθούν το ταχύτερον...».

Το ΑΚΕΛ διεθνοποίησε το θέμα μέσω επιστολών του Γ.Γ. Φιφή Ιωάννου, στον Πρόεδρο του Εργατικού Κόμματος Αγγλίας, το ΚΚ Αγγλίας, το Εθνικό Συμβούλιο για Πολιτικές Ελευθερίες, την Παγκυπριακή Αδελφότητα Αμερικής, το Ελληνοαμερικανικό Συμβούλιο κ.ά.

Στα χρόνια αυτά, το ΑΚΕΛ αποκτά μεγάλη επιρροή στην κυπριακή κοινωνία και με την επιστροφή των στρατευμένων στελεχών του ενισχύεται ακόμη περισσότερο, πράγμα που το μετατρέπει σε μια μεγάλη πολιτική και κοινωνική δύναμη.

Ο αγώνας για την αποστράτευση

Παράλληλα με τον αγώνα για αποστράτευση, οι Βρετανοί αποικιοκράτες αναίρεσαν τις υποσχέσεις που είχαν δώσει και αρνήθηκαν στον κυπριακό λαό το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Αυτό σε συνάρτηση με τη διακήρυξη του ΟΗΕ για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών υπήρξε η αφετηρία για νέους αντιαποικιακούς αγώνες.

Οι Βρετανοί γνώριζαν ότι η μόνη πολιτική δύναμη στην Κύπρο που θα μπορούσε να τους δημιουργήσει πραγματικό πρόβλημα, ήταν το ΑΚΕΛ, γι' αυτό και μέσα από συγκεκριμένες ενέργειες στόχευσαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1940 το Κόμμα της Αριστεράς.

Το Μάρτη του 1944, το ΑΚΕΛ μαζί με την ΠΣΕ οργανώνει γενική απεργία των κυβερνητικών εργατών με στόχο να πιεστεί η αποικιακή κυβέρνηση να προχωρήσει σε ρύθμιση των εισοδημάτων των εργαζόμενων απέναντι στην άνοδο των τιμών. Το αποτέλεσμα εκείνης της απεργίας ήταν η δημιουργία του θεσμού της ΑΤΑ. Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, συγκρούστηκε εκ νέου με την αποικιακή κυβέρνηση κατά την επίσκεψη του Υφυπουργού Αποικιών Κόσμο Πάρκινσον και είχε πρωτοστατήσει στην οργάνωση διαδηλώσεων «πολιτικής ανυπακοής».

Το 1945, το ΑΚΕΛ είχε καλέσει τις άλλες πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις να οργανώσουν σε όλη την Κύπρο κοινούς εορτασμούς για την 25η Μαρτίου, προσδίδοντας τους αντιαποικιακό χαρακτήρα, χωρίς ωστόσο να βρει ανταπόκριση. Μάλιστα το ΚΕΚ (Κυπριακό Εθνικό Κόμμα), το τότε κόμμα της δεξιάς, με επιστολή του αρχηγού του, Δημάρχου Λευκωσίας Θ. Δέρβη, υπογράμμισε ότι αν η Σχολική Εφορεία Λευκωσίας «εδέχετο έστω και σιωπηρώς μίαν τοιαύτην σύμπραξιν κοινού εορτασμού, θα ήτο αξία αγχόνης ως απεμπολούσα εις τα όμματα της μαθητώσης νεολαίας τα ύψιστα της φυλής μας ιδανικά».

Στα πλαίσια του εορτασμού της 25ης του Μάρτη στο Λευκόνειο οι Λαϊκές Οργανώσεις πραγματοποίησαν παρέλαση/διαδήλωση. Όταν η παρέλαση έφτασε κοντά στο οίκημα των Λαϊκών Οργανώσεων βρέθηκε αντιμέτωπη με αστυνομικούς, οι οποίοι τους κάλεσαν να διαλυθούν. Οι αστυνομικοί χωρίς άλλη προειδοποίηση και χωρίς να υπάρχει η όποια πρόκληση, πυροβόλησαν κατά του πλήθους σκοτώνοντας τους λαϊκούς αγωνιστές Ανδρέα Εξηντάρη και Ανδρόνικο Κυπριανού, καθώς και τον μαθητή Μιχαλάκη Κουρτέλλα και τραυματίζοντας άλλους 13 διαδηλωτές.

Το ΑΚΕΛ σε τηλεγράφημα διαμαρτυρίας αναφέρει χαρακτηριστικά το εξής: «Το αιματηρόν αυτό έγκλημα είναι αποτέλεσμα των καταπιεστικών αποικιακών νόμων, δια των οποίων επιτρέπεται εις τους αστυνομικούς να πυροβολούν εναντίον ειρηνικών συγκεντρώσεων πέραν των πέντε ατόμων. Ο Κυπριακός Λαός, ο οποίος έστειλεν εις τα διάφορα πολεμικά μέτωπα περισσότερα των 20 χιλιάδων τέκνων του δια να πολεμήσουν τον φασισμόν, αξιοί την ταχεία εφαρμογήν δια την Κύπρον του τρίτου άρθρου του Ατλαντικού Χάρτου, το οποίον προνοεί όπως όλοι οι Λαοί αφεθούν ελεύθεροι να εκλέξουν την Κυβέρνησιν, υπό την οποίαν επιθυμούν να ζήσουν». Το τηλεγράφημα αυτό είναι από τα πρώτα ντοκουμέντα μετά το 1931, στα οποία γίνεται ξεκάθαρη αναφορά στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και στο αίτημα της Ένωσης.

Ενδιαφέρον στοιχείο είναι και το γεγονός ότι σε κοινό ανακοινωθέν μεταξύ των τριών κομμάτων (ΠΕΚ, Π.Ε.Σ.Π. και ΑΚΕΛ) καταδικάζονται τα αιματηρά γεγονότα ως αστυνομικό έγκλημα, απόρροια των ανελεύθερων νόμων. Απών ήταν για άλλη μια φορά η δεξιά, με το ΚΕΚ να αρνείται την συμμετοχή της στο κοινό ανακοινωθέν.

Λίγες βδομάδες μετά, οι αποικιακές αρχές απαγόρευαν την κυκλοφορία της τοπικής αριστερής εφημερίδας στην Αμμόχωστο, της «Ανόρθωσης», με τη δικαιολογία ότι το κύριο άρθρο («Πλούσιοι και φτωχοί») έκανε έκκληση για εξέγερση και ανάπτυξη του «ταξικού μίσους».

Στις 13 του Ιουλίου 1945, οι αποικιοκράτες έθεσαν εκτός νόμου την Παγκύπρια Συντεχνιακή Επιτροπή (ΠΣΕ) πρόδρομο της ΠΕΟ και συνέλαβαν δεκαοκτώ μέλη της ηγεσίας της.

Στη δίκη που ακολούθησε, η κατηγορούσα αρχή στηρίχτηκε στο γεγονός ότι στα γραφεία της ΠΣΕ υπήρχαν έγγραφα τα οποία παρουσιάστηκαν σαν «ανατρεπτικά» και τα οποία ήταν υπογραμμένα από αξιωματούχους των συντεχνιών. Τα στελέχη της ΠΣΕ καταδικάστηκαν από 12 σε 18 μήνες φυλάκιση. Δεν μπόρεσαν ωστόσο να στοιχειοθετήσουν υπόθεση εναντίον του ΑΚΕΛ, αφού τα εσωτερικά έγγραφα της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ τα οποία περιήλθαν στην κατοχή της αποικιακής αστυνομίας, ήταν ανυπόγραφα και η εισαγγελία έκρινε ότι δεν μπορούσε να προσάψει κατηγορία στο ΑΚΕΛ, αλλά μόνο στους κατόχους των εγγράφων.

Ένας άλλος στίβος μάχης κατά της αποικιοκρατίας, ήταν η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το 1943 οι αποικιοκράτες επέτρεψαν τη διεξαγωγή Δημοτικών Εκλογών, για πρώτη φορά μετά τα Οκτωβριανά. Δεδομένου ότι δεν υπήρχε άλλη εκλεγμένη εξουσία στο νησί οι Δήμοι απόκτησαν μεγάλη πολιτική σημασία. Η Αριστερά στις Δημοτικές εκλογές του 1946, είτε με αποκλειστικά δικά της ψηφοδέλτια, είτε με συνεργαζόμενους, θριαμβεύσε. Στους δήμους που είχε πλειοψηφία (Λεμεσός, Λάρνακα, Αμμόχωστος), το αίτημα για αυτοδιάθεση, η απαίτηση για παραχώρηση δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, η πάλη για ενιαίο αντιαποικιακό μέτωπο, δέσποζαν στα προεκλογικά προγράμματα και στη δράση των Λαϊκών Δημοτικών Συμβουλίων. Ως εκ τούτου, συχνά οι Αριστεροί Δήμαρχοι σύρονταν στα δικαστήρια και τους επέβαλλαν πρόστιμα και φυλακίσεις για την αντιαποικιακή τους δράση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υπόθεση με την πινακίδα στην «Οδό Πάλμερ». Το Λαϊκό Δημοτικό Συμβούλιο Λεμεσού υπό τη Δημαρχία του Κώστα Παρτασίδη μετονόμασε την οδό «Πάλμερ» σε οδό «28ης Οκτωβρίου». Οι αποικιοκράτες θεώρησαν αυτή την ενέργεια ως μεγάλη πρόκληση.

Στις 17 Φεβρουαρίου 1950, ο Κυβερνήτης εξέδωσε διάταγμα με το οποίο διέτασε το Δημοτικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) Λεμεσού μέσα σε ένα μήνα να επαναφέρει την ονομασία «Οδός Πάλμερ». Το Δ.Σ. Λεμεσού αποφάσισε να μην υπακούσει στο διάταγμα. Η απόφαση λήφθηκε σε ανοικτή πανδημοτική συγκέντρωση, στην οποία όμως αρνήθηκαν να παρευρεθούν παράγοντες της δεξιάς. Μετά την άρνηση του Δ.Σ., το διάταγμα του Κυβερνήτη καταχωρήθηκε στο δικαστήριο και απόκτησε ισχύ δικαστικού διατάγματος. Το Δ.Σ. Λεμεσού και πάλιν αρνήθηκε να επαναφέρει την «Οδό Πάλμερ» και ως εκ τούτου οδηγήθηκε στο δικαστήριο.

Το λαϊκό Δημοτικό Συμβούλιο Λεμεσού στις 2/6/1950 συνήλθε και ενέκρινε διάγγελμα προς το λαό της πόλης. Στο διάγγελμα αυτό αναφέρονται και τα εξής:

«Το Δ.Σ. Λεμεσού εμφορούμενο από τα λαϊκά ιδεώδη και διατηρώντας τον αντιιμπεριαλιστικό του προσανατολισμό, αρνήθηκε να εκτελέσει το κυβερνητικό διάταγμα για την τοποθέτηση της πινακίδας Πάλμερ – συμβόλου της πιο μαύρης ιμπεριαλιστικής εθνικής και πολιτικής καταπίεσης, στη θέση της πινακίδας της ενδόξου 28ης Οκτωβρίου, που συμβολίζει την εθνική αντίσταση ενάντια στον φασισμό και την τυραννία».

Ο Δήμαρχος Κώστας Παρτασίδης με το δημοτικό του συμβούλιο

Μετά την άρνηση του Δ.Σ., το διάταγμα του Κυβερνήτη καταχωρήθηκε στο δικαστήριο και απόκτησε ισχύ δικαστικού διατάγματος. Το Δ.Σ. Λεμεσού και πάλιν αρνήθηκε να επαναφέρει την «Οδό Πάλμερ» και ως εκ τούτου οδηγήθηκε στο δικαστήριο.

Ο Κώστας Παρτασίδης είπε στην απολογία του:

«Είμαστε η αιρετή δημοτική αρχή της Λεμεσού. Όταν κατά την προεκλογική περίοδο παρουσιαστήκαμε μπροστά στο λαό υποσχεθήκαμε, πως θα αγωνισθούμε κατά των ανελεύθερων νόμων του παλμερισμού, ότι θ' αγωνιστούμε για την εθνική απελευθέρωση της πατρίδας μας. Ο λαός είναι θανάσιμος εχθρός κάθε δικτατορίας. Αν βρισκόμαστε στο δικαστήριο αυτό, οφείλεται στο γεγονός και μόνο ότι υπάρχουν ανελεύθεροι νόμοι».

Σε ανάλογο πνεύμα ήταν και οι τοποθετήσεις των άλλων μελών του Δ.Σ. που βρέθηκαν κατηγορούμενοι για ανυπακοή.

Το δικαστήριο καταδίκασε τους κατηγορούμενους σε φυλάκιση μέχρις ότου είτε όλοι μαζί, είτε χωριστά, συμμορφωθούν με το διάταγμα του δικαστηρίου και δώσουν εγγύηση ότι θα το εκτελέσουν. Παράλληλα, το αποικιακό καθεστώς καθαίρεσε το Δ.Σ. Λεμεσού διορίζοντας στη θέση του ανθρώπους αρεστούς στους αποικιοκράτες.

Στο άκουσμα της δικαστικής καταδίκης ξέσπασαν διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες όχι μόνο στη Λεμεσό, αλλά σε όλη την Κύπρο. Η Γραμματεία της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία εξέφρασε έντονη διαμαρτυρία για την καταδίκη και απαίτησε άμεση αποφυλάκιση των μελών Δ.Σ. Λεμεσού. Η ανακοίνωση του ΑΚΕΛ τόνισε επίσης: «Η καταδίκη του Δ.Σ. Λεμεσού σε φυλάκιση απεριόριστου χρονικού διαστήματος δείχνει πόσον ασφυκτικά η βρετανική κυβέρνηση καταπιέζει το λαό μας και τα αιρετά Δημοτικά Συμβούλια της Κύπρου, ώστε να μην τους επιτρέπει να ονομάζουν και αυτούς ακόμα τους δρόμους της πόλης τους... Ενάντια στην πολιτική αυτή που φυλακίζει και διώκει, που απαγορεύει την ελεύθερη έκφραση της θέλησης και των αισθημάτων του λαού το ΑΚΕΛ διαμαρτύρεται και ζητά την άμεση αλλαγή της».

Πανεργατικές συγκεντρώσεις πραγματοποιήθηκαν σε όλες τις πόλεις και σε διάφορα αγροτικά κέντρα. Στη Λεμεσό κηρύχθηκε 24ωρη εργατική απεργία έκλεισαν τα καταστήματα και χιλιάδες κόσμου συγκεντρώθηκαν στο οίκημα της Π.Ε.Ο, εγκρίνοντας ψήφισμα. Ακολούθησαν συμπλοκές με την αστυνομία και συλλήψεις διαδηλωτών. Οι συλλήψεις και ανακρίσεις συνεχίστηκαν και τις επόμενες μέρες.

Κάτω από την πίεση της λαϊκής κατακραυγής ο Κυβερνήτης ένα μήνα μετά την καταδίκη διέταξε την αποφυλάκιση του Κώστα Παρτασίδη και των συναγωνιστών του, ωστόσο δεν αποκατάστησε το εκλεγμένο Δημοτικό Συμβούλιο της Λεμεσού.

Το ΑΚΕΛ μετέτρεψε την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε έπαλξη όχι μόνο κοινωνικού, αλλά και πολιτικού αγώνα, με κάθε ευκαιρία κινητοποιούσε το λαό ενάντια σε ανελεύθερους νόμους, ενάντια στο καθεστώς που του στερούσε βασικά δικαιώματα. Αντίθετα η Δεξιά υποτιμούσε αυτούς τους αγώνες υποστηρίζοντας ότι όλα τα προβλήματα θα λυθούν με την Ένωση.

Ένα άλλο μεγάλο κεφάλαιο της δεκαετίας του 1940 υπήρξε η σύγκληση της λεγόμενης Διασκεπτικής Συνέλευσης. Η πίεση του κυπριακού λαού ανάγκασε την αποικιακή κυβέρνηση το 1947 να συγκαλέσει αντιπροσωπευτική διάσκεψη (Διασκεπτική) για τη διαμόρφωση συντάγματος αυτοκυβέρνησης της Κύπρου. Η Δεξιά, αρνήθηκε να συμμετέχει, όχι για λόγους «εθνικούς» όπως υποστηρίζει μέχρι σήμερα, απορρίπτοντας κάθε σκέψη για αυτοκυβέρνηση, αλλά γιατί φοβήθηκε ότι σε περίπτωση αυτοκυβέρνησης αν γίνονταν εκλογές θα τις κέρδιζε η Αριστερά και θα έχανε το μονοπώλιο της πολιτικής ηγεσίας.

Το ΑΚΕΛ αποδέχτηκε να συμμετέχει στη συνέλευση θέτοντας δυο βασικές προϋποθέσεις: α) ότι η αυτοκυβέρνηση θα ήταν το πρώτο βήμα προς την άσκηση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης και β) ότι θα διαμορφωνόταν ένα σύνταγμα πραγματικής αυτοκυβέρνησης με εκτεταμένες εξουσίες στο λαό. Κατέθεσε μάλιστα και συγκεκριμένο σχέδιο συντάγματος, το οποίο δεν συζητήθηκε ποτέ από τους Άγγλους.

Όταν διαφάνηκε ότι οι προθέσεις των Άγγλων ήταν αντίθετες με τους στόχους που έθετε το ΑΚΕΛ και ότι ο στόχος τους δεν ήταν ένα πραγματικό καθεστώς αυτοκυβέρνησης, αλλά αναζητούσαν τρόπους διαιώνισης της κατοχής της Κύπρου, το ΑΚΕΛ αποχώρησε από τη Διασκεπτική με αποτέλεσμα να καταρρεύσει.

Το Συλλαλητήριο για την «αυτοκυβέρνηση» 31 Οκτωβρίου 1948

Αποκορύφωμα των αγώνων της δεκαετίας του 1940 ήταν οι απεργιακοί αγώνες του 1948. Μια χρονιά συνεχών απεργιών, μεγάλης διάρκειας και έντασης από τις συντεχνίες των μεταλλωρύχων, των αμιαντωρύχων και των οικοδόμων. Υπό την καθοδήγηση του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ, δόθηκαν επικοί ταξικοί αγώνες ως αποτέλεσμα των οποίων καθιερώθηκε το συνδικαλιστικό κίνημα, καθιερώθηκε σε μεγάλο βαθμό η ίδια η Αριστερά στις συνειδήσεις του λαού, κατακτήθηκαν πολύτιμες κοινωνικές κατακτήσεις και άλλαξε προς το καλύτερο η ζωή των εργαζομένων στην Κύπρο. Οι απεργίες του 1948 ήταν παράλληλα και πεδίο αντιαποικιακού αγώνα. Κατά τη διάρκεια της απεργίας των αμιαντωρύχων, το καλοκαίρι του 1948, το σύνθημα «αυτοκυβέρνηση» συμβάδιζε και ταυτιζόταν έντονα με τα ταξικά συνθήματα ενάντια «στις ξένες μεταλλευτικές εταιρείες».

Από τις απεργίες των μεταλλωρύχων

Οί Άγγλοι συνειδητοποιώντας ότι το συνδικαλιστικό κίνημα της Κύπρου με επικεφαλής την ΠΕΟ, έχει ξεκάθαρο ταξικό χαρακτήρα, ταυτίστηκε με το κεφάλαιο σε μια προσπάθεια να διαλύσει την ΠΕΟ και να ανοίξει δρόμους για τη νεοδημιούργητη ΣΕΚ.

Όλοι οι θεσμοί της Δεξιάς, Εκκλησία, κόμματα, οργανώσεις, εφημερίδες, σύλλογοι, νέες συντεχνίες (ΣΕΚ), σχολικές εφορείες κλπ. συνασπίστηκαν σε ένα ενιαίο αντεργατικό μέτωπο μαζί με το κεφάλαιο και την αποικιοκρατία, αφού αντιλαμβάνονταν ότι στο πεδίο των εργατικών διεκδικήσεων δίδεται ένας αγώνας που απειλούσε τη δική της κοινωνική και πολιτική κυριαρχία.

Η Δεξιά και η ηγεσία της εκκλησίας, είχαν σαφώς τη δική τους συμβολή στον αντιαποικιακό αγώνα όλα τα χρόνια που διήρκεσε η βρετανική κυριαρχία στην Κύπρο. Είναι όμως επίσης αλήθεια ότι η Δεξιά και ιδιαίτερα συγκεκριμένα στελέχη της, συνεργάστηκαν με τους αποικιοκράτες και απολάμβαναν τιμές και αξιώματα. (π.χ. ο Θεμιστοκλής Δέρβης). Δεν είναι τυχαίο που στη δημόσια διοίκηση, την τοπική αυτοδιοίκηση (μουκτάρηδες), την αστυνομία και στο δικαστικό σώμα, διορίζονταν από τους αποικιοκράτες μόνο άτομα από το χώρο της Δεξιάς.

Είναι επίσης ιστορική αλήθεια το γεγονός ότι το αντικομμουνιστικό μίσος της δεξιάς τους οδηγούσε πολλές φορές σε συνεργασία με τους αποικιοκράτες για να κτυπήσουν τον «κοινό εκθρό», δηλαδή το ΑΚΕΛ. Παράδειγμα η στάση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Β΄ και μερίδας της ηγεσίας της δεξιάς έναντι στους απεργιακούς αγώνες των μεταλλωρύχων το 1948. Ο Εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα καθώς και ο ψυχρός πόλεμος στον κόσμο ήταν παράγοντες που τροφοδοτούσαν τον αντικομμουνισμό στην Κύπρο. Ο τυφλός αντικομμουνισμός στάθηκε το κύριο εμπόδιο που απέτρεψε την οικοδόμηση ενός ενιαίου αντιαποικιακού μετώπου, για το οποίο πάντα αγωνιζόταν το ΑΚΕΛ.

Η δεκαετία του 1940 σκιαγραφεί ξεκάθαρα το ρόλο του ΑΚΕΛ στον αντιαποικιακό αγώνα καθώς και την διφορούμενη στάση της Δεξιάς και της Εθναρχίας. Στη δεκαετία που θα ακολουθήσει το ΑΚΕΛ θα επιβεβαιωθεί για ακόμα μια φορά με την εξέλιξη του αντιαποικιακού αγώνα, την προγραφή του από τους Άγγλους και την κατάληξη του Κυπριακού με τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου.

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ ήταν ενάντια στον απελευθερωτικό αγώνα αφού δεν συμμετείχε στο ενωτικό δημοψήφισμα του 1950, εναντιώθηκε στον αγώνα της ΕΟΚΑ και για παράδειγμα ο Γ.Γ. του βοηθήθηκε από τους Άγγλους να αποδράσει από τη φυλακή στο τέλος του 1955.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Είναι ιστορικό δεδομένο πως το ΑΚΕΛ πρωτοστατούσε στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Για να έχει γνώση όμως κάποιος αυτού του δεδομένου, πρέπει να γνωρίζει πως το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στην Κύπρο δεν ξεκίνησε την 1η Απριλίου του 1955, ούτε με το δημοψήφισμα του 1950, αλλά πολύ πιο πριν. Όσον αφορά την συμβολή της Αριστεράς σ' αυτό τον αγώνα έχουμε ήδη αναφερθεί στις προηγούμενες ενότητες.

Με αυτούς τους αγώνες και τη ριζοσπαστικοποίηση πλατιών μαζών στην Αριστερά, προέκυψε το πρόβλημα της αδράνειας της Δεξιάς. Έτσι στα τέλη της δεκαετίας του 1940 η δεξιά θα προσπαθήσει να αναλάβει πρωτοβουλίες για το εθνικό ζήτημα, ούτως ώστε να μην μείνει στη σκιά του ΑΚΕΛ. Έτσι έγινε και με το Ενωτικό Δημοψήφισμα του 1950. Ένα δημοψήφισμα που το ΑΚΕΛ προωθούσε αλλά η Εθναρχία ανέλαβε να το οργανώσει η ίδια για να μην μείνει ακόμη μια φορά ουραγός των εξελίξεων. Επειδή ακριβώς το ΑΚΕΛ σταμάτησε τη δική του συλλογή υπογραφών και στήριξε το Δημοψήφισμα που οργάνωνε η Εθναρχία. Επομένως, το δημοψήφισμα ξεκίνησε ως πολιτική κίνηση της Αριστεράς.

Την ίδια ώρα, η νίκη των μοναρχοφασιστών στον εμφύλιο πόλεμο στην Ελλάδα την ίδια περίοδο, ενδυνάμωσε στοιχεία της εθνικιστικής δεξιάς και τα ριζοσπαστικοποίησε. Η σύνδεση τους με την Εθναρχία άνοιξε το δρόμο για τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Με αυτό τον τρόπο η Εθναρχία, και δη ο Μακάριος, θεωρούσε πως θα κέρδιζε τα συμπαθή βλέμματα της διεθνούς κοινότητας για να προχωρήσει το εθνικό ζήτημα της Κύπρου, αλλά και για να πάρει η Εθναρχία την πρωτοβουλία των κινήσεων στο Κυπριακό. Βέβαια ο Γρίβας μάλλον είχε και άλλους σκοπούς, και με τις πρώτες του προκηρύξεις ζητούσε από την Αριστερά και τους Τουρκοκύπριους να μη συμμετέχουν στον αγώνα³. Στο χαρτοφύλακα του Σωκράτη Λοιζίδη στενού συνεργάτη του Γρίβα, βρέθηκε «Το καταστατικόν του ΕΜΑΚ» στο οποίο έγραφε «Δεν θα δεχθώμεν κομμουνιστάς εις το ΕΜΑΚ κυρίως δια λόγους σκοπιμότητος [...] Δεν υπάρχει αμφιβολία

³Ιδρυτική Διακήρυξη Εθνικού Μετώπου Απελευθέρωσης Κύπρου ΕΜΑΚ (πρόδρομος ΕΟΚΑ), 1954

ότι το ΑΚΕΛ και οι οπαδοί του δεν πρέπει να αναμειχθούν εις τον επαναστατικόν μας αγώνα, διότι η συμμετοχή των και αχρείαστος είναι και ζημιάν θα κάμει». Στις 17 Απριλίου 1955 ο Γρίβας έγραφε στο ημερολόγιο του ότι είχε συντάξει προειδοποίηση προς το ΑΚΕΛ να μην παρέμβει στο έργο της ΕΟΚΑ «αλλιώς θα πέσει λεπίδι». Στο «Χρονικόν του Αγώνος ΕΟΚΑ 1955 – 1959» ο Γρίβας αναφέρει σαφέστατα τη βασική προϋπόθεση για να μπορέσει κάποιος να ενταχθεί στις γραμμές της ΕΟΚΑ: «Η μύησις νέων προσώπων θα περιορισθεί εις τους εθνικόφρονας, οι οποίοι είναι δεδοκίμασμένοι και άξιοι εμπιστοσύνης».

Το ΑΚΕΛ διαφώνησε κάθετα με την ένοπλη δράση. Πρακτικά η Κύπρος ως μικρό νησί, χωρίς φίλια σύνορα για τους αντάρτες, χωρίς τεράστιες δύσβατες οροσειρές, δεν μπορούσε να οδηγήσει σε πετυχημένο αντάρτικο που να διώξει τους βρετανούς. Αντίθετα η ένοπλη δράση από τη μία παράταξη, της μίας κοινότητας του νησιού υπό την αρχηγία μάλιστα των πιο ακραίων στοιχείων, μόνο κακά προμήνυε και για το εσωτερικό μέτωπο. Η θέση αυτή του ΑΚΕΛ δικαιώθηκε όταν, ένας αγώνας ένοπλος που στόχο είχε την Ένωση (και μόνον) κατέληξε να αποδεχτεί τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου.

Η θέση του ΑΚΕΛ ήταν για ένα παλλαϊκό πολιτικό κίνημα που με τις κινητοποιήσεις του και τη μαζική του δυνατότητα για παρεμπόδιση και απεργία θα μπορούσε να παραλύει το καθεστώς και να το πιέζει για την επίτευξη του στόχου του. Αυτή του τη δράση συνέχισε το ΑΚΕΛ, σε κάποιες περιπτώσεις μόνο του στην παρανομία και σε κάποιες με από κοινού μαζικές κινητοποιήσεις με όλους τους άλλους, κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ, που επίσης αποδεικνύουν την ορθότητα της τακτικής του ΑΚΕΛ.

Οι Άγγλοι ενοχλημένοι από τη μαζική οργανωμένη δράση του ΑΚΕΛ έθεσαν το Κόμμα και τις Οργανώσεις του εκτός νόμου και στις 14 προς 15 Δεκεμβρίου του 1955, συνέλαβαν 135 στελέχη της ηγεσίας του ΑΚΕΛ και του Λαϊκού Κινήματος. Στην ανακοίνωση της αποικιοκρατικής κυβέρνησης για το γεγονός αναφέρουν: «στην ανακοίνωση του Χάρτινγκ: «Οι κομμουνισταί είναι εκείνοι οι οποίοι από του τέλους του πολέμου είχαν το προβάδισμα εις την προσφυγήν εις οχλαγωγίας, την δολιοφθοράν και τον εκφοβισμόν εν τη επιδίωξει των πολιτικών των σκοπών».

Το ΑΚΕΛ αποφάσισε πως για σκοπούς συνέχισης της δράσης του έπρεπε να δραπετεύσουν ηγετικά στελέχη, ανάμεσα τους και ο Εζεκίας Παπαϊωάννου (Γ.Γ. Κ.Ε. ΑΚΕΛ). Ο παράνομος μηχανισμός του ΑΚΕΛ κράτησε το Κόμμα σε λειτουργία. Μάλιστα κατόρθωσαν να εκδώσουν ταυτότητα στον Παπαϊωάννου, ενώ ακόμη βρισκόταν στην παρανομία. Τελικά υπό την πίεση του λαϊκών κινητοποιήσεων στην Κύπρο αλλά και στο Λονδίνο, οι Βρετανοί χαλάρωσαν ορισμένα από τα μέτρα τους. Την ίδια περίοδο που έδωσαν άδεια στον Μακάριο να πάει στην Αθήνα και απελευθέρωσαν τον Νίκο Κρανιδιώτη, απέσυραν και το διάταγμα σύλληψης του Εζεκία και ελευθέρωσαν πολιτικούς κρατούμενους, ανάμεσα τους και ορισμένους του ΑΚΕΛ τον Απρίλιο του 1957.

Την περίοδο εκείνη και αφού χαλάρωσαν τα μέτρα, ο Εζεκίας ήταν βαριά άρρωστος και μετέβει στην Αυστρία και ακολούθως στη Μόσχα μέσω Λονδίνου για ιατρικές επεμβάσεις. Το ΑΚΕΛ ωστόσο, παρέμενε στην παρανομία. Θα χρειαζόταν ακόμη περισσότερος αγώνας για τη νομιμοποίηση του, ακόμα και μετά την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου⁴.

ΨΕΜΑ: Οι αριστεροί που δολοφονήθηκαν από τους μασκοφόρους του Γρίβα το 1955-59 ήταν προδότες και γι' αυτό εκτελέστηκαν.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η ηγεσία της ΕΟΚΑ, τόσο στρατιωτική (Γρίβας), όσο και πολιτική (Μακάριος), ήταν άκρως αντικομμουνιστική. Ειδικότερα, ο Γρίβας υπήρξε ηγέτης της οργάνωσης «Χ» στην κατοική Ελλάδα, η οποία οργάνωση συνεργάστηκε με το ναζιστικό καθεστώς και αργότερα με τους Άγγλους ενάντια στο ΕΑΜ – ΕΛΑΣ. Επομένως, η ανακοίνωση του ΕΜΑΚ (αρχική ονομασία ΕΟΚΑ) την οποία ενέκρινε ο Γρίβας και καλούσε το ΑΚΕΛ και τους Τουρκοκύπριους να μείνουν μακριά από τον αγώνα, θα ήταν το λιγότερο από τα κακά.

Ωστόσο, ο Γρίβας ήταν ξεκάθαρος στις θέσεις του: μύηση στην ΕΟΚΑ μόνο εθνοκτόνων, απειλές προς ηγέτες της Αριστεράς πως θα πέσει «λεπίδι», στοχασμοί περί καταπνίξεως πάσης κομμουνιστικής κινήσεως, προπαρασκευές για πολιτική μάχη με το ΑΚΕΛ, εξόντωση τους ως πολιτική οντότητα για να μην είναι υπολογίσιμη δύναμη, αλλά και σκέψεις για εμφύλιο πόλεμο. Όλα αυτά τα λέει ο ίδιος στα δικά του γραπτά. Ακόμη χειρότερα γράφονται στις διάφορες προκηρύξεις των εθνοκτόνων οι οποίες γράφονται με γνήσιο μίσος για τους κομμουνιστές⁵.

Επομένως, δεν υπήρχε μόνο η βούληση αλλά είχε στρωθεί και το έδαφος για τα γεγονότα του 1957 και αργότερα. Το μύθο για «προδοσίες» αγωνιστών της ΕΟΚΑ από την Αριστερά καλλιέργησε πρώτος ο ίδιος ο Γρίβας, φυσικά χωρίς στοιχεία, αλλά και με εμφανέστατη την πολεμική διάθεση έναντι του ΑΚΕΛ. Ο Γρίβας έριχνε τη λέξη προδοσία ως πολιτική προπαγάνδα, ενώ οι άντρες του κρατούσαν τα όπλα.

Οι δολοφονηθέντες αριστεροί από τους μασκοφόρους του Γρίβα.

Το 1958, τόσο η προπαγάνδα, όσο και οι επιθέσεις εναντίον της Αριστεράς εντείνονται. Οι δολοφονίες από τους μασκοφόρους του Γρίβα είναι, τόσο χρονικά, όσο και γεωγραφικά, συντονισμένες που δείχνουν την πολιτική βούληση των φονιάδων. Το ΑΚΕΛ, δεν απάντησε στους φόνους με το ίδιο νόμισμα, παρά το κάλεσμα συγγενών και φίλων δολοφονηθέντων αλλά και προπηλακισμένων, για αποφυγή εμφυλίου πολέμου. Το ΑΚΕΛ ζήτησε να εξεταστούν αυτές οι τάχα «προδοσίες» ήδη από το 1958. Φυσικά η ΕΟΚΑ όχι μόνο δεν απάντησε τότε, αλλά και οι Σύνδεσμοι της δεν τόλμησαν να φέρουν αποδείξεις εδώ και 60 χρόνια.

Ακόμα και ο ίδιος ο Γρίβας ομολογεί πως γνωρίζει για προδοσίες μελών της ΕΟΚΑ μετά από βασανισμό, αλλά και για προδοσίες από άλλους εθνοκτόνους. Κάτι τέτοιο είναι άλλωστε και πιο λογικό, καθώς

⁴Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου της Κ.Ε. ΑΚΕΛ, 30/3/1988

⁵«Απομνημονεύματα Αγώνος ΕΟΚΑ 1955 – 1959, Στρατηγού Γεώργιου Γρίβα Διγενή», Αθήνα 1961

πώς θα γνώριζαν οι αριστεροί πράγματα να προδώσουν εφόσον ούτως ή άλλως δεν τους επιτρεπόταν από τον Γρίβα να γίνουν μέλη της ΕΟΚΑ. Το ζήτημα ωστόσο παραμένει η άρνηση να προσκομιστούν στοιχεία από τη μία, ενώ από την άλλη, μέλη της ΕΟΚΑ που δεν συμφωνούσαν με τη δράση της αυτή ή που αργότερα κατατάχθηκαν στους «Μακαριακούς», ομολογούν ότι οι εκτελέσεις αυτές στόχο είχαν την Αριστερά και όχι τους προδότες.

Άλλωστε, η ίδια η Ουρανία Κοκκίνου γνωστό στέλεχος της ΕΟΚΑ, ομολόγησε σε συνέντευξη της στην εφημερίδα «Νεολαία» το 1991 ότι: «Προδότες υπήρχαν και μάλιστα συνειδητοί πράκτορες των Άγγλων και πολλές φορές η ΕΟΚΑ πέρασε από τον έσχατον κίνδυνο εξαιτίας τους. Όλοι οι προδότες υπήρξαν μέλη της Οργάνωσης και φανατικοί εθνικόφρονες».

ΨΕΜΑ: Ο αγώνας της ΕΟΚΑ πέτυχε τους στόχους του για απελευθέρωση – αυτοδιάθεση – ένωση.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Ακούμε πολλές φορές να λέγεται πως την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας τη χρωστάμε στον αγώνα της ΕΟΚΑ. Αυτό είναι η μισή αλήθεια. Ολόκληρη η αλήθεια είναι πως ο ένοπλος αγώνας οδηγήθηκε σε αδιέξοδο το οποίο εκμεταλλεύτηκε το ΝΑΤΟ για να προωθήσει λύση της αρεσκείας του. Αλήθεια είναι επίσης ότι ο Γρίβας και ορισμένα στελέχη της ΕΟΚΑ, όχι μόνο δεν στήριξαν την έστω κουτσουρεμένη ανεξαρτησία, αλλά την υπέσκαψαν με κάθε μέσο.

Θα πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι, το γεγονός πως ο αγώνας της ΕΟΚΑ έβγαλε τέτοιες σελίδες ηρωισμού που θα μπορούσαν να γεμίσουν τόμους ποίησης, δεν συνεπάγεται πως ο ηρωισμός αυτός διοχετεύτηκε σε ορθό στόχο ή με πετυχημένο τρόπο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, αν και ο στόχος ήταν πράγματι μια γνήσια επιθυμία της πλειοψηφίας του λαού, η μέθοδος προς την επίτευξη του ήταν μάλλον αντιφατική και σίγουρα αποτυχημένη.

Διακηρυγμένος στόχος του ένοπλου αγώνα ήταν η Ένωση. Τελικά τι συνέβει; Ποτίστηκε το χάσμα Δεξιάς – Αριστεράς με αίμα. Ποτίστηκε το χάσμα Ελληνοκυπρίων – Τουρκοκυπρίων με αίμα. Συνθηκολόγησε η ενωτική παράταξη με τους Άγγλους. Έχουν οι τελευταίοι κυρίαρχες βάσεις στο νησί και οι Κύπριοι μια Δημοκρατία την οποία θα έπρεπε να μοιραστούν μεταξύ τους όλοι αυτοί οι παράγοντες που τους χώριζε πλέον, το αίμα που χύθηκε αυτά τα χρόνια, αντί να τους ενώσει η διαδικασία της μαζικής πάλης.

Ο αγώνας στα χέρια της Δεξιάς και μάλιστα της αντικομμουνιστικής δεξιάς, σήμαινε ότι λύση εκτός ΝΑΤΟ δεν θα έβγαζαν. Οι συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου, αυτό ουσιαστικά διασφάλισαν. Επομένως το ΝΑΤΟ έφερε στους Κύπριους όχι τη λύση που επιθυμούσαν, αλλά αυτήν που βόλευε το ίδιο. Εάν ο ένοπλος αγώνας ήταν νικηφόρος, τότε τους όρους της Συμφωνίας θα τους καθόριζαν οι Κύπριοι και όχι το ΝΑΤΟ. Φυσικά στην καλύτερη περίπτωση για τις τότε δοσμένες συνθήκες, θα απαιτούσαν την Ένωση και στη χειρότερη δεν θα συνθηκολογούσαν για ένα τέτοιο διχαστικό Σύνταγμα. Το μόνο κόμμα στην Κύπρο που διαφώνησε με την υπογραφή των Συμφωνιών, ήταν το ΑΚΕΛ.

Όταν όμως οι Συμφωνίες αυτές είχαν πλέον γίνει πραγματικότητα επί του εδάφους, όταν έγιναν μονόδρομος προς επίτευξη

Η υπογραφή των Συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου.

μιας πραγματικής ανεξαρτησίας και Δημοκρατίας, αυτοί που υπέγραψαν τις Συμφωνίες θεώρησαν πως θα μπορούσαν να μεταχειρίζονται αυτό το κράτος ως ιδιοκτησία τους. Δεν αντιλήφθηκαν τους πολύπλευρους παράγοντες που πλέον είχαν και Συνταγματικά λόγο στο μέλλον του νησιού, όπως ήταν οι Τουρκοκύπριοι αλλά και οι εγγυήτριες δυνάμεις. Δεν αντιλήφθηκαν πως λειτουργεί μια δημοκρατία και ότι δεν είναι καπετανάτο. Δεν αντιλήφθηκαν πως έβαλαν την υπογραφή τους σε χίλιους δύο κινδύνους.

Το ΑΚΕΛ διαφώνησε με τις συμφωνίες. Όμως γνώριζε πως πλέον η θεμελίωση αυτής της κολοβωμένης ανεξαρτησίας, ήταν μονόδρομος. Προειδοποιούσε συνεχώς για αυτούς τους κινδύνους, όμως τελικά μόνο η ιστορία εκ των υστέρων ήρθε να το δικαιώσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Δεκαετία 1960

ΨΕΜΑ: Ο Γρίβας ήταν ο μόνος που αντιτάχθηκε στις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Ο Γρίβας συμφώνησε με τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου. Μάλιστα υπάρχουν υπόνοιες πως για να πιεστούν οι Ελληνοκύπριοι να υπογράψουν τις συμφωνίες, οι Άγγλοι άφησαν να νοηθεί στην Ελληνική κυβέρνηση πως γνωρίζουν που είναι κρυμμένος ο Γρίβας. Από το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, μεταβίβασαν το μήνυμα στον Μακάριο και από εκεί έφτασε στην Κύπρο και τον Γρίβα⁶.

Φαίνεται λοιπόν πως οι Άγγλοι είχαν τον έλεγχο και ότι ο Γρίβας υπέκυψε. Τόσο η Ελληνική κυβέρνηση, όσο και οι Ελληνοκύπριοι εθνικιστές ένιωθαν πως το Κυπριακό έπρεπε να κλείσει. Ο αγώνας της ΕΟΚΑ λειτούργησε ως χρονικός καταλύτης εις βάρος της ελληνικής πλευράς καθώς, εάν οι Άγγλοι διέλυαν την οργάνωση της ΕΟΚΑ τότε θα έχαναν και τον έλεγχο των εξελίξεων στην Κύπρο. Υπό την απειλή αυτή δέχτηκαν τον εκβιασμό των Άγγλων.

Το ΑΚΕΛ από την άλλη δεν είχε τέτοια κολλήματα, εξ αρχής τοποθετημένο υπέρ ενός μαζικού πολιτικού αγώνα, μπορούσε να κρατήσει αυτό τον αγώνα για όσο καιρό έπρεπε, ούτως ώστε οι Άγγλοι να αναγκαστούν να αποχωρήσουν από το νησί. Στα πλαίσια αυτά το ΑΚΕΛ διαφώνησε με τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου.

Μάλιστα, το ΑΚΕΛ πρότεινε στην Εθναρχία να παραδώσει τα όπλα η ΕΟΚΑ, ούτως ώστε οι συνομιλίες να μην γίνονται υπό την απειλή της στρατιωτικής της ήττας και να συνεχιστεί ο αγώνας με πολιτικά μέσα και ενωμένο το λαό. Ο Γρίβας και ο Μακάριος μαζί προτίμησαν να προχωρήσουν στην υπογραφή των Συμφωνιών παρά να αποδεχτούν το αδιέξοδο του ενόπλου αγώνα.

Ο Γρίβας, μόνο αργότερα αποφάσισε να αλλάξει στάση έναντι του Μακαρίου και να δηλώσει τη διαφωνία του με τις Συμφωνίες, όταν πλέον η Κυπριακή Δημοκρατία είχε ιδρυθεί με τη δική του συμφωνία.

⁶«Απομνημονεύματα Αγώνος ΕΟΚΑ 1955 – 1959, Στρατηγού Γεώργιου Γρίβα Διγενή», Αθήνα 1961, σελ. 391-395

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ δεν είχε τουρκοκύπριους μέλη του κόμματος και ποτέ δεν ήταν δικοινοτικό κόμμα. Ο Καβάζογλου που ήταν από τους ελάχιστους ήταν πράκτορας των Τούρκων.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Από την ίδρυση του το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου απευθυνόταν στο σύνολο του κυπριακού λαού και έθετε στόχους που εξέφραζαν τα λαϊκά στρώματα ανεξάρτητα από την εθνικότητα και αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε μελετώντας σοβαρά τη δράση και τα έγγραφα του. Στην ανακοίνωση με ημερομηνία 1 Ιανουαρίου 1925 που τιτλοφορείται «Το πρόγραμμα μας. Προς τον εργατικόν και αγροτικόν πληθυσμό της Κύπρου»⁷ μέσα σε άλλους σκοπούς αναφέρει:

«Η πρώτη μας φροντίδα είναι να εξαλείψουμε κάθε φυλετικό μίσος που υπάρχει ανάμεσα στους κατοίκους του νησιού, να μάθουμε στη μάζα πώς οι άνθρωποι δεν ξεχωρίζονται πια σε Έλληνες και Τούρκους..., αλλά σε φτωχούς και πλουτοκράτες και θα γίνουμε οι κήρυκες της αγάπης και της ενώσεως όλων των φτωχών για την ομαδική επιδίωξη των συμφερόντων των».

Επιπρόσθετα, μετά το πρώτο του συνέδριο, το ΚΚΚ δημοσιεύει στις 18 Σεπτεμβρίου 1926 το «Μανιφέστο προς τους εργάτες και χωρικούς της Κύπρου», όπου αναφέρεται στη φτωχολογιά, στους εργάτες και αγρότες της Κύπρου, ανεξαρτήτου εθνικότητας και τους καλεί να οργανωθούν και να ταχθούν κάτω από τη σημαία του⁸.

Επιπρόσθετα, πολλές φορές τις ανακοινώσεις του το Λαϊκό Κίνημα τις μετάφραζε και στα τουρκικά και τις διένεμε και σε τούρκικους μαχαλάδες με σκοπό να ενημερώσουν για τους, κοινούς, σκοπούς τους και να τους φέρουν με το μέρος τους. Τέτοιο παράδειγμα είναι η ανακοίνωση που σύμφωνα με τις βρετανικές αρχές απευθυνόταν σε όλους τους εργάτες, στις 3/8/1931 στον τούρκικο πληθυσμό, αφού προηγουμένως, στις 28/7/1931, διανεμήθηκε στους ελληνοκύπριους. Η ανακοίνωση αναλύει προβλήματα των εργατών, τονίζει την ανάγκη του εργατικού, οργανωμένου αγώνα και καλεί τους εργάτες να συσπειρωθούν γύρω τους για την ίδρυση ταξικού συνδικάτου (Κασετίνα ΙΝΕΠ για ΚΚΚ).

Την ίδια πορεία εξέφρασε και το ΑΚΕΛ ως συνεχιστής του που ήταν, μέχρι και σήμερα. Πιο συγκεκριμένα το καταστατικό του ΑΚΕΛ περιγράφει τα μέλη του ως «Μέλος του ΑΚΕΛ μπορεί να γίνει κάθε... Κύπριος που έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του... και δέχεται τις προγραμματικές αρχές και το Καταστατικό του Κόμματος»⁹.

Το ΑΚΕΛ και ευρύτερα το Λαϊκό Κίνημα, είχε πάντα μέλη του Τουρκοκύπριους και ουδέποτε επιδίωξε το αντίθετο. Αντίθετα είχε πάντα κεντρικό άξονα στην πολιτική του τη δικοινοτική δράση.

Όπως αναφέρει και ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, ιστορικός ηγέτης του ΑΚΕΛ, στο βιβλίο του: «Το ΑΚΕΛ, σαν Κόμμα της εργατικής τάξης και των εργαζόμενων της Κύπρου, είναι και κόμμα των Τουρκοκύπριων εργατών και εργαζόμενων της Κύπρου. Στις γραμμές του άλλωστε είχε και Τουρκοκύπριους μέλη, μερικοί από τους οποίους βρισκόνταν και στην ηγεσία του»¹⁰.

Ακόμη και μέχρι σήμερα, σε διάφορες Κομματικές Ομάδες Βάσης δραστηριοποιούνται Τουρκοκύπριοι μέλη. Το γεγονός ότι σε διάφορες ιστορικές περιόδους τα τουρκοκυπριακά (ή άλλης εθνότητας μέλη) είναι περιορισμένα οφείλεται στην ιμπεριαλιστική επέμβαση που πραγματώνεται μέσα από την εθνικιστική δράση. Παράδειγμα τέτοιων ιστορικών γεγονότων ήταν το 1958, όταν η ΤΜΤ ανάγκασε με τη δύναμη που της παρείχαν τα όπλα τους Τουρκοκύπριους να αποχωρίσουν από τις οργανώσεις του Λαϊκού Κινήματος (Συντεχνίες, οργανώσεις, Κόμμα κλπ.).

⁷ *Νέος Άνθρωπος, 1925*

⁸ *Νέος Άνθρωπος, 18/9/1926*

⁹ *Καταστατικό ΑΚΕΛ, σελ. 12*

¹⁰ «*Ενθυμίσεις από τη ζωή μου*», Εζεκίας Παπαϊωάννου, έκδοση Πυρός, Λευκωσία 1988, σελ. 124

Οι Καβάζογλου – Μισιαούλης όπως βρέθηκαν δολοφονημένοι από τα βόλια της φασιστικής ΤΜΤ.

Η παράθεση του πιο πάνω επιχειρήματος, για τον δήθεν μη δικοινοτικό χαρακτήρα του ΑΚΕΛ, μόνο ως συνειδητή παραπλάνηση μπορεί να θεωρηθεί με σκοπό τη συκοφάντηση του Λαϊκού Κινήματος. Ακόμα και στη μη ύπαρξη Τουρκοκύπριων ή άλλων εθνοτήτων μελών (που στην περίπτωση του ΑΚΕΛ είναι ένα απογυμνωμένο ψέμα), ένα κόμμα αν είναι δικοινοτικό ή διεθνιστικό εντοπίζεται πρωτίστως στις δράσεις του, όπως επίσης και στις θέσεις του και στο τι αυτές αποσκοπούν. Το ΑΚΕΛ έχει αποδείξει ότι ήταν έτοιμο να θυσιαστεί για το σκοπό της ειρηνικής συμβίωσης. Μια τέτοια θυσία ήταν και αυτή του Ντερβίς Αλί Καβάζογλου που εκτελέστηκε

από τη φασιστική ΤΜΤ αγκαλιά με το σύντροφο του Κώστα Μισιαούλη, όταν πήγαιναν για κομματική δουλειά με σκοπό τη διαφώτιση υπέρ της ελληνοτουρκικής φιλίας σε τουρκοκυπριακή συνοικία της Λάρνακας. Το επιχειρήμα ότι ήταν πράκτορας της Τουρκίας, μόνο ως γελοίο μπορεί να χαρακτηριστεί. Γιατί μόνο έτσι μπορεί να περιγραφεί μια σκέψη η οποία υποστηρίζει ότι η ΤΜΤ σκότωσε πράκτορα της Τουρκίας, από την οποία εξοπλιζόταν και εκπαιδευόταν. Πόσω μάλλον να δολοφόνησαν τον «πράκτορα» τους που αντίθετα δραστηριοποιούνταν ως ένας από τους μεγαλύτερους της εχθρούς. Γιατί μόνο ως τέτοιο υπήρξε το ΑΚΕΛ και τα μέλη του, ενάντια στην όποια φασίζουσα οργάνωση και σε όποιο ιμπεριαλιστικό κέντρο.

ΨΕΜΑ: Το 1963-64 ήταν τουρκανταρσία και όχι διακοινοτικές ταραχές.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Θα ήταν αφελές, ίσως και συνειδητή παραχάραξη, να πιστεύει κανείς ότι ιστορικά γεγονότα όπως αυτά του 1963 – 1964 προκύπτουν ως αυθύπαρκτα και δεν επηρεάζονται από προηγούμενες ιστορικές συγκυρίες. Η αφέλεια ή/και παραχάραξη αυτή, πραγματώνεται στον ιστορικό λόγο και στην προσπάθεια κάποιων να περιγράψουν τα γεγονότα 1963 – 64 όπου τα γεγονότα αυτά, τα χαρακτηρίζουν ως τουρκανταρσία.

Όπως σε όλα τα ιστορικά γεγονότα, έτσι και τα συγκεκριμένα, ήταν η έκφραση στο κοινωνικό επίπεδο των διεργασιών που λάμβαναν χώρα τα προηγούμενα χρόνια στην Κύπρο. Η καύσιμη ύλη η οποία θα πυροδοτούσε τα γεγονότα αυτά, μπορεί εύκολα να εντοπιστεί από τα πρώτα κιάλας σκιρτήματα ζωής της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960. Πιο συγκεκριμένα, τη νεαρή αυτή δημοκρατία δεν την αποδέχτηκαν σαν λύση, πόσω μάλλον να την αγκαλιάσουν και να βοηθήσουν στην προσπάθεια της εδραίωσης της, ένα μεγάλο μέρος της κυπριακής δεξιάς, τόσο της ελληνοκυπριακής πλευράς, όσο και της τουρκοκυπριακής.

Παρόλο που το 1958, όταν ο Μακάριος κάνει τη στροφή από την Ένωση στην ανεξαρτησία, ο Γρίβας σπεύδει σε στήριξη της απόφασης του πρώτου, εν τούτοις τα επόμενα χρόνια έμελλε να ανατραπεί εντελώς το συγκεκριμένο γεγονός. Η σύμπλευση αυτή του Γρίβα με τον Μακάριο στο θέμα της ανεξαρτησίας φαίνεται μέσα από επιστολές του Γρίβα που μέσα σε άλλα τονίζει ότι «εναποθέσαμε την

διαχειρίσιν του εθνικού μας ζητήματος εις τον Εθνάρχην Μακάριον όστις και είναι ο μόνος εκπρόσωπος μας»¹¹. Σε μια άλλη επιστολή του τον Οκτώβριο του 1958 προς τον πρόξενο της Ελλάδας στη Λευκωσία, ο Γρίβας κοινοποιούσε την πεποίθησή του ότι οι αντίθετες φωνές (πχ Κυπριανός, μητροπολίτης Κυρήνειας Πολύκαρπος Ιωαννίδης κλπ.) έπρεπε να αγνοηθούν¹². Στο ίδιο πνεύμα ακολούθησαν και άλλες επιστολές που φανέρωναν τη στήριξη του Γρίβα προς τον Μακάριο στην πορεία προς την επίλυση του προβλήματος στην Κύπρο μέσα από την ανεξαρτησία¹³.

Και ενώ αποδέχτηκε αρχικά την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου, ζητώντας μάλιστα ως ένα από τα ανταλλάγματα του να ανακηρυχθεί ως Άξιο Τέκνο της Πατρίδας, δεν δίστασε σε διάστημα κάποιων μηνών να αλλάξει γνώμη και να στραφεί ενάντια στον Μακάριο¹⁴. Η αμφισβήτηση αυτή αρχικά εκδηλώθηκε μέσα από την πρόθεση του Γρίβα να ξαναθέσει σε λειτουργία την ένοπλη δράση της ΕΟΚΑ, που λόγω των συνομιλιών ήταν σε εκκευρία¹⁵. Μάλιστα το Νοέμβριο του 1958, εν μέσω του συνδέσμου του με την ελληνική κυβέρνηση ζητούσε και πίεζε για την πραγματοποίηση αποστολής οπλισμού στην Κύπρο¹⁶. Πράγμα που φανερώνει ότι ακόμα και μετά τη λύση, ο Γρίβας ήθελε να αξιοποιήσει τη δύναμη των όπλων για να πραγματοποιήσει τους σκοπούς του.

Όταν η αποστολή του οπλισμού καθυστερούσε, θέλοντας να πιέσει «προδίδει» τους σκοπούς του, σε μια επιστολή στις 28/12/1959 τονίζει ότι ακόμα και αν δεν του αποσταλεί το υλικό έχει αρκετές δυνάμεις ώστε να δώσει οποιοδήποτε αγώνα για να φτάσει μέχρι τέλους τον αγώνα που έχει αναλάβει¹⁷. Ο αγώνας που ο Γρίβας έχει αναλάβει (όπως και ο ίδιος τονίζει σε πολλά σημεία στην αυτοβιογραφία του) δεν ήταν άλλος από την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Τελικά το φορτίο στάλθηκε από την Ελλάδα και επρόκειτο να φτάσει στην Κύπρο τέσσερις μέρες μετά τη διάσκεψη, επομένως τέσσερις μέρες πριν την υπογραφή των συμφωνιών στο Λονδίνο.

Πέραν αυτών όμως, φαίνεται ότι οι μυστικές υπηρεσίες των Άγγλων γνώριζαν για τα περισσότερα που αφορούσαν τον Γρίβα, ακόμα και πού ήταν το κρησφύγετο του. Αυτό διαφαίνεται και από το γεγονός που έλαβε χώρα στις 28 Φεβρουαρίου 1959 όπου άνθρωποι των μυστικών υπηρεσιών της Αγγλίας ξέχασαν (μάλλον σκόπιμα) ένα απόρρητο φάκελο που εμμέσως πλην σαφώς φανέρωνε ότι γνώριζαν που βρίσκεται ο Γρίβας¹⁸. Οι Άγγλοι δεν προέβαιναν στη σύλληψη του Γρίβα γιατί αφενός θα δυναμιτιζόταν η διαδικασία των διαπραγματεύσεων και αφετέρου ήταν η μεγαλύτερη διασφάλιση ότι η Κύπρος θα προσδενόταν στο άρμα των δυτικών, αφού θα προσπαθούσε να περιορίζε τη δράση της Αριστεράς. Το ότι ο Γρίβας θα πολεμούσε την Αριστερά οι Άγγλοι το είχαν συμπεράνει ήδη από το 1956, όταν σε έκθεση τους με ημερομηνία 12/6/1956 τον χαρακτηρίζουν πέραν των άλλων ως «οπαδός της μοναρχίας» και «λυσσαλέος αντικομμουνιστής».

Πέραν τούτων όμως, στις 8 Μαρτίου το 1959 ο Γρίβας κυκλοφορεί την τελευταία του ανακοίνωση ως αρχηγός της ΕΟΚΑ, στηρίζοντας τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου. Η ουσιαστική ρήξη του Γρίβα με τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου ήταν όταν αποφάσισε, ζώντας πλέον στην Ελλάδα, να πολιτευτεί. Έτσι τέλος Ιουλίου του 1959, εκδηλώνεται δημόσια ενάντια στις συμφωνίες και στη συνέχεια τις αποκηρύττει¹⁹. Ακολούθησε τον Αύγουστο του ίδιου έτους η προκήρυξη από το «Κυπριακόν Ενωτικόν Μέτωπο» (ΚΕΜ) με μέλη φανατικούς οπαδούς του Γρίβα και με σκοπό τη συνέχιση του αγώνα του.

¹¹ «Από την Ζυρίχην εις τον Αττίλαν», Παπαγεωργίου Σπύρος, Τομ.1, σελ. 87

¹² «ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη», Μακάριου Δρουσιώτη, εκδόσεις Στάχυ, Αθήνα 1998

¹³ Ο.π. «Από την Ζυρίχην εις τον Αττίλαν»

¹⁴ «Το εκ προμελέτης έγκλημα του 1974», Μιχάλη Ν. Μιχαήλ / «Μνήμες ενός Ακελιστή», Γρηγόρη Σπύρου, έκδοση Χαραυγή, Λευκωσία 2006

¹⁵ «ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη», Μακάριου Δρουσιώτη, εκδόσεις Στάχυ, Αθήνα 1998

¹⁶ Ο.π.

¹⁷ «Απομνημονεύματα Αγώνος ΕΟΚΑ 1955 – 1959, Στρατηγού Γεώργιου Γρίβα Διγενή», Αθήνα 1961

¹⁸ «ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη», Μακάριου Δρουσιώτη, εκδόσεις Στάχυ, Αθήνα 1998

¹⁹ Ο.π.

Πέραν όμως από τον Γρίβα, υπήρξαν και άλλες προσωπικότητες που δραστηριοποιούνταν με στόχο να υποσκάψουν τα συμφέροντα της Κύπρου. Ένας από αυτούς ήταν και ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης. Αμέσως μετά την υπογραφή των συμφωνιών και την αμνηστία προς τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ, ξεκίνησαν να φτάνουν στο φως εγκλήματα που διάπραττε κατά τη διάρκεια του αγώνα με σκοπό να αναδείξει τον εαυτό του ως σημαντικό παράγοντα στην κυπριακή κοινωνία. Ένα από τα τρανταχτά παραδείγματα των πράξεων του αυτών, ήταν ο Παπανδρέας Γιαννάκης όπου διέταξε την εκτέλεση του και την ταφή του, χωρίς να γνωρίζει κανείς λεπτομέρειες, ακόμα και ο πατέρας του τον έψαχνε τη μέρα της αμνηστίας. Όπως ο ίδιος ο πατέρας του Γιαννάκη αφηγείται, κατά τη διάρκεια συνάντησης του με τον Γρίβα για το θέμα του γιού του, ο δεύτερος του είπε ότι έμαθε τα γεγονότα αργότερα και ότι ο γιος του ήταν ο καλύτερος αγωνιστής του μετά τον Αυξεντίου²⁰. Παρόλα αυτά ο Γιωρκάτζης παρέμενε ο πιο ισχυρός άντρας στην Κύπρο από την ηγεσία της ΕΟΚΑ και διετέλεσε Υπουργός στις πρώτες διακυβερνήσεις της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας. Σιγά σιγά συσπείρωσε γύρω του πολλά από τα παλιά μέλη της ΕΟΚΑ και προσπαθούσε να γίνει ο υπ' αριθμόν ένα πολιτικός στην Κύπρο.

Το στοιχείο όμως που διέπρεψε ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης ήταν αυτό της κατασκοπίας. Ουσιαστικά ήταν πράκτορας της CIA με κύριο σκοπό την ανάπτυξη αντικομμουνιστικής προπαγάνδας. Για να πετύχει το σκοπό του αυτό, δημιουργεί ένα παρακράτος από πράκτορες για την παρακολούθηση μελών και φίλων του αριστερού και δημοκρατικού κινήματος, καθώς επίσης και πρεσβείες ανατολικών και αραβικών χωρών. Σταδιακά και αφού το παρακράτος αυτό γιγαντώθηκε, το αξιοποιούσε για να περιορίζει όποια πολιτική δεν του ήταν αρεστή και για να τρομοκρατεί τους αντιπάλους του.

Αποκορύφωμα της δράσης του ήταν η αρχηγία στην οργάνωση Ακρίτας (με υπαρχηγό τον Τάσσο Παπαδόπουλο και τον Γλαύκο Κληρίδη επίσης στην ηγεσία του). Η συγκεκριμένη οργάνωση φαίνεται να λάμβανε τεχνική υποστήριξη (εκπαίδευση, συγκρότηση σε στρατιωτική δομή κλπ.) από την ΕΛΔΥΚ, φτάνοντας να αριθμεί σύμφωνα με κάποιες πηγές με 1800 μέχρι και 5000 ένοπλους²¹. Σε συνεργασία με τη συγκεκριμένη οργάνωση ήταν η ένοπλη ομάδα του Βάσου Λυσσαρίδη και του Νίκου Σαμπών.

Ο Νίκος Σαμπών με την ένοπλη ομάδα του κρατώντας «Λάφυρο» μετά από σύγκρουση κατά τη διάρκεια των διακοινοτικών ταραχών

Ο δεύτερος, ήταν εξόριστος με απαγορευτικά μέτρα να περάσει στα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας πριν την επίσημη ανακήρυξη της. Λόγω τούτου απουσιάζει από τη νέα και ζυμωθείσα πολιτική ζωή του τόπου. Έτσι όντας υψηλά ιστάμενος στην ιεραρχία της ΕΟΚΑ δεν «ανταμείβεται» όπως οι υπόλοιποι, ούτε σε πολιτικά αξιώματα, αλλά μένει και πίσω όσον αφορά στη συνείδηση του λαού. Με την επιστροφή του στην Κύπρο μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας αναλαμβάνει δράση για να ανατρέψει το σε «βάρος του σκηνικού», με αποκορύφωμα τη δημιουργία ένοπλης ομάδας, 60 περίπου ανδρών²².

Αντίστοιχες δραστηριότητες λάμβαναν χώρα και στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Τέτοιο παράδειγμα ήταν η ΤΜΤ, οργάνωση του Ντενκτάς που συνέχισε τη δράση της και μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο Ντενκτάς, ο «Γρίβας» των Τουρκοκυπρίων, με αντίστοιχες ωφέλιμες θέσεις για τον ιμπεριαλισμό και ενάντια στην Κυπριακή Δημοκρατία μαχόταν για τα δικά του εθνικιστικά ιδεώδη.

²⁰Ο.π.

²¹<http://www.kathimerini.gr/862573/article/epikairothta/kosmos/diakoinotikes-sygykroyseis-sthn-kypro>

²²<http://www.mixanitouxronou.gr/nikos-sampson-o-ektelestis-tis-eoka-pou-dolofonise-ke-ti-dimokratia-titan-o-tromos-ton-vretanon-ke-ton-apokalousan-o-atrotos-epidi-glitone-sinechos-sto-telos-prodose-ton-makario-ke-siner/>

για το ταξίμ (διχοτόμηση) και την ένωση με τη δική του «μητέρα πατρίδα», την Τουρκία. Γεγονός που φανερώνει τις προθέσεις των Τούρκων εθνικιστών, ήταν η υπόθεση του τούρκικου πλοίου Ντενίζ, το οποίο εντοπίστηκε να μεταφέρει όπλα για σκοπούς Τουρκοκύπριων εθνικιστών. Ακόμα ένα παράδειγμα δράσης των Τουρκοκυπρίων εθνικιστών, ήταν η δολοφονία των Τουρκοκύπριων δικηγόρων Αϊχάν Χικμέτ και Αχμέτ Γιουρκάν στις 24/4/1962 από την ΤΜΤ. Η συγκεκριμένη οργάνωση εξοπλιζόταν και εκπαιδεύονταν από αξιωματικούς της ΤΟΥΡΔΥΚ και σύμφωνα με βρετανικές αρχές το 1963 είχε 2500 ένοπλους.

Ρόλο καταλύτη έπαιξαν επίσης και στοιχεία που εδράζονταν στη συνθήκη Ζυρίχης – Λονδίνου που ο ιμπεριαλισμός επέβαλε στον κυπριακό λαό. Τα αρνητικά αυτά στοιχεία, εκμεταλλεζόμενα από ιμπεριαλιστικά κέντρα, μετατράπηκαν σε τροχοπέδη για την εύρυθμη λειτουργία του νεοσύστατου κράτους. Τέτοια στοιχεία ήταν το δικαίωμα άσκησης βέτο και από τις δύο πλευρές, προβλήματα που αφορούσαν τους δήμους κλπ. Πολύ αρνητικά στοιχεία στη λύση, ήταν επίσης οι συνθήκες Εγκαθίδρυσης, Εγγύησης και Συμμαχίας, όπου ουσιαστικά άφηναν ανεμπόδιστη την ιμπεριαλιστική παρέμβαση στα εσωτερικά της χώρας.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες η Κυπριακή Δημοκρατία λειτουργούσε και δεν λειτουργούσε. Προέκυπταν συνεχώς προβλήματα, όπως π.χ. με τον τρόπο λειτουργίας των Δήμων, όπου οι Τουρκοκύπριοι απαιτούσαν χωριστούς δήμους²³. Δημιουργείται ένταση όταν οι Τουρκοκύπριοι βουλευτές ασκούν βέτο σχετικά με το φόρο εισοδήματος το 1961, αφήνοντας έτσι ουσιαστικά το κράτος χωρίς έσοδα. Ο πυροκροτητής όμως των τραγικών γεγονότων, ήταν τα 13 σημεία. Ο Μακάριος με τους συνεργάτες του μέσα σε αυτές τις συνθήκες καταρτίζουν ένα έγγραφο με 13 σημεία συνταγματικής τροποποίησης. Το ΑΚΕΛ διαφώνησε με τη λογική του διαβήματος, κυρίως γιατί θεωρούσε πρόωρο ένα τέτοιο βήμα και τόνιζε ότι η σωστή διαδικασία ήταν να καταρτιστεί ένα έγγραφο με τις στρεβλές πτυχές του συντάγματος, αλλά να προέκυπτε μέσα από τη διαβούλευση όλων των Κύπριων, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων²⁴.

Η θέση του ΑΚΕΛ δεν εισακούστηκε και ο Μακάριος κατάθεσε τις τροποποιήσεις. Παρότρυνση στο να ολοκληρώσει τη διαδικασία αυτή, ήταν η διαβεβαίωση των Εγγλέζων ότι θα τον στήριζαν²⁵. Πράγμα που δεν έγινε ποτέ και φανερώνει τους σκοπούς του ιμπεριαλισμού για εφαρμογή στην Κύπρο του διαίρει και βασίλευε. Η τουρκοκυπριακή πλευρά απέρριψε τα σημεία, όπως επίσης και η Τουρκία (16 Δεκεμβρίου 1963) και απείλησε με επέμβαση αν η Ελληνοκυπριακή πλευρά προχωρήσει μονομερώς.

Η κατάσταση εκτραχύνθηκε και από τις δύο πλευρές όταν σε ένα μπλόκο ελληνοκύπριων αστυνομικών, Τουρκοκύπριοι αρνήθηκαν να σταματήσουν για έλεγχο. Πέφτουν νεκροί δύο Τουρκοκύπριοι και βαριά τραυματισμένος ένας Ελληνοκύπριος. Με το άκουσμα των γεγονότων, οι εθνικιστικές ομάδες δρύνουν την ευκαιρία και παρατάσσουν τα όπλα ενάντια στους κύπριους πολίτες εξυπηρετώντας τα σχέδια του ιμπεριαλισμού για δημιουργία διχοτομικών τετελεσμένων στο νησί.

Ο τραγικός επίλογος των γεγονότων γράφεται στις 28-29 Δεκεμβρίου, όπου υπογράφεται συμφωνία για κατάπαυση των εχθροπραξιών και το διαχωρισμό της Λευκωσίας.

Από το βομβαρδισμό του νοσοκομείου στον Παχύαμμο τον Αύγουστο 1964

²³ «Μνήμες ενός Ακελιστή», Γρηγόρη Σπύρου, έκδοση Χαραυγή, Λευκωσία 2006

²⁴ «Ενθυμίσεις από τη ζωή μου», Εζεκίας Παπαιωάννου, έκδοση Πυρός, Λευκωσία 1988 / «Μνήμες ενός Ακελιστή», Γρηγόρη Σπύρου, έκδοση Χαραυγή, Λευκωσία 2006

²⁵ «ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη», Μακάριου Δρουσιώτη, εκδόσεις Στάχυ, Αθήνα 1998

Εκεί γεννιέται η, σε όλους μας η γνωστή, «πράσινη γραμμή» που στην ουσία σήμανε το διαχωρισμό των συνοικιών της Λευκωσίας σε ελληνοκυπριακές και τουρκοκυπριακές. Ταυτόχρονα, τα ιμπεριαλιστικά σχέδια επέβαλαν φόρο αίματος πολλές ζωές Κυπρίων, καταστροφές σπιτιών και περιουσιών και ξεριζώμα ανθρώπων από τους τόπους τους.

ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος ήταν φιλοκομμουνιστής και για αυτό χαρακτηρίστηκε ως «ο Κάστρο της Μεσογείου».

ΑΛΗΘΕΙΑ: Είναι ηλίθιο φαινότατο ότι για να κρίνεις έναν άνθρωπο δεν πρέπει να επιλέγεις κατά το δοκούν πτυχές της ζωής του και να τις θεωρείς κυρίαρχες, αποσιωπώντας άλλες πτυχές εξίσου σημαντικές, για το λόγο ότι δεν σε βολεύουν σε αυτό που εσύ θέλεις να επιβάλεις σαν κυρίαρχο αφήγημα στην κοινωνία. Μέσα σε αυτό το περιγραφικό πλαίσιο μπορεί να ενταχθεί και το πλαδαρό επιχείρημα ότι ο Μακάριος ήταν ΑΚΕΛικός, φιλοκομμουνιστής, ότι δημιούργησε την «Κούβα της Μεσογείου» και διάφορα άλλα τα οποία προσπαθούν να τα συνδέσουν με την καταστροφή της Κύπρου, δημιουργώντας έτσι τον αποδιοπομπαίο τράγο τους. Πιο συγκεκριμένα προσπαθούν να πείσουν ότι τα πιο πάνω, ήταν τα αίτια για τα οποία η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο και που η Δύση έμεινε αδρανής.

Όσον αφορά στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο τον Γ' ή κοσμικά Μιχαήλ Χριστοδούλου Μούσκο, είναι αναμφίβολα μία από τις πιο δεσπόζουσες προσωπικότητες της κυπριακής ιστορίας. Παρόλα αυτά, στην πορεία της ζωής του μπορούν να εντοπιστούν έντονα οι πολιτικές μεταβολές του. Τα πρώτα πολιτικά βήματα του, για πολλούς, είναι όταν ξεκινά τις σπουδές του (Θεολογία και Νομική) στην Αθήνα επί δικτάτορα Μεταξά το 1938 και αποχώρισε (1946) μετά τη λήξη της Γερμανικής κατοχής όπου εκεί ήρθε σε επαφή με ελληνοκύπριους εθνικιστές²⁶.

Κάποιοι από αυτούς ήταν ο Ζαφείρης Βάλβης, μέλος της εγκληματικής, φιλοβασιλικής και φανατικά αντικομμουνιστικής οργάνωσης Χ, όπου ήταν και πολιτικός σύμβουλος του Γρίβα. Μέσω του πρώτου ήρθε σε επαφή με τον δεύτερο²⁷. Όπως αναφέρει η ίδια πηγή, εκείνη την εποχή ο Μακάριος βρισκόταν σε σύμπτυξη με τον Γρίβα όσον αφορούσε τον αντικομμουνισμό, πράγμα που φαίνεται και από την αρθρογραφία του Μακαρίου σε προπαγανδιστικά έντυπα την οργάνωσης Χ²⁸.

Επιπρόσθετα, ως μητροπολίτης Κιτίου τον Σεπτέμβριο του 1949 επισκέπτεται το μέτωπο στο Βίτσι, όπου οι ξένες δυνάμεις με τους ελλαδίτες μοναρχοφασίστες συμμάχους τους, πολεμούσαν τους αντάρτες αγωνιστές του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας

Από την επίσκεψη του Μακαρίου στη Μακρόνησο το 1949

²⁶<http://www.mixanitouxronou.gr/i-agnosti-diadromi-tou-makariou-megalose-choris-mana-itan-tsopanis-etroge-xilo-sto-monastiri-epidi-den-afine-genia-exelegi-mitropolitin-an-ke-apousiaze-stin-ameriki-ke-stin-katochi-litourgouse-st/>

²⁷«ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη», Μακάριου Δρουσιώτη, εκδόσεις Στάχυ, Αθήνα 1998

²⁸Βλέπε επίσης Foley Charles and Scobie I. W., *The struggle for Cyprus* σ. 7

και εκεί συνεχάρη τους πρώτους που μάχονταν κατά του κομμουνισμού. Επίσης κατά την επίσκεψη του αυτή στην Ελλάδα είχε συνάντηση και με τον Γρίβα. Το Νοέμβριο του ίδιου έτους, ο Μακάριος επισκέπτεται τα κολαστήρια πολιτικών (κομμουνιστών) κρατουμένων της Μακρονήσου²⁹ και γράφει στο βιβλίο των επισκεπτών «Ένα ψυχικό λουτρό ήταν για μας η επίσκεψη μας εις την Μακρόνησον. Φεύγουμε μ' ακλόνητη την πίστη πως η Ελλάδα μας ποτέ δεν πεθαίνει»³⁰.

Ο αντικομμουνισμός του Μακαρίου αντανakλούνταν και στις πολιτικές του δράσεις στην Κύπρο. Παράδειγμα ήταν η πρωτοβουλία του για πραγματοποίηση της Α' Παγκύπριας Εθνοσυνέλευσης, όπου ενέκρινε ψήφισμα με αίτημα την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Στη συνέλευση αυτή αποκλείστηκε το ΑΚΕΛ και οι μαζικές οργανώσεις του. Λαμβάνοντας υπόψη αυτό το πλαίσιο, μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε τους λόγους που ο Μακάριος επέλεξε το Γρίβα ως αρχηγό της ΕΟΚΑ.

Η στάση του Μακαρίου, παρόλο που φέρεται να μεταβάλλεται σε σχέση με το ΑΚΕΛ και μετά τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου, εντούτοις αυτό δεν σήμαινε την ταύτιση τους. Αρχικά αυτό φαίνεται και από την ίδια τη συμφωνία που το ΑΚΕΛ εξέφρασε γραπτώς τη διαφωνία του. Επίσης, στις πρώτες εκλογές για την Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας το ΑΚΕΛ πρότεινε στο Μακάριο να εκτεθεί ως κοινός υποψήφιος όλου του λαού με τη μόνη προϋπόθεση να διακηρύξει ότι θα εργαστεί για την ενότητα του λαού σαν μέσο για την ολοκλήρωση της Κυπριακής Ανεξαρτησίας. Πράγμα το οποίο δεν αποδέχτηκε, αν και σύμφωνα με τον Εζεκία Παπαϊωάννου με την ανακήρυξη του διακήρυξε περισσότερα από αυτά που ζήτησε το ΑΚΕΛ³¹. Γεγονός που δημιουργεί την πεποίθηση ότι επηρεαζόταν από στοιχεία της δεξιάς.

Τραγικό λάθος της ιστορικής πορείας του Μακαρίου, ήταν επίσης και η οργάνωση «Ακρίτας», (αναφέρεται και πιο πάνω). Η οργάνωση αυτή φέρεται να είχε ως ιδεολογία τον αντικομμουνισμό και ως σκοπό την ένωση με την Ελλάδα.

Παρόλα αυτά όμως, ο Μακάριος στο σύνολο της πολιτικής του πορείας έπραξε και με πατριωτισμό και με γνώμονα το καλό της Κύπρου. Αρχικά αντιτάχθηκε στο να προσδεθεί η Κύπρος στη Δύση και στο εγκληματικό ΝΑΤΟ. Αυτό πραγματώθηκε με το να συμμετάσχει σαν ιδρυτικό μέλος στους αδεσμευτούς, ένα συνασπισμό κρατών όπου δεν συμμετείχαν ούτε σε όργανα της Δύσης, ούτε της ΕΣΣΔ.

Επιπρόσθετα, διατηρούσε διπλωματικές επαφές με την Σοβιετική Ένωση και άλλες σοσιαλιστικές χώρες και εκεί που κρίθηκε ωφέλιμο για την Κύπρο, οι επαφές αυτές καρποφόρησαν. Τέτοιες στιγμές ήταν από την ίδρυση της ακόμη (της Κυπριακής Δημοκρατίας), η Σοβιετική Ένωση σπεύδει να αναγνωρίσει και να αναπτύξει επαφές με την Κύπρο.

Εκλογικό κέντρο από τις πρώτες προεδρικές εκλογές της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1959, στις οποίες το ΑΚΕΛ στήριξε τον υποψήφιο Ιωάννη Κληρίδη

²⁹ <http://www.makronissos.org/episkepsi-tou-mitropolitikitiou-makariou/>

³⁰ «Το χρονικό της Μακρονήσου», Γ. Πικρού, σελ. 204

³¹ «Ενθυμίσεις από τη ζωή μου», Εζεκίας Παπαϊωάννου, έκδοση Πυρσός, Λευκωσία 1988

Το 1963 – 64, όταν η Τουρκία με τις ευλογίες του ιμπεριαλισμού απειλούσε με αμφισβήτηση της Κυπριακής Δημοκρατίας η Σοβιετική Ένωση επενέβη τονίζοντας ότι «δε θα παραμείνει αδιάφορη για την κατάσταση που δημιουργείται στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου» αποτρέποντας μια τουρκική επέμβαση στην Κύπρο. Το 1964 και έπειτα από τον βομβαρδισμό της Μανσούρας από την τούρκικη αεροπορία, ο Μακάριος ζήτησε όπλα από τη Σοβιετική Ένωση η οποία αποδέχτηκε και προχώρησε στην αποστολή τους. Εξέφρασαν μάλιστα, μέσω του Εζεκία Παπαϊωάννου που βρισκόταν εκεί εκείνες της μέρες, την ανησυχία ότι «Εμείς θα δώσουμε τον οπλισμό που ζήτησε ο πρόεδρος σας για την άμυνα της Κύπρου, όμως είστε βέβαιος ότι αυτός ο οπλισμός δεν θα χρησιμοποιηθεί μια μέρα ενάντια της Κύπρου.»³².

Η αδέσμευτη στάση του Μακάριου του στοίχησε την εκθρική στάση των ιμπεριαλιστικών κέντρων, που μηχανεύονταν ακατάπαυστα τον τρόπο που θα τον ανατρέψουν. Το πιο σημαντικό όσον αφορά στην πολιτική πορεία του Αρχιεπίσκοπου Μακάριου Γ' δεν ήταν ότι εντοπίζονται διάφορες μεταβολές, αλλά το ότι αυτές οι μεταβολές χαρακτηρίζονται από μια προοδευτική πορεία σκέψεων και πράξεων του. Φαίνεται καθαρά ότι μέσα στην ιστορική πορεία του, ο Μακάριος, μπορούσε να δει τους κινδύνους και να μετατοπιστεί από προγενέστερες θέσεις του με γνώμονα το συμφέρον της Κύπρου.

ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος κάλεσε τον Γρίβα το 1967 στην Κύπρο και με δικές του εντολές έγιναν οι επιχειρήσεις εξόντωσης των τουρκοκυπρίων στην Κοφίνου.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η Εθνική Φρουρά (ΕΦ) ιδρύθηκε το 1964, μετά τα τραγικά γεγονότα των διακοινοτικών ταραχών του 1963 και το βομβαρδισμό της Μανσούρας από την τουρκική αεροπορία το 1964 και η κυπριακή κυβέρνηση διόρισε τον Γρίβα ως διοικητή της. Την ίδια περίοδο, με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης εγκαταστάθηκε στο νησί μια Μεραρχία που αριθμούσε 8500 άνδρες. Η μεραρχία αυτή αποτελείτο συγκεκριμένα από 3 συντάγματα πεζικού, 2 μοίρες καταδρομών, 2 ίλιες αρμάτων και ήταν κάτω από τη διοίκηση της ΕΛΔΥΚ. Ταυτόχρονα στο νησί υπήρχαν 1200 άνδρες της ΕΛΔΥΚ.

Ο Γρίβας κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων κατά των τουρκοκυπρίων στην Κοφίνου το 1967

Στις 31 Οκτωβρίου 1967 συνελήφθη στην ακτή της Καρπασίας ο Ντενκτάς. Σύμφωνα με το πόρισμα για το Φάκελο της Κύπρου κατά την ανάκριση φαίνεται να λέει ότι η παρουσία της ελληνικής μεραρχίας στην Κύπρο δημιουργεί ντε φάκτο ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και άφησε την υπόνοια ότι θα δημιουργούσαν επεισόδια με σκοπό να γίνει βάσιμη η απειλή της εισβολής και μέσω αυτής να πιεστεί η ελληνική κυβέρνηση να αποσύρει την μεραρχία³³ (επομένως αυτός ενδέχεται να ήταν και ο σκοπός της τουρκοκυπριακής εθνικιστικής πλευράς). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, είναι βάσιμο να σκεφτεί κανείς ότι δημιουργήθηκαν τα γεγονότα της Κοφίνου στις 15 Νοεμβρίου του 1967. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε μεγάλης κλίμακας στρατιωτική εκστρατεία από την ΕΦ στις περιοχές Κοφίνου και Άγιο Θεόδωρο.

Ο σκοπός ήταν η εκκαθάριση των Τουρκοκυπρίων και η διάλυση του θύλακα, στις περιοχές αυτές.

³²«Ενθυμίσεις από τη ζωή μου», Εζεκίας Παπαϊωάννου, έκδοση Πυρσός, Λευκωσία 1988

³³<http://www.parliament.cy/el/significant-papers/>

Τα γεγονότα που ώθησαν στην πραγματοποίηση των σχεδίων αυτών (Νεφέλη 1, Νεφέλη 2 και Γρόνθος το οποίο και πραγματοποιήθηκε), ήταν η ανάπτυξη ένοπλων ατάκτων ομάδων στις περιοχές αυτές, που πολύ συχνά παρεμπόδιζαν τη διέλευση στον αυτοκινητιστικό δρόμο Λευκωσίας – Λεμεσού, τον κυριότερο οδικό κόμβο της Κύπρου. Ο υπολογιζόμενος αριθμός αυτών ήταν 400 ένοπλοι, αριθμός βάσει του οποίου σχεδιάστηκαν και στηρίχτηκαν τα σχέδια.

Τα γεγονότα εκτυλίχθηκαν ως εξής. Η Κυπριακή Δημοκρατία, μετά και τα γεγονότα του 1963 – 1964 όπου και αρχίζουν να διαφαίνονται οι προσπάθειες για πραγματοποίηση θυλάκων, πραγματοποιούσε περιπολίες με την αστυνομία με συνοδεία μικρού αριθμού στρατού, κυρίως με σκοπό να σημειώνει «την εθνική κυριαρχία της Δημοκρατίας». Πέραν τούτου, όταν άρχισε να γίνεται αισθητή η προσπάθεια δημιουργίας θύλακα στις περιοχές αυτές με ταυτόχρονες ενοχλήσεις στην κυκλοφορία του αυτοκινητιστικού κόμβου Λευκωσίας – Λεμεσού μεταφέρθηκε εκεί ένας λόχος πεζικού με σκοπό να αποτρέψει την τυχόν δημιουργία του θύλακα και επέκτασης του στις γύρω περιοχές, καθώς επίσης να διασφαλίσει ότι ο κόμβος θα παρέμενε ανοικτός. Στην περιοχή λόγω των συνεχών ενοχλήσεων είχε μόνιμο απόσπασμα και η ΟΥΝΦΙΚΥΠ³⁴, γεγονός που δείχνει ότι ο ΟΗΕ αναγνώριζε και συμμεριζόταν το πρόβλημα που αντιμετώπιζε η Κυπριακή Δημοκρατία.

Οξύνθηκαν περαιτέρω οι συνθήκες, όταν οι Τουρκοκύπριοι αρνήθηκαν την είσοδο του περίπολου στα χωριά και με τη ρήξη πυροβολισμού ενάντια στο τεθωρακισμένο όχημα του στρατού. Αυτό σήμανε την έναρξη της επιχειρήσης «Γρόνθος». Κινητοποιήθηκαν μεγάλες μονάδες στρατού (ίλη τεθωρακισμένων, μονάδα καταδρομών και πυροβολικού) και αστυνομίας για το σκοπό αυτό. Το αποτέλεσμα ήταν να καταλάβουν τον Άγιο Θεόδωρο χωρίς αντίσταση και κατόπιν την Κοφίνου, όπου εκεί δόθηκε μάχη. Ο τραγικός απολογισμός ήταν 24 νεκροί, περίπου 9 τραυματίες και 1000 άστεγοι Τουρκοκύπριοι³⁵, καθώς επίσης 1–2 Νεκροί με 1-2 τραυματίες της ΕΦ και της Αστυνομίας. Ο οπλισμός που τελικά εντοπίστηκε στην περιοχή ήταν 20 τουφέκια, ένα αυτοσχέδιο πολυβόλο, δύο πολυβόλα Μπράουνινγκ, ένα αυτόματο Στεν και 10 κυνηγετικά³⁶.

Το παρασκήνιο από την επιχείρηση αυτή φέρεται να είναι περίπλοκο και να ενσωματώνει διάφορες σκοπιμότητες. Αρχικά προκύπτει το ερώτημα από ποιους ήταν εμπνευσμένο το όλο εγχείρημα. Από διάφορους αναπαράγεται το επιχείρημα ότι η επιχείρηση οργανώθηκε και έδωσε την εντολή για εκτέλεση η κυπριακή κυβέρνηση, επί Μακαρίου ή ότι ήταν από κοινού με τον Γρίβα. Ένα μέρος της, πολύ μικρό, περιγράφει το πιο πάνω επιχείρημα. Η αλήθεια, όπως προκύπτει και από το πόρισμα της Βουλής από το άνοιγμα του Φακέλου της Κύπρου είναι ότι στην κυβέρνηση συζητείτο ο κίνδυνος της δημιουργίας θύλακα και η παρεμπόδιση της κυκλοφορίας στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας – Λεμεσού. Επιπλέον υπολόγιζαν ότι στην περιοχή βρισκόταν μεγάλος αριθμός ένοπλων (400). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ήταν η μεταφορά ενός λόχου πεζικού στην περιοχή, η εκπόνηση των σχεδίων Νεφέλη 1 και Νεφέλη 2, όπως επίσης και οι περιπολίες που πραγματοποιούνταν. Σε αυτά τα πλαίσια ήταν ακόμη η προσφυγή του Μακαρίου στον ΟΗΕ για την επίλυση του ζητήματος, όπου και τον διαβεβαίωναν για το δίκαιο του αιτήματος του και σύστηναν λίγη ακόμα υπομονή³⁷.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με το πόρισμα, ο Μακάριος συμφώνησε για επικαλυμμένη συμμετοχή μικρού τμήματος του στρατού και σε ανάπτυξη μικρής κλίμακας επιχείρησης μόνο κατόπιν σοβαρής πρόκλησης με πυροβολισμούς. Ακολουθώντας τη σκέψη του Μακαρίου, η επέμβαση θα ήταν δικαιολογημένη διεθνώς και θα ήταν στα πλαίσια του ΟΗΕ, επομένως θα συνεχιζόταν να βρίσκεται το δίκαιο με την Κυπριακή Δημοκρατία. Αντί αυτού όμως, κινητοποιήθηκαν τεράστιες δυνάμεις στρατού και μάλιστα η ηγεσία του στρατού βρισκόταν στην περιοχή. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η κρίση να φορτωθεί στους ώμους της ελληνοκυπριακής πλευράς και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

³⁴<http://www.makarios.eu/cgibin/hweb?-A=2405&-V=history>

³⁵ <http://www.makarios.eu/cgibin/hweb?-A=2405&-V=history>

³⁶Ο. π

³⁷Ο. π

<http://www.mixanitouxronou.com.cy/stiles/sinevi-simera/i-ematiri-sigkrousi-tis-ethnikis-frouas-ke-tourkokiprion-sto-chorio-kofinou-pou-anixe-to-dromo-ston-attila-i-paremvasi-ton-amerikanon-ke-i-apofasi-tis-ellinikis-chountas-na-aposiri-tin-elliniki-mer/>

Αυτό που επίσης επιβεβαιώνει το πόρισμα, είναι ότι το σχέδιο πήρε την τελική του μορφή και εγκρίθηκε από την Αθήνα. Ακόμη, σημαντικό στοιχείο είναι ότι η διαταγή για την έναρξη της επιχείρησης δόθηκε και αυτή από την Αθήνα. Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ έπαιξαν βαρύνοντα ρόλο στα γεγονότα, αφού πλέον η λύση που τροχοδρομούσαν για την Κύπρο ήταν η διπλή ένωση³⁸. Γι' αυτό και η ελληνική μεραρχία έπρεπε να επιστρέψει στην Ελλάδα (έπρεπε να υλοποιηθεί το σχέδιο χωρίς ιδιαίτερη αντίσταση και χωρίς την άμεση σύγκρουση δύο κρατών – μελών του ΝΑΤΟ).

Μια ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια που αναδεικνύεται στο πόρισμα, είναι η ύπαρξη προβοκάτσιας στην επιχείρηση. Συγκεκριμένα η εντολή δόθηκε από Ελλαδίτες αξιωματικούς στην παρουσία του τότε Υπουργού Εσωτερικών και Άμυνας Γιωρκάτζη, τονίζοντας ότι η ενέργεια είναι αναγκαία να πραγματοποιηθεί για να επιτευχθεί η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η προβοκάτσια πραγματοποιήθηκε τα χαράματα της 15ης Νοεμβρίου, επομένως δεν ήταν ο καθοριστικός παράγοντας της έναρξης της επιχείρησης, αφού η επιχείρηση ξεκίνησε το απόγευμα. Όμως η ύπαρξη της αποδεικνύει ότι υπήρχε προδοσία και συνεννόηση με εξωτερικούς παράγοντες στο εσωτερικό της Κύπρου.

Αμέσως μετά τα γεγονότα της Κοφίνου, στην Τουρκία αξιοποιείται και δημιουργείται πολεμικό κλίμα, μιλούν για γενοκτονία των τουρκοκυπρίων και καλούν σε επέμβαση³⁹. Έτσι, η τουρκική κυβέρνηση στέλνει τηλεσίγγραφο στην Ελλάδα με απειλή την εισβολή στην Κύπρο. Κυρίαρχο αίτημα ήταν η αποχώρηση της μεραρχίας από την Κύπρο, πράγμα που αμέσως αποδέχτηκαν.

Το κυρίαρχο ζήτημα στα συγκεκριμένα γεγονότα ήταν ότι σχεδιαζόταν το μέλλον της Κύπρου σε ξένα κέντρα και στο εσωτερικό περίμεναν με ανυπομονησία να ακολουθήσουν τις διαταγές τους. Δεν μπορεί να εξηγηθεί διαφορετικά όταν ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία είχε το περιθώριο να λύσει το πρόβλημα με πολιτικά μέσα, όταν μάλιστα η πλάστιγγα έγερνε προς το μέρος της, όταν ο ΟΗΕ αναγνώριζε τις παρατυπίες από πλευράς των τουρκοκύπριων και προσπαθούσε για λύση, από την άλλη οι θερμοκέφαλοι τις πλευράς μας προτίμησαν να επιδείξουν τη στρατιωτική ισχύ τους για να κατατροπώσουν τον «πάνοπλο εκθρό», που εν τέλει ο οπλισμός που βρέθηκε δεν αρκούσε για να οπλιστεί ούτε μια μικρή μερίδα ανθρώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δεκαετία 1970

ΨΕΜΑ: Το ΝΑΤΟ δεν σχεδίασε το δίδυμο έγκλημα του 1974 στην Κύπρο.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Όσο περνούν τα χρόνια από εκείνο τον μαύρο Ιούλη του 1974, άλλο τόσο πληθαίνουν και οι προσπάθειες παρακράτησης της ιστορίας. Στα πλαίσια αυτά, τα τελευταία χρόνια επιχειρείται η αθώωση του ΝΑΤΟ και των Αμερικανών για το ρόλο τους σε σχέση με το δίδυμο έγκλημα του 1974. Αρκετοί μάλιστα φτάνουν στο σημείο να εξυμνούν το «θετικό» ρόλο που διαδραμάτισαν οι ΗΠΑ τη συγκεκριμένη περίοδο.

Δυστυχώς για αυτούς, τα διαθέσιμα δεδομένα μαρτυρούν μια εντελώς διαφορετική πραγματικότητα. Ότι δηλαδή το ΝΑΤΟ, με προεξάρχουσες τις ΗΠΑ, πρωτοστάτησε στο σχεδιασμό του δίδυμου εγκλήματος του 1974.

Καταρχάς υπάρχουν σχετικά έγγραφα που το μαρτυρούν:

- Ο Γιόζεφ Λουνς, Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ, σε απόρρητη επιστολή του προς το αμερικανικό υπουργείο άμυνας αναφέρει: «Η επίσκεψη του βοηθού Υπουργού Εξωτερικών Σίσκο στη Συμμαχία (εννοεί το ΝΑΤΟ) έδειξε την απόφαση της αμερικανικής κυβέρνησης να τελειώσει το κυπριακό πρόβλημα. Συμφωνήσαμε με τον κ. Σίσκο στη στήριξη του τουρκικού στρατού κατά τη διάρκεια της απόβασης, καθώς επίσης και στη βίαιη εκδίωξη του Μακαρίου»

³⁸Ο. π

³⁹<http://www.makarios.eu/cgibin/hweb?-A=2405&-V=search&-w=%CA%CF%D6%C9%CD%CF%D5@>

- Ο Χένρυ Κίσιγγκερ, Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, εμπλέκεται σε διάφορα σχετικά έγγραφα:
 - σε έγγραφο ημερομηνίας 13/8/1974 δηλώνει ξεκάθαρα ότι «δεν υπάρχει κανένας λόγος για τους Αμερικανούς, οι Τούρκοι να μην κατέχουν το 1/3 του νησιού», όπως επίσης ότι «η Τουρκία είναι πιο σημαντική για εμάς και έχουν τέτοια πολιτική δομή που μπορεί να παράγει έναν Καντάφι».
 - γνώριζε από το Μάιο του 1974 ότι ένα πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου ήταν στα σκαριά, μετά από αναφορές από τον υπεύθυνο του Υπουργείου Εξωτερικών για τα θέματα της Κύπρου.
 - σε τηλεφωνική του επικοινωνία με τον Αμερικανό Πρόεδρο Νίξον στις 17/07/1974 σχετικά με ενδεχόμενη άμεση επιστροφή του Μακαρίου στην προεδρία αναφέρει: «Αν ο Μακάριος επιστρέψει με αυτό τον τρόπο, θα πρέπει να εκδιώξει τους Έλληνες αξιωματικούς από το νησί και τότε οι κομμουνιστές θα είναι η κυρίαρχη δύναμη με αποτέλεσμα τη στροφή στο «ανατολικό μπλοκ» για να αντιμετωπίσει την Τουρκία. Με αυτό τον τρόπο, το πραξικόπημα θα αλλάξει το συσχετισμό δυνάμεων προς τα Αριστερά».

Πέραν από τα έγγραφα, αξίζει να αναφερθεί ότι οι ΗΠΑ ήταν η μόνη χώρα που αποφάσισε να δεχτεί τον λεγόμενο Υπουργό Εξωτερικών της παράνομης κυβέρνησης Σαμψών μέσω απεσταλμένου της στη Λευκωσία. Περιπτώ να αναφερθεί ότι η αμερικανική κυβέρνηση δεν καταδίκασε ποτέ την πραξικοπηματική κυβέρνηση, ενώ ο Τούρκος πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετζεβίτ ευχαρίστησε δημόσια τις ΗΠΑ για την υποστήριξη τους.

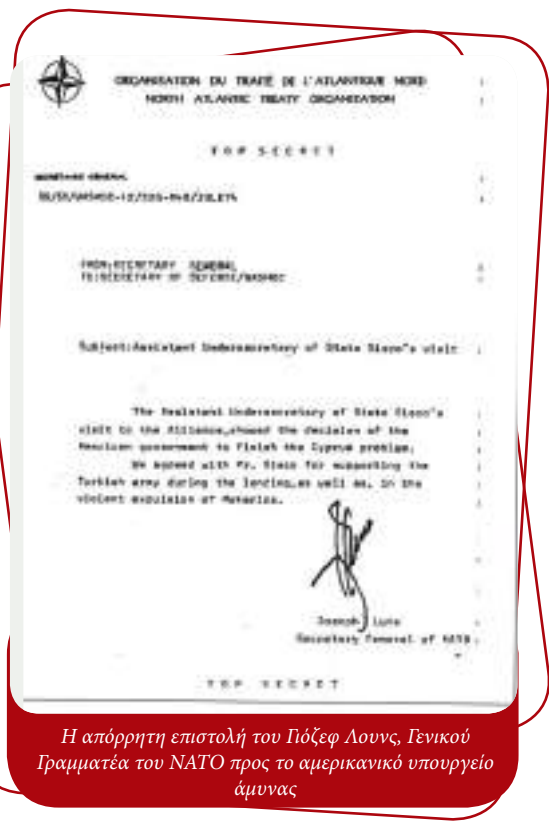
Ακόμη ο Γρηγόριος Μπονάνος, αρχηγός των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων επί Χούντας, καταγράφει στα απομνημονεύματα του ότι το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου συνοδευόταν από μηνύματα έγκρισης και στήριξης από τον κ. Τόμας Πάπας, που υπήρξε γνωστός διαμεσολαβητής μεταξύ της ελληνικής Χούντας και της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι το NATO και οι Αμερικάνοι ήταν πλήρως ενημερωμένοι για τους σχεδιασμούς και υπήρξαν ενορχηστρωτές του δίδυμου εγκλήματος του 1974. Αυτό αποδεικνύεται από τις διαθέσιμες πηγές, αλλά και από τα ίδια τα ιστορικά γεγονότα. Τα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα ήθελαν την Κύπρο διχοτομημένη και αυτό κατάφεραν, έστω και ντε φάκτο, το καλοκαίρι του 1974.

ΨΕΜΑ: Ο Γρίβας ήταν αντικουντικός.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η αλήθεια είναι ότι ο Γεώργιος Γρίβας Διγενής ουδέποτε υπήρξε αντικουντικός. Μπορεί κατά ορισμένα χρονικά διαστήματα να διαφωνούσε με πρόσωπα ή με καταστάσεις, αλλά πάντοτε αντιμετώπιζε με ικανοποίηση την ανάληψη της εξουσίας στην Ελλάδα από στρατιωτικούς.

Ήδη από τις 28/04/1967, με τηλεγράφημα του προς τη Χούντα αναφέρει: «Ένοπλα δυνάμεις της Κύπρου συμπαρίστανται εις Υμετέραν Κυβέρνησιν δι' επιτέλεσιν αναληφθέντος εθνικού έργου και είναι πεπεισμένοι ότι αυτή θα βοηθήση εις την εκπλήρωσιν της ανατεθείσης εις αυτάς εθνικής αποστολής εν Κύπρω»⁴⁰.

Η απόρρητη επιστολή του Γιόζεφ Λουνς, Γενικού Γραμματέα του NATO προς το αμερικανικό υπουργείο άμυνας

⁴⁰<http://www.parliament.cy/el/significant-papers/>

Ένα από τα επιχειρήματα που διατυπώνονται για την δήθεν αντιχουντική δράση του Γρίβα είναι ότι πριν την «μυστική» άφιξη του στην Κύπρο τον Αύγουστο του 1971, βρισκόταν σε κατ' οίκον περιορισμό από τη Χούντα στην Αθήνα. Η αλήθεια είναι όμως ότι, η λεγόμενη απόδραση του Γρίβα αντιμετωπίστηκε με διακωμώδηση ακόμα και από συνεργάτες του Γρίβα, όπως ο εκδότης Άδωνης Κύρου, ο οποίος έγραψε στην εφημερίδα του: «μια τοιαύτη υπόθεση είναι μάλλον απίστευτος, το πιθανότερο δε είναι, ότι ο μόνος που πίστευσε ότι αναχώρη λαθραίως ήτο ο ίδιος ο Γρίβας». Για την λεγόμενη απόδραση ο τότε πρέσβης της Κύπρου στην Ελλάδα αναφέρει ότι «είχε προφανώς την σιωπηλή συγκατάθεση της Χούντας». Στο πόρισμα δε για το Φάκελο της Κύπρου αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τις μαρτυρίες υπήρξε σταδιακή μείωση της αστυνομίας έξω από την οικία του Γρίβα στο Χαλάνδρι, ενώ με την άφιξη του στην Κύπρο έτυχε άμεσης υποστήριξης από τους Ελλαδίτες αξιωματικούς που υπηρετούσαν στην Εθνική Φρουρά και στην ΕΛΔΥΚ.

Ο Γρίβας, όπως προαναφέρθηκε, υπήρχαν χρονικά σημεία που διαφώνησε με αποφάσεις της Χούντας, όχι όμως με την ίδια την Χούντα ως διακυβέρνηση της χώρας. Αυτό αποδεικνύεται και όταν ο Γρίβας διαφώνησε με την τακτική που ακολούθησε λίγο πριν την απομάκρυνση του ο δικτάτορας Γεώργιος Παπαδόπουλος, όταν και επιθυμούσε πολιτικοποίηση του αγώνα ενάντια στον Μακάριο και διάλυση της ΕΟΚΑ Β' που συνεχώς προέβαινε σε τρομοκρατικές ενέργειες. Σε αυτή την περίπτωση, ο Γρίβας απλά εγκατέλειψε τον Παπαδόπουλο και στράφηκε προς τον Ιωαννίδη, που το Νοέμβριο του 1973 ανέλαβε τα νήια της χουντικής κυβέρνησης. Ακόμα και τότε όμως, ο Γρίβας εξακολουθούσε να έχει επικοινωνία με αξιωματούχους της Χούντας όπως ο Μαρκεζίνης, από τον οποίο τον Οκτώβρη του 1973 ζήτησε οικονομική ενίσχυση προς την ΕΟΚΑ Β' αναφέροντας: «Ας μην αναζητούν άλλες λύσεις. Υπάρχει τρόπος να τον εξουδετερώσωμεν τελείως (εννοεί τον Μακάριο). Επιτυχία 80%-90%»⁴¹.

Πολύ στενές υπήρξαν οι σχέσεις του Γρίβα με τον δικτάτορα Ιωαννίδη. Από μαρτυρίες που κατατέθηκαν στη Βουλή για το Φάκελο της Κύπρου, ο Ιωαννίδης και ο Γρίβας είχαν τακτική επικοινωνία και συντονισμό δράσης ακόμα και πριν να αντικαταστήσει ο πρώτος τον δικτάτορα Παπαδόπουλο. Σε παράπονα του Γρίβα τον Οκτώβρη του 1973, ότι δεν έτυχε της βοήθειας που χρειαζόταν, ο Ιωαννίδης τον προέτρεπε να κάνει υπομονή και ότι σύντομα θα γίνονταν αλλαγές που θα καταστούσαν τη βοήθεια δεδομένη. Με την ανάληψη της εξουσίας από τον Ιωαννίδη ο δικτάτορας απέστειλε την εξής επιστολή στον Γρίβα: «Στρατηγέ, όλα θα πάνε κατ'ευχύν. Πρέπει να είσθε βέβαιος ότι θα παραμείνω πιστός συμπαραστάτης σου, δια νέους και πλέον σκληρούς αγώνας, μέχρι τελικής νίκης»⁴².

Ο Γρίβας, με βάση τα όσα έχουν παρατεθεί αποδεικνύεται ότι καμία πρόθεση δεν είχε να διεξαγάγει αντιχουντικό αγώνα, αλλά αντιθέτως συνεχώς συνεργαζόταν με τη Χούντα σε διάφορα επίπεδα. Οι επιμέρους διαφωνίες με πρόσωπα δεν αναιρούν σε καμία περίπτωση την αφοσίωση του Γρίβα προς το χουντικό καθεστώς.

Ο Γρίβας με τον χουντικό δικτάτορα Γεώργιο Παπαδόπουλο

⁴¹Ο.π.

⁴²Ο.π.

ΨΕΜΑ: Ο Γρίβας πέθανε πριν το πραξικόπημα, άρα δεν είχε καμιά εμπλοκή και ευθύνη για αυτό. Η ΕΟΚΑ Β' μπορεί να υπήρχε από το 1971, αλλά αν ζούσε ο Γρίβας δεν θα γινόταν πραξικόπημα.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Άλλος ένας ισχυρισμός που προβάλλεται κατά διαστήματα είναι ότι ο Γρίβας δεν φέρει ευθύνες για τη διενέργεια του πραξικοπήματος, καθώς ο ίδιος είχε πεθάνει τον Ιανουάριο του 1974. Αρκετοί προχωρώντας ένα βήμα πάρα πέρα φτάνουν στο σημείο να προβάλλουν τον Γρίβα ως τον άνθρωπο που θα μπορούσε να είχε αποτρέψει το πραξικόπημα αν ήταν ακόμα ζωντανός τον Ιούλη του 1974.

Όπως προαναφέρθηκε, ο Γρίβας επιθυμούσε διακαώς την ανατροπή του Μακαρίου και αυτό φαίνεται πέραν πάσης αμφιβολίας στην επιστολή που απέστειλε στον χουντικό Γκιζίκη τον Οκτώβριο του 1973. Στη συγκεκριμένη επιστολή, ο Γρίβας ζητούσε οικονομική βοήθεια ισχυριζόμενος ότι υπάρχει 80-90% πιθανότητα να εξουδετερώσουν τον Μακάριο.

Επίσης τον Αύγουστο του 1973, ο Γρίβας σε διάγγελμα του τόνιζε ότι ο αγώνας δεν θα σταματήσει «μέχρις ότου η Κύπρος απαλλαγεί της δικτατορίας του Μακαρίου και επιτευχθεί ο εθνικός ημών σκοπός».

Πέραν από τα λεγόμενα του ίδιου του Γρίβα με τη δική του καθοδήγηση ή/και συμμετοχή είχαν σχεδιαστεί αρκετά σχέδια ανατροπής του Μακαρίου⁴³:

- Σχέδιο πραξικοπήματος «ΕΡΜΗΣ» τον Ιανουάριο του 1971.
- Σχέδιο πραξικοπήματος «Επιχειρήσεις ΣΦΕΝΔΟΝΗ» το Δεκέμβριο 1971, το οποίο εκπονήθηκε από τον ίδιο τον Γρίβα φέροντας το ψευδώνυμο «Αλέξανδρος».
- Τον Φεβρουάριο του 1972 ο Γρίβας συναντήθηκε με τους πρωταγωνιστές, σχεδιαζόμενου από τη Χούντα, πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου, το οποίο τελικά ματαιώθηκε.
- Σχέδιο «ΓΡΟΝΘΟΣ» τον Μάρτιο του 1973.
- Σχέδιο «ΤΥΦΟΝ» επίσης τον Μάρτιο του 1973.
- Σχέδιο δράσης «ΑΝΤΑΠΟΛΟΣΙΣ» τον Απρίλη του 1973. Το συγκεκριμένο σχέδιο προνοούσε μεταξύ άλλων την απαγωγή του Γ.Γ. της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ Εζεκία Παπαϊωάννου, την τοποθέτηση εκρηκτικών στο Υπουργείο Παιδείας και την καταστροφή των γραφείων της εφημερίδας «Χαραυγή» και της εφημερίδας «Φιλελεύθερος».
- Σχέδιο «ΝΙΚΗ» τον Ιούλιο του 1973, το οποίο κατάστρωσε ο ίδιος ο Γρίβας με την κωδική υπογραφή ΑΕ/2 (Αρχηγός ΕΟΚΑ Β') με σκοπό την κατάληψη της εξουσίας με τη συμμετοχή της Εθνικής Φρουράς.

Ο Γρίβας ιδρυτής και αρχηγός της ΕΟΚΑ Β' που διέπραξε το πραξικόπημα σε βάρος της νόμιμα εκλεγμένης κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας

⁴³Ο.π.

- Σχέδιο «ΑΠΟΛΛΩΝ» επίσης τον Ιούλιο του 1973 με πάλι κωδική υπογραφή του ίδιου του Γρίβα. Σκοπός του σχεδίου ήταν η κατάληψη ολόκληρης της Κύπρου από δυνάμεις της ΕΟΚΑ Β' και μέρος της Εθνικής Φρουράς, ανατροπή του Μακαρίου, σχηματισμός νέας κυβέρνησης, συλλήψεις και εκτελέσεις. Αξίζει να αναφερθεί ότι το συγκεκριμένο σχέδιο, όπως αναφέρει συνεργάτης του Γρίβα ο Σπύρος Παπαγεωργίου, ήταν εις γνώση της ηγεσίας της Εθνικής Φρουράς και επίσης έπρεπε οπωσδήποτε να διενεργηθεί στα μέσα του Ιουλίου του 1973. Ο ίδιος ο Γρίβας στο κομμάτι «ειδικές οδηγίες» του σχεδίου έγραφε: «η επιχείρηση να αρχίσει προ της 20ης Ιουλίου». Πόσο όμοιο μοιάζει, λοιπόν, αυτό το σχέδιο με το πραξικόπημα που διενεργήθηκε ακριβώς ένα χρόνο μετά, τις ίδιες ημερομηνίες, με πανομοιότυπο πλάνο εκτέλεσης. Και επειδή κάποιοι αμφισβητούν ότι το σχέδιο εκπονήθηκε από τον Γρίβα, παρατίθεται η διάψευση αυτών των ισχυρισμών από τον συνεργάτη του Γρίβα Σταύρο Σταύρου-Σύρο: «Το σχέδιο «ΑΠΟΛΛΩΝ» πράγματι προέβλεπε τη διενέργεια πραξικοπήματος. Το συνέταξε πράγματι ο Αρχηγός εκείνο το σχέδιο».
- Δεν πρέπει ακόμη να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι την περίοδο πριν το θάνατο του Γρίβα, έγιναν 3 απόπειρες δολοφονίας εναντίον του ίδιου του προέδρου Μακαρίου.

Είναι ακόμα σημαντικό να αναφερθεί ότι, ενώ ο Γρίβας ήταν ακόμα ζωντανός και ηγείτο της ΕΟΚΑ Β' διαπράχθηκαν 16 κλοπές όπλων από στρατόπεδα, 14 απόπειρες δολοφονιών πολιτικών αντιπάλων, 4 απαγωγές προσώπων, 102 πράξεις βίας και εκρήξεις βομβών. Επίσης ανατινάχθηκαν ή έγιναν επιθέσεις εναντίον αστυνομικών σταθμών και κυβερνητικών υποστατικών.

Ο ίδιος ο Γλαύκος Κληρίδης ενέγραψε θέμα στη Βουλή το Δεκέμβριο του 1973 με τίτλο «Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από του οπαδούς του Γρίβα και εν ψυχρώ δολοφονία πολιτών». Αργότερα λίγες μέρες πριν το θάνατο του Γρίβα και πάλι ο Κληρίδης προειδοποιούσε ότι αν οι οπαδοί του Γρίβα συνεχίσουν τις παράνομες πράξεις τους και τις άνανδρες δολοφονίες, θα ζητούσε από τη Βουλή και τον κυπριακό λαό να καταδικάσουν τον Γρίβα ως κοινό δολοφόνο.

Γίνεται ευκόλως αντιληπτό ότι ο Γρίβας αν ήταν ζωντανός, όχι μόνο δεν θα απέτρεπε το πραξικόπημα, αλλά θα ήταν ένας από τους πρωταγωνιστές του. Η υλοποίηση του υπήρξε διακαής του πόθος και εργαζόταν άοκνα προς αυτή την κατεύθυνση. Μπορεί να μην ζούσε τον Ιούλιο του 1974, αλλά είναι με τη δική του οργάνωση και καθοδήγηση που άνοιξαν διάπλατα οι πόρτες για τη διενέργεια του πραξικοπήματος με την εφαρμογή του σχεδίου «Αφροδίτη».

Γενικότερα στη διεθνή ιστορία, τα πραξικοπήματα δεν προκύπτουν από το πουθενά. Συνήθως προηγείται μια έκρυθμη κατάσταση έντασης την οποία στη συνέχεια επικαλούνται οι πραξικοπηματίες για να προχωρήσουν στο πραξικόπημα. Αυτή η έκρυθμη κατάσταση δημιουργήθηκε στην Κύπρο από την ΕΟΚΑ Β', το πολιτικό της σκέλος Επιτροπή Συντονισμού Ενωτικού Αγώνα (ΕΣΥΕΑ), οι Μητροπολίτες με το εκκλησιαστικό πραξικόπημα του 1973, τα δημοσιογραφικά όργανα, η διακλάδωση του γριβισμού στα σχολεία, οι παρεμβάσεις στο εσωτερικό της αστυνομίας και της Εθνικής Φρουράς, το κυπριακό φοιτητικό κίνημα στην Ελλάδα κλπ. Όλα αυτά έγιναν ζώντας του Γρίβα και με την καθοδήγηση του.

ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος με την επιστολή προς Γκιζίκη στην οποία απαιτούσε την ανάκληση των Ελλήνων αξιωματικών, προκάλεσε τη Χούντα και αποφάσισε να τον ανατρέψει με πραξικόπημα.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Στις 2 Ιουλίου 1974, ο Πρόεδρος Μακάριος προχώρησε στην αποστολή μιας επιστολής προς τον χουντικό πρόεδρο Φαίδωνα Γκιζίκη, την οποία ο τελευταίος έλαβε την επόμενη ημέρα 3 Ιουλίου 1974.

Στη συγκεκριμένη επιστολή ο Μακάριος χρησιμοποίησε για πρώτη φορά σκληρή γλώσσα εναντίον της Χούντας και της δραστηριότητας των Ελλήνων αξιωματικών στην Κύπρο, ζητώντας την άμεση ανάκληση τους. Επίσης δημοσιοποιούσε στοιχεία που αποδείκνυαν την υπόσκαψη της Κυβέρνησης από χουντικούς αξιωματικούς και ότι πίσω από τις επανειλημμένες απόπειρες δολοφονίας του βρίσκονταν άνθρωποι της Χούντας.

Οι υποστηρικτές της Χούντας, της ΕΟΚΑ Β' και του Γρίβα, ακόμα και σήμερα ισχυρίζονται ότι η επιστολή αυτή του Μακαρίου προς τον Γκιζίκη προκάλεσε την απόφαση διενέργειας πραξικοπήματος.

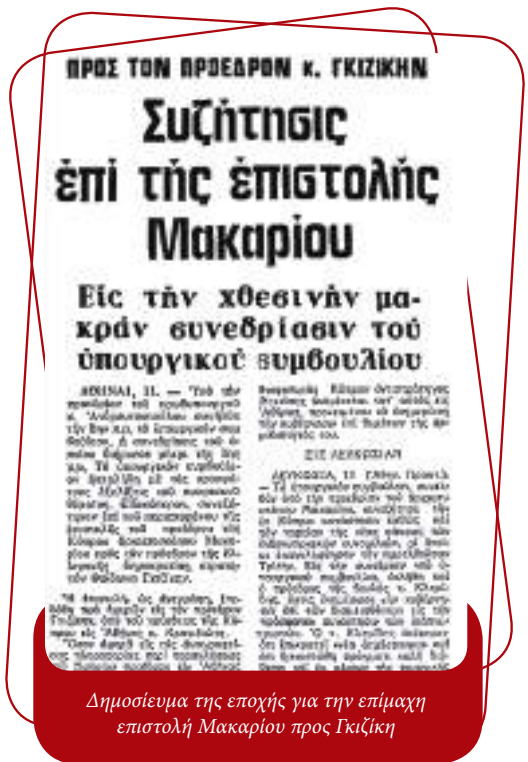
Αυτός ο ισχυρισμός, βέβαια, ουδέποτε έχει αποδειχθεί, ούτε κάποιος από τους υποστηρικτές του μπορεί να εξηγήσει πως είναι δυνατό ένα τόσο μεγαλεπήβολο σχέδιο, όπως το πραξικόπημα, μπορούσε να σχεδιαστεί σε λιγότερο από δύο εβδομάδες και ακολούθως να εκτελεστεί με επιτυχία.

Αντιθέτως, υπάρχουν εκείνες οι μαρτυρίες που αποδεικνύουν το αντίθετο. Ότι δηλαδή η Χούντα είχε προ πολλού αποφασίσει να ανατρέψει με πραξικόπημα τον Μακάριο. Ο τότε αρχηγός του ελληνικού ναυτικού Πέτρος Αραπάκης δήλωσε στην Επιτροπή για το Φάκελο της Κύπρου ότι: «Η επιστολή Μακαρίου προς Γκιζίκη, που είχε ημερομηνία 2 Ιουλίου, σε καμιά περίπτωση δεν συνετέλεσε στη λήψη της τραγικής απόφασης. Όταν έφτασε η επιστολή στην Αθήνα, η εκτέλεση του πραξικοπήματος στην Κύπρο είχε ήδη διαταχθεί. Ο Εοκαβηπατζής Σταύρος Σταύρου-Σύρος επίσης δήλωσε ότι πληροφορήθηκε τα σχέδια εκτέλεσης του πραξικοπήματος από τον Ιούνιο του 1974.

Ο τότε χουντικός αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων Γρηγόριος Μπονάνος στο βιβλίο του «Η αλήθεια: 21η Απριλίου: 25η Νοεμβρίου: Κυπριακόν» αναφέρει ότι ο Ιωαννίδης είχε προμελετήσει την πραγματοποίηση της ανατρεπτικής ενέργειας πολύ πριν από τη μέρα που έλαβε την εξουσία, και με ορίζοντα το Μάιο του 1974 όταν ο Μακάριος θα έλειπε στην Κίνα. Ο Μπονάνος επίσης δήλωσε στην εξεταστική επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων ότι, η απόφαση για το πραξικόπημα λήφθηκε από τον ίδιο, από τον χουντικό πρόεδρο της ελληνικής δημοκρατίας Φαίδωνα Γκιζίκη και τον αρχηγό της Χούντας Δημήτριο Ιωαννίδη από τον Φλεβάρη του 1974. Πέντε ολόκληρους μήνες δηλαδή πριν την επιστολή του Μακαρίου!

Σύμφωνα με τις καταθέσεις, το δεύτερο δεκαήμερο του Ιούνη του 1974 οριστικοποιήθηκε η απόφαση για διενέργεια του πραξικοπήματος. Επιλέγηκαν μάλιστα και οι εκτελεστές του πραξικοπήματος που ήταν οι αξιωματικοί της Εθνικής Φρουράς Μιχαήλ Γεωργίτσας και ο διοικητής των καταδρομών Κωνσταντίνος Κομπόκης. Στις 2 Ιουλίου, την ημέρα δηλαδή που ο Μακάριος ακόμη έγραφε την επιστολή, οριστικοποιήθηκε και η ημερομηνία ήτοι η 15η Ιουλίου 1974. Αποφασίστηκε επίσης ότι, με το πραξικόπημα θα εκτελούνταν μετά από σήμα που θα απέστειλλε η Αθήνα στο ΓΕΕΦ με συνθηματικό «Αλέξανδρος εισήχθη εις νοσοκομείον», όπερ και εγένετο.

Η Χούντα δεν περίμενε, λοιπόν, την επιστολή του Μακαρίου για να αποφασίσει την ανατροπή του. Είχε ήδη μελετήσει, σχεδιάσει και οργανώσει το πραξικόπημα από πολύ προηγουμένως.

ΨΕΜΑ: Το πραξικόπημα το έκαναν άφρονες που ήταν σε διατεταγμένη αποστολή, άρα δεν ήταν συνειδητά προδότες.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Οι πραξικοπηματίες γνώριζαν πολύ καλά ποια ήταν η αποστολή τους και προπάντων ποια θα ήταν τα αποτελέσματα της. Δεν μπορεί να καταλογίζεται ως αφροσύνη η συμμετοχή σε μια ενέργεια, όπως το πραξικόπημα, που και ο τελευταίος πολίτης γνώριζε ότι εν τέλει θα οδηγούσε σε τουρκική εισβολή με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ο Σωτήρης Αδάμου Κωνσταντίνου που δολοφονήθηκε πισώπλατα και εν ψυχρώ από αξιωματικό του, γιατί αρνήθηκε να εκτελέσει τις διαταγές που είχε για εκτέλεση πραξικοπήματος

Η Τουρκία είχε αποδείξει σε περισσότερες από μία φορές ότι, με την παραμικρή ευκαιρία ή αφορμή, θα εισέβαλε στην Κύπρο. Είχε, άλλωστε, ρίξει προειδοποιητικές βολές και το 1964 με τους βομβαρδισμούς της Τηλλυρίας, αλλά και το 1967.

Επίσης, όπως αναφέρει ο συνεργάτης του Γρίβα Σπύρος Παπαγεωργίου: «Η Τουρκία ήταν σε στρατιωτική ετοιμότητα πριν από κάθε πραξικοπηματική ενέργεια που σχεδιαζόταν ή γινόταν στην Κύπρο (...) Η τράπουλα του δήθεν αγώνα για την Ένωση ήταν σημαδεμένη και οι Τούρκοι ήξεραν τα χαρτιά»⁴⁴.

Είναι, λοιπόν, ανυπόστατος ο ισχυρισμός περί αφροσύνης. Τόσο η ελληνική χούντα, όσο οι εοκαπηλατζήδες και οι χουντικοί αξιωματικοί στην Κύπρο, γνώριζαν πολύ καλά που αποσκοπούσαν οι ενέργειες τους.

Ακόμα και οι απλοί στρατιώτες γνώριζαν τι έμελλε να ακολουθήσει. Τα τάγματα που επιλέχθηκαν για τη διενέργεια του πραξικοπήματος ήταν επιλεκτικές δυνάμεις που αποτελούνταν κατεξοχήν από γριβικούς. Ακόμα και οι απλοί στρατιώτες, όμως, μπορούσαν να αντισταθούν, αλλά δεν το έπραξαν. Αυτό αποδεικνύει και η θυσία του Σωτήρη Αδάμου Κωνσταντίνου που υπηρετούσε στις δυνάμεις καταδρομών, οι οποίες κλήθηκαν να συμμετέχουν στο πραξικόπημα. Ο Σωτήρης δολοφονήθηκε πισώπλατα και εν ψυχρώ από αξιωματικό του, γιατί αρνήθηκε να εκτελέσει τις διαταγές που είχε για εκτέλεση πραξικοπήματος.

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ δεν έκαμε τίποτε για να αποτρέψει το πραξικόπημα.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Το ΑΚΕΛ υπήρξε η κύρια πολιτική δύναμη υπεράσπισης της δημοκρατίας και του Μακαρίου όντας ο νόμιμος εκλεγμένος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Την ίδια στιγμή, είχε σταθερή αντικουντική δράση και η εφημερίδα «Χαραυγή» καταφερόταν συνεχώς εναντίον της Χούντας καταγγέλλοντας τα παράνομα της σχέδια έναντι της Κύπρου. Αυτό διαφαίνεται και από απόρρητα έγγραφα της Εθνικής Φρουράς, όπου καταγράφεται ότι το ΑΚΕΛ στήριζε κάθε αντικουντική ενέργεια από όπου και αν προερχόταν και για αυτό το λόγο ήταν ο πρώτος και κυριότερος στόχος της Χούντας. Για αυτό το λόγο και οι δραστηριότητες του ΑΚΕΛ συνεχώς παρακολουθούνταν από τη Χούντα, όπως αποδεικνύουν και σχετικά έγγραφα. Για αυτό το λόγο και ανατινάχθηκαν και τα επαρχιακά γραφεία του ΑΚΕΛ στη Λεμεσό από την ΕΟΚΑ Β⁴⁵.

Από τις διαδηλώσεις του ΑΚΕΛ ενάντια στα πραξικοπηματικά σχέδια και ενέργειες τα χρόνια πριν το 1974

⁴⁴«Διά πυρός και σιδήρου», Σπύρος Παπαγεωργίου, Αθήνα

⁴⁵«Ενθυμίσεις από τη ζωή μου», Εξέκρια Παπαιωάννου, έκδοση Πυρός, Λευκωσία 1988, σελ. 135

Τον Φεβρουάριο του 1972, όταν και αποκαλύφθηκε σχέδιο ανατροπής του Μακαρίου ήταν το ΑΚΕΛ που πρωτοστάτησε στη διοργάνωση ενός μεγαλειώδους συλλαλητηρίου με αποτέλεσμα τη ματαίωση του πραξικοπήματος. Το ΑΚΕΛ συνεχώς προειδοποιούσε για το επερχόμενο πραξικόπημα και καλούσε την κυβέρνηση να πάρει μέτρα. Χαρακτηριστική είναι η ομιλία του Εζεκία Παπαϊωάννου στο 13ο Συνέδριο του ΑΚΕΛ τον Απρίλη του 1974: «Όχι μόνο δεν έχουν εγκαταλειφθεί τα εγκληματικά σχέδια κατά της Κύπρου, αλλά και τελειοποιούνται. Κύριος στόχος παραμένει η δολοφονία του Προέδρου Μακαρίου και η πραξικοπηματική κατάληψη της εξουσίας. Ο ιμπεριαλιστικός παράγοντας, οι δικτατορικοί κύκλοι των Αθηνών και οι σοβινιστικοί κύκλοι της Άγκυρας έχουν συνασπιστεί σε μια ανίερη συμμαχία κατά της Κύπρου με στόχο τον διαμελισμό. Η φασιστική δεξιά στην Κύπρο και η τρομοκρατική οργάνωση ΕΟΚΑ Β' αποτελούν τα εκτελεστικά όργανα αυτής της πολιτικής».

Δέκα μέρες πριν το πραξικόπημα το ΑΚΕΛ μάλιστα είχε προειδοποιήσει τον Μακάριο μέσω του Εζεκία Παπαϊωάννου: «Ο Μακάριος με κοίταξε και είπε: «Και ποιος θα κάμει το πραξικόπημα Εζεκία;» «Η Χούντα Μακαριώτατε, με τη βοήθεια της ΕΟΚΑ Β'» απάντησα. «Και δεν καταλαμβαίνεις Εζεκία πως αν γίνει πραξικόπημα θα υπάρξουν διεθνείς περιπλοκές;» παρατήρησε ο Μακάριος. «Ναι, Μακαριώτατε, μα οι πραξικοπηματίες δεν σκέφτονται τις διεθνείς περιπλοκές. Αν τις σκέφτονταν δεν θα ήσαν πραξικοπηματίες»⁴⁶.

Το ΑΚΕΛ κατέθεσε επίσης στον Μακάριο συγκεκριμένη πρόταση για δημιουργία λαϊκής πολιτοφυλακής, η οποία και θα χρησιμοποιείτο για την αποτροπή οποιασδήποτε προσπάθειας κατάλυσης της δημοκρατίας. Προς αυτή την κατεύθυνση πρόσφερε χιλιάδες μέλη και στελέχη του οργανωμένα σε ομάδες για να την επανδρώσουν. Μια τέτοια πολιτοφυλακή θα ήταν αποτρεπτική για όσους σχεδίαζαν πραξικόπημα και στην περίπτωση που εκδηλωνόταν το πραξικόπημα, θα είχε τη δύναμη να το καταπνίξει. Δυστυχώς ο Μακάριος δεν αξιοποίησε αυτή την πρόταση του ΑΚΕΛ.

Ακόμα όμως και χωρίς τη δημιουργία λαϊκής πολιτοφυλακής, πολλοί ΑΚΕΛιστές και ΕΔΟΝίτες στελέχωσαν το Εφεδρικό σώμα της Αστυνομίας που κατάφερε συντριπτικά πλήγματα στην ΕΟΚΑ Β'.

ΨΕΜΑ: Το ΑΚΕΛ δεν αντιστάθηκε στο πραξικόπημα και η ηγεσία του κρύφτηκε στις πρεσβείες.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Το ΑΚΕΛ όχι μόνο αντιστάθηκε στο πραξικόπημα, αλλά υπήρξε πρωτοστάτης στην αντίσταση κατά των πραξικοπηματιών σε ολόκληρη την Κύπρο. Αυτό αποδεικνύεται από το βαρύ φόρο αίματος που πλήρωσε το ΑΚΕΛ με τα δεκάδες μέλη του ΑΚΕΛ και της ΕΔΟΝ, που δολοφονήθηκαν από την ΕΟΚΑ Β' και τους πραξικοπηματίες. Μεταξύ τους ακόμα και παιδιά, όπως στην περίπτωση των τεσσάρων του Άη Γιάννη που δολοφονήθηκαν την 15η Ιουλίου 1974 στη Λάρνακα. Αποδεικνύεται επίσης από τις εκατοντάδες μαρτυρίες και διηγήσεις στελεχών της Αριστεράς που καταγράφονται στο βιβλίο «Χρονικό της σύγχρονης κυπριακής τραγωδίας»⁴⁷. Το ΑΚΕΛ είχε εκδώσει από την πρώτη στιγμή ανακοίνωση με την οποία καλούσε το λαό σε αντίσταση. Όπως αναφέρει ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, κάπου δυόμισι χιλιάδες ΑΚΕΛιστές μόλις έμαθαν για το πραξικόπημα έτρεξαν στους αστυνομικούς σταθμούς με την απαίτηση να τους δοθούν όπλα για να αντισταθούν.

Το Χρονικό της Σύγχρονης Κυπριακής Ιστορίας, Έκδοση Κ.Ε. ΑΚΕΛ

⁴⁶ «Ενθυμίσεις από τη ζωή μου», Εζεκίας Παπαϊωάννου, έκδοση Πυρσός, Λευκωσία 1988

⁴⁷ «Χρονικό της σύγχρονης κυπριακής τραγωδίας», 2η έκδοση Κ.Ε. ΑΚΕΛ, 2015

Είναι αλήθεια πως το ΑΚΕΛ είχε υποχρέωση να προφυλάξει την ηγεσία του και αυτό έπραξε με τη μεταφορά της σε πρεσβεία για την προστασία της. Αυτή η ενέργεια ήταν απαραίτητη, γιατί η ηγεσία θα έπρεπε να συνεχίσει τον καθοδηγητικό της ρόλο και μόνο ζημιά θα προκαλούσε σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή η σύλληψη ή ακόμα χειρότερα η δολοφονία των ηγετικών στελεχών του ΑΚΕΛ. Αυτό άλλωστε αποδεικνύει και η ίδια η διεθνής εμπειρία, αφού όποτε συνελήφθησαν ή δολοφονήθηκαν ηγετικά στελέχη Αριστερών κομμάτων, το γεγονός αυτό κατάφερε σοβαρά πλήγματα στη δράση τους και στην υλοποίηση των αποφάσεων τους. Το ίδιο έπραξαν και ηγετικά στελέχη του λεγόμενου μακαριακού χώρου.

ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος κάλεσε την Τουρκία να εισβάλει στην Κύπρο από το βήμα της Γ.Σ. του ΟΗΕ.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Θα πρέπει πρώτα απ' όλα, να συνειδητοποιήσουμε όλοι το λόγο για τον οποίον ο Μακάριος πήγε τότε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Τότε, στόχος του Μακαρίου ήταν να κινητοποιήσει το Συμβούλιο Ασφαλείας έτσι ώστε να επέμβει και να αποκαταστήσει τη συνταγματική τάξη, έχοντας υπόψη ότι αν δε γινόταν κάτι τέτοιο θα ακολουθούσε τουρκική εισβολή. Για να κινητοποιήσει όμως το Συμβούλιο Ασφαλείας, έπρεπε το πραξικόπημα να μην φανεί ως εσωτερικό ζήτημα των Ελληνοκυπρίων, αλλά ως επέμβαση μιας τρίτης οντότητας όπως πραγματικά ήταν. Γι' αυτό και ο Μακάριος μίλησε τότε για «εισβολή» της Χούντας (και όχι της Ελλάδας).

Συγκεκριμένα ανέφερε: «Καλώ τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να τεθεί ένα τέλος στην αφύσικη αυτή κατάσταση, που δημιουργήθηκε με το πραξικόπημα των Αθηνών. Καλώ το Συμβούλιο Ασφαλείας να κάνει χρήση όλων των τρόπων και μέσων που διαθέτει, ώστε να αποκατασταθούν χωρίς καθυστέρηση η συνταγματική τάξη και τα δημοκρατικά δικαιώματα του λαού της Κύπρου. Όπως ανέφερα ήδη, τα γεγονότα της Κύπρου δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των Ελληνοκυπρίων. Αφορούν και επηρεάζουν και τους Τουρκοκυπρίους. Το πραξικόπημα της ελληνικής χούντας αποτελεί εισβολή, και οι συνέπειες του πλήττουν ολόκληρο τον κυπριακό λαό, Έλληνες και Τούρκους. Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν εγκαταστήσει μία ειρηνευτική δύναμη στην Κύπρο. Η παρουσία της δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική υπό συνθήκες πραξικοπήματος. Το Συμβούλιο Ασφαλείας πρέπει να καλέσει το ελληνικό στρατιωτικό καθεστώς να αποσύρει τους Έλληνες αξιωματικούς, που υπηρετούν στην κυπριακή εθνοφρουρά, και να θέσει τέλος στην εισβολή τους στην Κύπρο»⁴⁸.

Η ιστορική ομιλία του Προέδρου Μακαρίου στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 19 Ιουλίου 1974

Η αλήθεια είναι ότι αυτός ήταν ο μόνος τρόπος να ενεργοποιηθεί το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ προς αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης που σήμαινε ταυτόχρονα και αποτροπή της τουρκικής εισβολής.

⁴⁸<http://www.parliament.cy/el/significant-papers/>

Τα ίδια τα γεγονότα βέβαια δικαιώνουν του λόγου το αληθές και ακυρώνουν το ψέμα. Άλλωστε μια εισβολή δεν αποφασίζεται και δεν προετοιμάζεται μέσα σε λίγες ώρες. Η ομιλία του Μακάριου στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ έγινε 19 Ιουλίου 1974 στη Νέα Υόρκη, όταν στην Κύπρο κόντευε να ξημερώσει 20 Ιουλίου και τα τουρκικά πολεμικά πλοία είχαν ήδη ξεκινήσει για να εισβάλουν στην Κύπρο. Επίσης σε όλες τις επίσημες ανακοινώσεις τους, οι Τούρκοι για να δικαιολογήσουν την εισβολή επικαλούνταν αποκλειστικά το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974 και όχι την ομιλία του Μακάριου.

ΨΕΜΑ: Οι Ακελιστές με την εκδήλωση της εισβολής δεν έκαναν τίποτε και κρύφτηκαν;

ΑΛΗΘΕΙΑ: Πάρα πολλά στελέχη της Αριστεράς είχαν συλληφθεί από τους ΕΟΚΑβηπατζήδες και κρατούνταν στις κεντρικές φυλακές ή σε άλλους τόπους κράτησης. Οι πραξικοπηματίες σχεδίαζαν εκτελέσεις αριστερών και άλλων δημοκρατικών πολιτών. Οι περισσότεροι αριστεροί με το που εκδηλώθηκε η εισβολή και παρά την προδοσία τρέχουν να υπερασπίσουν την πατρίδα. Ενώ τα «παλικάρια» της ΕΟΚΑ Β΄ «οι εθνικόφρονες ελληναράδες», είτε φεύγουν στα βουνά, είτε σφάζουν ομαδικά άμαχους ανυπεράσπιστους Τ/κύπριους. Είναι αυτά τα εγκλήματα που επικαλείται μέχρι σήμερα η Τουρκία και επιμένει να κατέχει σχεδόν τη μισή Κύπρο.

Σε ανακοίνωση του το ΑΚΕΛ στις 20 Ιουλίου 1974 με το άκουσμα της τουρκικής εισβολής καλούσε τα μέλη του και γενικότερα το λαό σε αντίσταση και υπεράσπιση της πατρίδας μας: «Συμπατριώτες, συμπατριώτισσες, ύστερα από την ένοπλη επέμβαση της ελλαδικής χούντας και την ανατροπή της νόμιμης δημοκρατικής κυβέρνησης του τόπου μας, έχουμε τώρα την ένοπλη επέμβαση της Τουρκίας, η οποία επικαλούμενη την επέμβαση της Ελλάδας και τα δικαιώματα που της παρέχουν οι Συμφωνίες της Ζυρίχης, παραβιάζει την ανεξαρτησία της πατρίδας μας και απειλεί την εδαφική ακεραιότητα της. Οι ευθύνες των πιο αντιδραστικών κύκλων του ΝΑΤΟ για την κατάσταση που δημιουργήθηκε και που αποτελεί σοβαρή απειλή για την ειρήνη σ' ολόκληρο τον κόσμο, είναι εξαιρετικά μεγάλη. Η Κύπρος απειλείται άμεσα με διχοτόμηση και καταστροφή. Το ΑΚΕΛ εντονότατα καταγγέλλει και τη νέα αυτή επιβουλή κατά του λαού μας, της ελευθερίας του και των δημοκρατικών του δικαιωμάτων. Ο λαός μας δεν θα συμβιβαστεί με την επιδρομή και δεν θα παραδώσει την ανεξαρτησία του. Καλούμε το λαό να αντισταθεί για να υπερασπίσει όλα όσα έχει κατακτήσει με τους αγώνες του...»⁴⁹.

Οι πραξικοπηματίες προπαγάνδιζαν ότι τμήματα και των τριών όπλων της Εθνικής Φρουράς προωθούνται «βάσει προδιαγεγραμμένων σχεδίων» και καταφέρουν πλήγματα κατά του εχθρού. Ο κυπριακός λαός και κυρίως τα στρατευμένα παιδιά του δεν άργησαν να αντιληφθούν την απάτη των πραγματικών «προδιαγεγραμμένων σχεδίων της ΝΑΤΟϊκής προδοσίας. Σε όλες τις πόλεις της Κύπρου, επικράτησε κατάσταση πολεμικού συναγερμού. Οι νέοι έσπευσαν να παρουσιασθούν στα διάφορα κέντρα κατάταξης, ενώ οι μεσήλικες πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους ως αεραμυνίτες, αιμοδότες κ.α. Όπλα όμως δεν υπήρχαν. Τα βαρέα ήταν διασκορπισμένα για τους σκοπούς του πραξικοπήματος που προηγήθηκε. Το ίδιο και με τα «καλάσνικοφ» κλπ. Οι προδότες της ΕΟΚΑ Β΄ τα έκρυψαν για άλλους σκοπούς. Πολλές γυναίκες ανέλαβαν υπηρεσία σε νοσοκομεία, ως εθελόντριες. Ο κατάλογος των ΕΔΟΝιτών και ΑΚΕΛιστών που έπεσαν μαχόμενοι είναι μακρύς, την ίδια ώρα που οι θρασύδειλοι ΕΟΚΑβηπατζήδες κρύφτηκαν στα βουνά του Τροόδου»⁵⁰.

ΨΕΜΑ: Η Σοβιετική Ένωση κράτησε ουδέτερη στάση απέναντι στην εισβολή και διαχρονικά δεν στήριξε την Κυπριακή Δημοκρατία.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Από την πρώτη στιγμή η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ) απαίτησε σεβασμό στην ακεραιότητα και ανεξαρτησία της Κύπρου και αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων. Στις 28 Ιουλίου 1974, η σοβιετική κυβέρνηση σε ανακοίνωση της υπερασπίζεται την ανεξαρτησία και

⁴⁹«Χρονικό της σύγχρονης κυπριακής τραγωδίας», 2η έκδοση Κ.Ε. ΑΚΕΛ, 2015, σελ. 211

⁵⁰Ο.π.

την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας μόλις μια εβδομάδα μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο⁵¹. Σε ομιλία του το μέλος του Πολιτικού Γραφείου της Κ.Ε. του Κομμουνιστικού Κόμματος Σοβιετικής Ένωσης (ΚΚΣΕ) Α. Π. Κιριλένκο στις 15 Νοεμβρίου 1974 ανέφερε «όπως αυστηρά γίνονται σεβαστά η ανεξαρτησία, η κυριαρχία και η εδαφική ακεραιότητα της Δημοκρατίας της Κύπρου»⁵². Σε ομιλία του το μέλος του Πολιτικού Γραφείου της Κ.Ε. του ΚΚΣΕ Προέδρου του Προεδρείου του Ανωτάτου Σοβιέτ της ΕΣΣΔ Ν. Β. Ποτγκόρνυ στις 18 Νοεμβρίου 1974 ανέφερε «...Απαιτούνται άμεσα μέτρα για τη λύση του Κυπριακού ζητήματος. Είναι αναγκαίο να διατηρηθεί η κυριαρχία, η ανεξαρτησία και η εδαφική ακεραιότητα του Κυπριακού κράτους, να αποχωρήσουν από την Κύπρο όλα τα ξένα στρατεύματα και να παραχωρηθεί στους Κύπριους η δυνατότητα να λύσουν οι ίδιοι τις εσωτερικές τους υποθέσεις χωρίς εξωτερική ανάμιξη»⁵³.

Μάλιστα, η ΕΣΣΔ έπαιξε καθοριστικό ρόλο άσκησης πίεσης και επιρροής στα άλλα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για να προβούν σε κοινά ανακοινωθέντα υπέρ της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε μια εποχή που ο ψυχρός πόλεμος βρισκόταν στο απόγειο του και οι δυτικές δυνάμεις θα μπορούσαν εύκολα να στραφούν προς υποστήριξη της ΝΑΤΟϊκής συμμάχου τους Τουρκίας. Ενδεικτικά στις 24 Νοεμβρίου 1974 σε κοινό Σοβιετο-αμερικανικό ανακοινωθέν που συνήψαν οι ηγέτες των δύο χωρών Μπρέζνιεφ και Φορντ ανέφεραν «...Αφού συνεζήτησαν την κατάσταση που επικρατεί στην Ανατολική Μεσόγειο και οι δύο πλευρές εκφράζουν τη σταθερή υποστήριξη τους για την ανεξαρτησία, κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου και θα καταβάλουν κάθε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Θεωρούν ότι μια δίκαιη λύση του κυπριακού προβλήματος πρέπει να βασίζεται στην αυστηρή εφαρμογή των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ σχετικά με την Κύπρο»⁵⁴. Σε κοινό Σοβιετο-γαλλικό ανακοινωθέν που συνήψαν οι ηγέτες των δύο χωρών Μπρέζνιεφ και Ντ' Εστέν στις 7 Δεκεμβρίου 1974 ανέφεραν «...η διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος μπορεί να επιτευχθεί με διαπραγματεύσεις που να βασίζονται στον πλήρη σεβασμό της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της Δημοκρατίας της Κύπρου [...] Η Σοβιετική Ένωση και η Γαλλία υποστηρίζουν την άμεση αποχώρηση όλων των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων από τη Δημοκρατία της Κύπρου και την επιστροφή όλων των προσφύγων στις εστίες τους σε συνθήκες ασφάλειας»⁵⁵. Αντίστοιχο Σοβιετο-βρετανικό ανακοινωθέν εκδόθηκε στις 17 Φεβρουαρίου 1975⁵⁶.

Επιπρόσθετα, σε ομιλία του αντιπρόσωπου της ΕΣΣΔ στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ Μάλικ στις 12 Μαρτίου 1975 ανέφερε «Αντίθετα προς τις σαφείς και κατηγορηματικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ πάνω σε αυτό το θέμα, η εξωτερική στρατιωτική επέμβαση εναντίον της Δημοκρατίας της Κύπρου συνεχίζεται. Η Κύπρος αποτελεί πλήρες μέλος των Ενωμένων Εθνών και συμμετέχει δραστήρια στο κίνημα των αδεσμεύτων. Κι όμως ξένα στρατεύματα εξακολουθούν να είναι παρόντα στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κύπρου, να παραβιάζουν την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της, να παραβιάζουν τους αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου και τους στοιχειώδεις σκοπούς και αρχές του χάρτη των Ενωμένων Εθνών».

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Μακάριος με τον ηγέτη της Σοβιετικής Ένωσης Λέονιτ Μπρέζνιεφ το 1975

⁵¹ «Η Σοβιετική Ένωση στο πλευρό του Κυπριακού λαού», Κ.Ε. ΑΚΕΛ, Κύπρος – Ιούλης 1975, σελ. 1

⁵² Ο.π., σελ. 6

⁵³ Ο.π., σελ. 7

⁵⁴ Ο.π., σελ. 9

⁵⁵ Ο.π., σελ. 11

⁵⁶ Ο.π., σελ. 14

Επίσης, κατάγγελλε από την αρχή το ρόλο του NATO και τις μεθοδεύσεις των κρατών μελών του σε βάρος της Κύπρου. Στην ίδια ομιλία, η ΕΣΣΔ ανέφερε «Υπάρχει ακόμα μια επιθυμία να λυθεί το πρόβλημα της Κύπρου όχι μέσα στα πλαίσια των Ενωμένων Εθνών, όχι με τη συμμετοχή του Συμβουλίου Ασφαλείας, αλλά στον στενό κύκλο του NATO, πίσω από κλειστές πόρτες, πίσω από τις πλάτες των Ενωμένων Εθνών και σε βάρος των συμφερόντων της Δημοκρατίας της Κύπρου και του λαού της» και «...η ΕΣΣΔ θεωρεί ουσιώδες να διακηρύξει την σταθερή πεποίθηση ότι μια γνήσια, δίκαιη και διαρκής διευθέτηση της Κυπριακής κρίσης μπορεί και πρέπει να εξευρεθεί μόνο σε μια πλατιά αντιπροσωπευτική διεθνή διάσκεψη και μέσα στα πλαίσια των Ενωμένων Εθνών και όχι στον στενό κύκλο του NATO»⁵⁷.

Σε κοινό ανακοινωθέν που εξέδωσαν το ΚΚΣΕ και το ΑΚΕΛ στις 25 Μαΐου 1975, «οι αντιπρόσωποι του ΚΚΣΕ εξεδήλωσαν τη σταθερή υποστήριξη τους προς τον δίκαιο αγώνα του ΑΚΕΛ και όλων των εργαζομένων για τη σύντομη εξομάλυνση της κατάστασης στη χώρα, την επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους και για μια αδέσμευτη και αποστρατικοποιημένη Κύπρο και διαβεβαίωσαν τα μέλη της αντιπροσωπείας ότι το ΚΚΣΕ και στο μέλλον θα αντιδράσει αποφασιστικά ενάντια σε κάθε στρατιωτική επέμβαση στα εσωτερικά του κυπριακού κράτους, για την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας, της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας»⁵⁸.

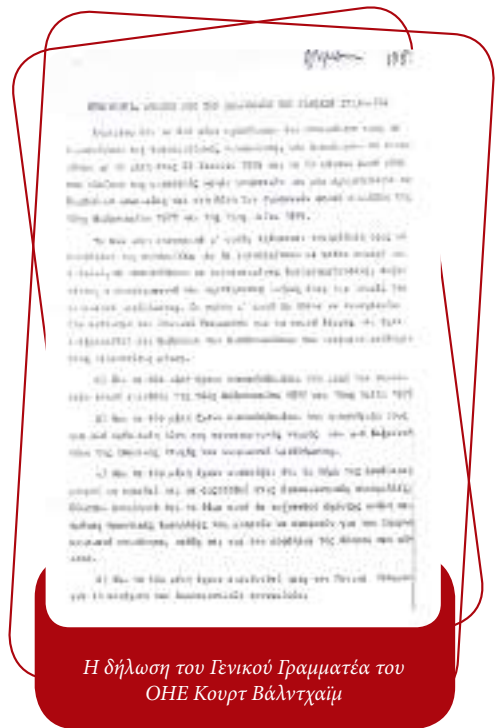
Στα χρόνια που ακολούθησαν, η ΕΣΣΔ αποτέλεσε έναν από τους πιο συνεπείς υποστηρικτές της Κυπριακής Δημοκρατίας και της διαφύλαξης των αρχών και των τρόπων επίτευξης διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος⁵⁹.

ΨΕΜΑ: Ο Μακάριος ποτέ δεν συμφώνησε για την Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία ως βάση για διαπραγματεύσεις λύσης του Κυπριακού.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η 1η συμφωνία κορυφής σε συνδυασμό με τη δήλωση του Γ.Γ. του ΟΗΕ Βάλνταχαιμ που έγινε λίγο αργότερα μιλούν από μόνα τους.

Παρατίθεται μέρος του κειμένου της συμφωνίας υψηλού επιπέδου μεταξύ του τότε Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, στην οποία κατέληξαν στις 12 Φεβρουαρίου 1977 κατά τη διάρκεια συνάντησης υπό την αιγίδα του Γ.Γ. του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Δρ. Βάλνταχαιμ:

- «1. Επιδιώκουμε μια ανεξάρτητη, αδέσμευτη δικονομική ομόσπονδη Δημοκρατία.
2. Το έδαφος που θα τελεί υπό τη διοίκηση της κάθε κοινότητας πρέπει να συζητηθεί υπό το φως της οικονομικής βιωσιμότητας ή παραγωγικότητας και της ιδιοκτησίας γης.
3. Θέματα αρχών όπως η ελευθερία διακίνησης, ελευθερία εγκατάστασης, το δικαίωμα περιουσίας και άλλα εξειδικευμένα ζητήματα, είναι ανοικτά για συζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη τη θεμελιώδη βάση ενός δικονομικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένες πρακτικές δυσκολίες, οι οποίες μπορεί να προκύψουν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα...»⁶⁰.

⁵⁷Ο.π., σελ. 23

⁵⁸Ο.π., σελ. 32

⁵⁹«Για τις αρχές διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος και τους τρόπους επίτευξης της (Προτάσεις της ΕΣΣΔ)», Κ.Ε. ΑΚΕΛ, 21 Ιανουαρίου 1986

⁶⁰Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου της 12ης Φεβρουαρίου 1977

Ασφαλώς στη συμφωνία γίνεται λόγος και για διασφάλιση της ενότητας της χώρας, όρος που απευθύνεται στην τουρκοκυπριακή πλευρά.

Το ερώτημα για τη δική μας πλευρά είναι κατά πόσον δεχόμαστε τις παραγράφους 2 και 3. Αν ναι, τότε δεχόμαστε το περιεχόμενο της διζωνικής που δεν είναι άλλο από την ύπαρξη δύο ζωνών (ή πολιτειών όπως ονομάζονται στις ΗΠΑ ή γαιών όπως ονομάζονται στη Γερμανία ή καντονίων όπως ονομάζονται στην Ελβετία ή επαρχιών όπως ονομάζονται στον Καναδά), καθεμιά από τις οποίες θα διοικείται από την αντίστοιχη κοινότητα.

Όσον αφορά τον όρο της «διζωνικής», στη συνέχεια έγινε δεκτή και αυτή αφού όλα τα σχέδια του ΟΗΕ που υποβλήθηκαν μετά τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου προνοούν ρητώς για διζωνική ομοσπονδία όσον αφορά την εδαφική πτυχή, δηλαδή υιοθετούν τον όρο και του προσδίδουν το περιεχόμενο που αναφέραμε πιο πάνω. Το ίδιο και πληθώρα ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Κανένα από τα πιο πάνω σχέδια δεν απορρίφθηκε λόγω αναφοράς σε διζωνική. Για παράδειγμα η συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2007, υπό τον τίτλο «Δέσμη Αρχών» προνοεί: «1. Δέσμευση για την επανένωση της Κύπρου με βάση μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας». Σημειώνουμε ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά απέρριψε την πιο πάνω αρχή αλλά τελικά, με επιμονή της ελληνοκυπριακής πλευράς, αναγκάστηκε να την αποδεχθεί.

Τέλος, ο όρος «δικαιοδική», όπως καθορίζεται από τον ίδιο τον ΟΗΕ, σημαίνει ότι και οι δύο κοινότητες θα συμμετέχουν αποτελεσματικά στα όργανα και τις αποφάσεις της κεντρικής εξουσίας. Αυτό το στοιχείο δεν είναι νέο. Περιλαμβάνεται και στο Σύνταγμα του 1960.

Ο ίδιος ο Πρόεδρος Μακάριος μιλώντας για τη Συμφωνία Κορυφής του 1977 ανέφερε: «Το έδαφος το οποίο θα είναι υπό τη διοίκηση εκάστης κοινότητας θα καθοριστεί βάσει ορισμένων κριτηρίων. Μεταξύ των κριτηρίων αυτών είναι η παραγωγικότητα του εδάφους και η ιδιοκτησία. Η πλήρης εφαρμογή των βασικών ελευθεριών ενδεχομένως να δημιουργεί ορισμένες πρακτικές δυσκολίες. Η Κεντρική κυβέρνηση θα έχει εξουσίες τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η ενότητα του Κράτους λαμβανομένου βεβαίως υπόψη και του δικαιοδικού χαρακτήρα της Κυπριακής πολιτείας».

Επίσης, σε δήλωση του εκπρόσωπου του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ το 1979 αναφέρει: «Σημειώνω ότι τα δύο μέρη εξεδήλωσαν την ετοιμότητα τους να επαναλάβουν τις διακοινοτικές συνομιλίες, που διεκόπησαν σε συνεννόηση με τα μέρη στις 22 Ιουνίου 1979 και να το κάνουν αυτό μέσα στα πλαίσια της αποστολής καλών υπηρεσιών που μου εμπιστεύθηκε το Συμβούλιο Ασφαλείας και στη βάση των συμφωνιών υψηλού επιπέδου της 12ης Φεβρουαρίου 1977 και της 19ης Μαΐου 1979. [...] β) Και τα δύο μέρη έχουν επαναβεβαιώσει την υποστήριξη τους για μια ομόσπονδη λύση της συνταγματικής πτυχής και μια διζωνική λύση της εδαφικής πτυχής του κυπριακού προβλήματος».

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Διακήρυξη Κ.Ε. ΚΚΚ για την εξέγερση των Οκτωβριανών, 23 Οκτωβρίου 1931
Ιδρυτική Διακήρυξη Εθνικού Μετώπου Απελευθέρωσης Κύπρου ΕΜΑΚ, 1954
Ανακοίνωση Γραφείου Τύπου της Κ.Ε. ΑΚΕΛ, 30/3/1988
Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου της 12ης Φεβρουαρίου 1977
Ψηφιακό Αρχείο Παπαδημήτρη, Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια

II. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«Νέος Άνθρωπος», 1925
«Νέος Άνθρωπος», 1926

III. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ

<http://www.kathimerini.gr/>
<http://www.mixanitouxronou.gr/>
<http://www.parliament.cy/el/significant-papers/>
<http://www.makarios.eu/>
<http://www.makronissos.org/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γρίβα Γεώργιου (1961), «Απομνημονεύματα Αγώνος ΕΟΚΑ 1955 – 1959, Στρατηγού Γεώργιου Γρίβα Διγενή», Αθήνα
Παπαϊωάννου Εζεκία (1988), «Ενθυμίσεις από τη ζωή μου», Λευκωσία, έκδοση Πυρός
Παπαγεωργίου Σπύρου (1980), «Από την Ζυρίχην εις τον Αττίλαν», Τομ.1, εκδόσεις Λαδιά
Παπαγεωργίου Σπύρου, «Μακάριος: Διά πυρός και σιδήρου», Αθήνα, εκδόσεις Λαδιά
Δρουσιώτη Μακάριου (1998), «ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη», Αθήνα, εκδόσεις Στάχυ
Μιχαήλ Ν. Μιχάλη (2012), «Το εκ προμελέτης έγκλημα του 1974», Λευκωσία, έκδοση εφημερίδα Γνώμη
Σπύρου Γρηγόρη (2006), «Μνήμες ενός Ακελιστή», Λευκωσία, έκδοση Χαραυγή
Foley Charles and Scobie W. I. (1974), «The struggle for Cyprus», Λονδίνο, έκδοση Hoover Inst Pr
Πικρού Γιώργη, «Το χρονικό της Μακρονήσου», Αθήνα, έκδοση ΔΡΟΜΩΝ
«Καταστατικό ΑΚΕΛ» (1946) [Τροποποιημένο 2015]
Κ.Ε. ΑΚΕΛ (2015), «Χρονικό της σύγχρονης κυπριακής τραγωδίας», Λευκωσία, 2η έκδοση
Κ.Ε. ΑΚΕΛ (Ιούλης 1975), «Η Σοβιετική Ένωση στο πλευρό του Κυπριακού λαού», Κύπρος
Κ.Ε. ΑΚΕΛ (1986), «Για τις αρχές διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος και τους τρόπους επίτευξης της (Προτάσεις της ΕΣΣΔ)», Λευκωσία

